

อภิธรรมวิทยาลัย

วัดระฆังโฆสิตาราม * ธนบุรี

คู่มือการเรียนการสอน

ฉบับที่ ๗

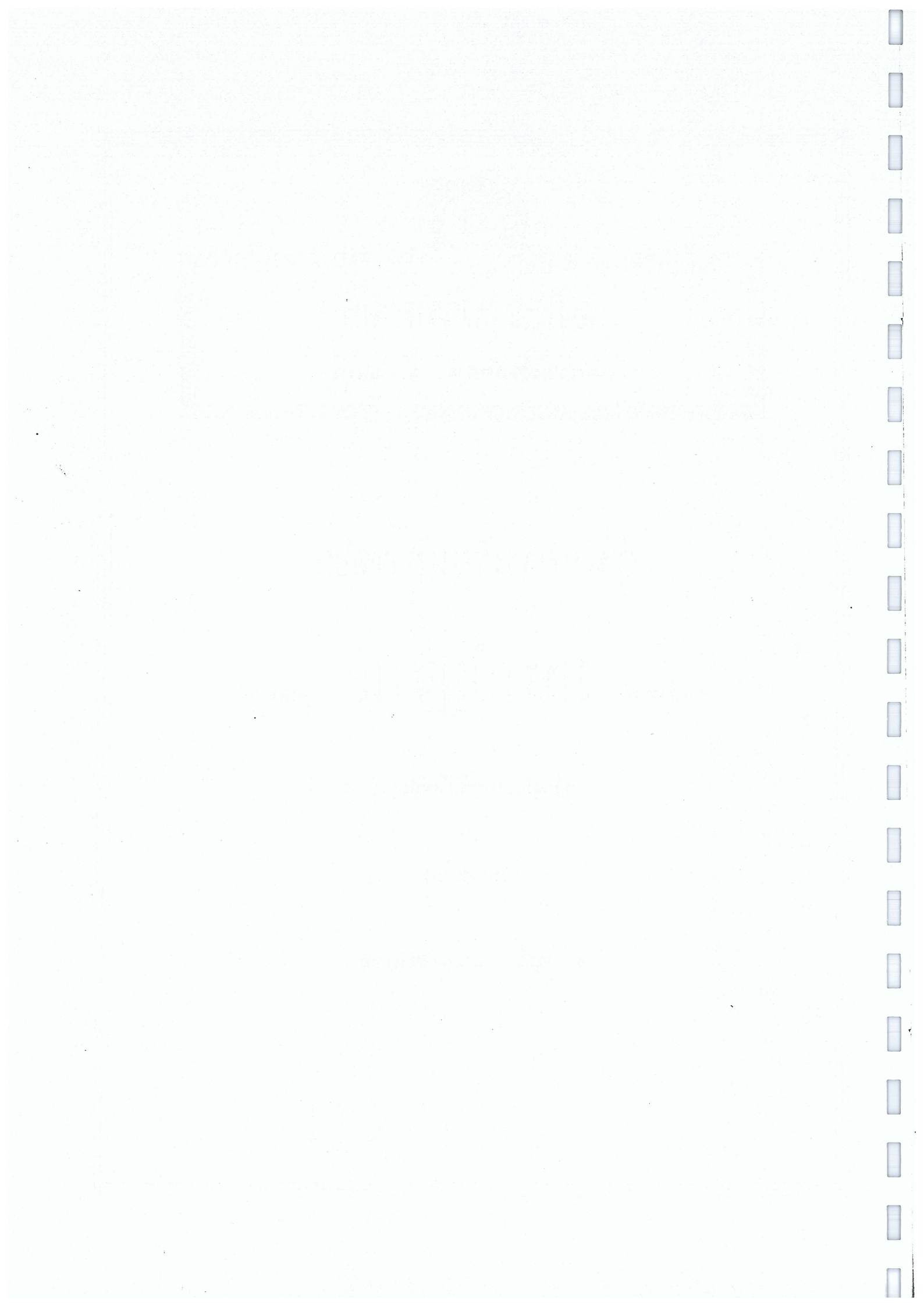
มหาปฎิฐาน

กัลลติกะ

หลักสูตรมหาวิชฌมิกะเอก

รวบรวมโดย

จ. บุญส่ง เมฆาสวรรณดำรง

ปัจจัยนิเทศ (ก)

๑. เหตุปัจจัย =

จึงแสดงให้รู้ถึง "นิทานต้นเหตุ"

เหตุ เหตุสัมปยุตตการณ ฌมมานิ ตํ สัมปยุตตการณญจ รูปานํ เหตุปัจจัยเณ ปัจจัย = แสดงให้รู้ถึง "นิทานต้นเหตุ"

๒. สารมมณปัจจัย มีนิเทศ ๘ ข้อ

1. รูปายตนํ จกขุวิญญานชาตฺยา ตํ สัมปยุตตการณญจ ฌมมานิ สารมมณปัจจัยเณ ปัจจัย ฯ
2. สัททายตนํ โสถวิญญานชาตฺยา " " " "
3. คนฺธายตนํ กานวิญญานชาตฺยา " " " "
4. รสํายตนํ จิวฺหาวิญญานชาตฺยา " " " "
5. โสภณฺพนายตนํ กายวิญญานชาตฺยา " " " "
6. รูปายตนํ สัททายตนํ คนฺธายตนํ รสํายตนํ โสภณฺพนายตนํ มโนชาตฺยา ตํ สัมปยุตตการณญจ ฌมมานิ
7. สัมเพ ฌมมา มโนวิญญานชาตฺยํ ตํ สัมปยุตตการณญจ ฌมมานิ
8. ยํ ยํ ฌมมํ สารมฺห เย เย ฌมมา รูปปรุชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฌมมา เต เต ฌมมา เกลํ เกลํ ฌมมานิ

๓. อธิปัติปัจจัย มีนิเทศ ๕ ข้อ

1. คนฺทาทธิปัติ คนฺทาสัมปยุตตการณํ ฌมมานิ ตํ สัมภูจํานานญจ รูปานํ อธิปัติปัจจัยเณ ปัจจัย ฯ
2. วิริยาธิปัติ วิริยสัมปยุตตการณํ ฌมมานิ " " " "
3. จิตฺตาธิปัติ จิตฺตสัมปยุตตการณํ ฌมมานิ " " " "
4. วิมฺลสาธิปัติ วิมฺลสํสัมปยุตตการณํ ฌมมานิ " " " "
5. ยํ ยํ ฌมมํ ฌมมํ ฌมมา เย เย ฌมมา รูปปรุชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฌมมา เต เต ฌมมา เกลํ เกลํ ฌมมานิ

๔. อนนตรปัจจัย ๕. สมนนตรปัจจัย มีนิเทศ 1๘ ข้อ

1. จกขุวิญญานชาตฺยํ ตํ สัมปยุตตการ ฌมมา มโนชาตฺยา ตํ สัมปยุตตการณญจ ฌมมานิ อนนตรปัจจัยเณ ปัจจัย ฯ
2. มโนชาตฺยํ ตํ สัมปยุตตการ ฌมมา มโนวิญญานชาตฺยา " " " "
3. โสถวิญญานชาตฺยํ ตํ สัมปยุตตการ ฌมมา มโนชาตฺยา " " " "
4. มโนชาตฺยํ ตํ สัมปยุตตการ ฌมมา มโนวิญญานชาตฺยา " " " "
5. กานวิญญานชาตฺยํ ตํ สัมปยุตตการ ฌมมา มโนชาตฺยา " " " "
6. มโนชาตฺยํ ตํ สัมปยุตตการ ฌมมา มโนวิญญานชาตฺยา " " " "
7. จิวฺหาวิญญานชาตฺยํ ตํ สัมปยุตตการ ฌมมา มโนชาตฺยา " " " "
8. มโนชาตฺยํ ตํ สัมปยุตตการ ฌมมา มโนวิญญานชาตฺยา " " " "
9. กายวิญญานชาตฺยํ ตํ สัมปยุตตการ ฌมมา มโนชาตฺยา " " " "
10. มโนชาตฺยํ ตํ สัมปยุตตการ ฌมมา มโนวิญญานชาตฺยา " " " "
11. ปริมา ปริมา กุสลํ ฌมมา ปุณฺณิมา ปุณฺณิมา กุสลํ ฌมมานิ " " "
12. " " กุสลํ " " " อပ္พยากทานํ ฌมมานิ " " "
13. " " อกุสลํ " " " อกุสลํ ฌมมานิ " " "
14. " " อกุสลํ " " " อပ္พยากทานํ ฌมมานิ " " "
15. " " อပ္พยากทา " " " อပ္พยากทานํ ฌมมานิ " " "
16. " " อပ္พยากทา " " " กุสลํ ฌมมานิ " " "
17. " " อပ္พยากทา " " " อกุสลํ ฌมมานิ " " "
18. เยสิ เยสิ ฌมมานิ อนนตรา เย เย ฌมมา รูปปรุชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฌมมา เต เต ฌมมา เกลํ เกลํ ฌมมานิ

(เพิ่มเติม)

(๖)

๖. สหชาติปัจฉิมโยติ มีนิทเทศ 6 ข้อ

1. จตุตถาโร ชนธา อรูปีน อภยมณณัม สหชาติปัจฉิเมน ปัจฉโย.
2. จตุตถาโร มหาภูตา อภยมณณัม " "
3. โลกกนตีกุขเณ นามรูปี อภยมณณัม " "
4. จิตตเจตสิกกา ชมมา จิตตลัมภูจานานัน รูปานัน " " ๓. มหาภูตา อปาทรรูปานัน สหชาติปัจฉิเมน ปัจฉโย.
6. รูปีน ชมมา อรูปีนัน ชมนานัน กิจจิกกาล สหชาติปัจฉิเมนปัจฉโย กิจจิกกาลัน สหชาติปัจฉิเมน ปัจฉโย ๔

๗. อภยมณณปัจฉิมโยติ มีนิทเทศ 3 ข้อ

1. จตุตถาโร ชนธา อรูปีน อภยมณณปัจฉิเมน ปัจฉโย.
2. จตุตถาโร มหาภูตา " "
3. โลกกนตีกุขเณ นามรูปี " "

๘. นิสสัยปัจฉิมโยติ มีนิทเทศ 11 ข้อ

1. จตุตถาโร ชนธา อรูปีน อภยมณณัม นิสสัยปัจฉิเมน ปัจฉโย.
2. จตุตถาโร มหาภูตา อภยมณณัม " "
3. โลกกนตีกุขเณ นามรูปี อภยมณณัม " "
4. จิตตเจตสิกกา ชมมา จิตตลัมภูจานานัน รูปานัน " "
5. มหาภูตา อปาทรรูปานัน " "
6. จกขายตนัน จกขวิญญานชาตยา ตัมมปยุตตากานนจ ชมนานัน -----
๗. โสทหายตนัน โสทวิญญานชาตยา " " -----
8. มานายตนัน มานวิญญานชาตยา " " -----
9. ชิวหายตนัน ชิววิญญานชาตยา " " -----
10. กายายตนัน กายวิญญานชาตยา " " -----
11. ยี รูปี นิสสัย มีนชาตยา จ มีนวิญญานชาตยา จ วตตุนตติ ตี รูปี มีนชาตยา จ มีนวิญญานชาตยา จ ตัมมปยุตตากานนจ ชมนานัน นิสสัยปัจฉิเมน ปัจฉโย ๕

บาลีทั้ง 5 ข้อนี้ แสดงถึงสหชาตนิสสัยปัจฉิม

บาลีข้อ 6 ถึงข้อ 10 เป็นวัตถุปรเภทตนิสสัยปัจฉิม

๙. อุปนิสสัยปัจฉิมโยติ มีนิทเทศ 12 ข้อ ในอุปนิสสัยปัจฉิมมี ๓ ปัจจัย คือ สารมณณอุปนิสยะ อนันตรูปอุปนิสยะ และปรกตูปนิสสยะ.

1. ปริมา ปริมา กุสลลา ชมมา ปริจิมานัน ปริจิมานัน กุสลลันัน ชมนานัน อุปนิสสัยปัจฉิเมน ปัจฉโย ๕
2. " " กุสลลา " " " " อกุสลลันัน " เกสสิจ " "
3. " " กุสลลา " " " " อพฺยากตทานัน " " "
4. " " อกุสลลา " " " " อกุสลลันัน " " "
5. " " อกุสลลา " " " " กุสลลันัน " เกสสิจ " "
6. " " อกุสลลา " " " " อพฺยากตทานัน " " "
7. " " อพฺยากตทา " " " " อพฺยากตทานัน " " "
8. " " อพฺยากตทา " " " " กุสลลันัน " " "
9. " " อพฺยากตทา " " " " อกุสลลันัน " " "
10. อุตฺโทชณัน ปี อุปนิสสัยปัจฉิเมน ปัจฉโย = อุตฺ คือ เย็น ร้อน และโภชนาหารต่าง ๆ อันเป็นที่สํบายน เป็นปัจฉิม. คือ ---
11. ปุคฺคโคโล ปี อุปนิสสัยปัจฉิเมน ปัจฉโย = บุคคล คือ กัลยามเมิตร ปาปเมิตร นิคต มารตท บุตร เป็นต้น. เป็นปัจฉิม.
12. เสนฺทาลนัน ปี อุปนิสสัยปัจฉิเมน ปัจฉโย = เสนฺทาลนนะ คือ รัด-บ้าน-ที่นอน-ที่นั่ง-กัณฑ์, ภา- ภูเขา-อันไม่เป็นต้น- เป็นปัจฉิม.

(เพิ่มใหม่)

(ค)

๑๐. ปุเรชาตปัจจโยติ มีนิตเทส 13 ข้อ

1. จกชายตน์ จกวิญญานชาตยา ตัสมุเปยุตตกานญจ ชมมานิ ปุเรชาตปัจจเยน ปัจจโย ฯ
2. โสิตายตน์ โสิตวิญญานชาตยา " " " "
3. มานายตน์ มานวิญญานชาตยา " " " "
4. ชิวหายตน์ ชิววิญญานชาตยา " " " "
5. กายายตน์ กายวิญญานชาตยา " " " "
6. รูปร่างตน์ จกวิญญานชาตยา " " " "
7. สกทกตน์ โสิตวิญญานชาตยา " " " "
8. คนุชยตน์ มานวิญญานชาตยา " " " "
9. รส่ายตน์ ชิววิญญานชาตยา " " " "
10. โสฎฐนุพายตน์ กายวิญญานชาตยา " " " "
11. รูปร่างตน์ สกทกตน์ คนุชยตน์ รส่ายตน์ โสฎฐนุพายตน์ มีนชาตยา ตัสมุเปยุตตกานนิ ชมมานิ ปุเรชาตปัจจเยน ปัจจโย ฯ
12. ยี่ รุปี นิสสัย มีนชาตฺจ มินวิญญานชาตฺจ วตตณฺติ ตี่ รุปี มีนชาตฺยา ตี่ " " " "
13. ตี่ รุปี มินวิญญานชาตฺยา ตัสมุเปยุตตกานญจ ชมมานิ กิจจิกาลเ ปุเรชาตปัจจเยน ปัจจโย, -
- กิจจิกาลเ น ปุเรชาตปัจจเยน ปัจจโย ฯ

๑๑. ปัจจนชาตปัจจโยติ มีนิตเทส 1 ข้อ

ปัจจนชาตา จิตฺตเจตฺตিকা ชมมา ปุเรชาตฺสัลล อิมสฺส กายสฺส ปัจจนชาตปัจจเยน ปัจจโย ฯ

๑๒. ธาเสวณปัจจโยติ มีนิตเทส 3 ข้อ

1. ปริมา ปริมา กุสลลา ชมมา ปรินิมานิ ปรินิมานิ กุสลานิ ชมมานิ ธาเสวณปัจจเยน ปัจจโย ฯ
2. " " อกุสลลา ชมมา " " อกุสลานิ ชมมานิ " "
3. " " กิริยาพฺยากตา ชมมา " " กิริยาพฺยากตานิ ชมมานิ " "

๑๓. กมมปัจจโยติ มีนิตเทส 2 ข้อ

1. กุสลากุสลํ กมฺมํ วิปากานํ ขนฺธานํ กฏฺฏตา จ รูปานํ กมมปัจจเยน ปัจจโย ฯ
2. เจตนาตมฺเปยุตตกานํ ชมมานิ ตัสมุฏฺฐานานญจ รูปานํ กมมปัจจเยน ปัจจโย ฯ

๑๔. วิปากปัจจโยติ มีนิตเทส 1 ข้อ

วิปากา จตฺตาริ ขนฺธา อรูปินอ อภฺยมมฺมํ วิปากปัจจเยน ปัจจโย ฯ

๑๕. อาหารปัจจโยติ มีนิตเทส 2 ข้อ

1. กฬนิกโร อหาโร อิมสฺส กายสฺส อาหารปัจจเยน ปัจจโย ฯ (รูปอาหาร)
2. อรูปินอ อาหารา สมฺเปยุตตกานํ ชมมานิ ตัสมุฏฺฐานานญจ รูปานํ อาหารปัจจเยน ปัจจโย ฯ (นามอาหาร ๓)

๑๖. อินทริยปัจจโยติ มีนิตเทส 7 ข้อ

1. จกขุทฺทริยํ จกวิญญานชาตฺยา ตัสมุเปยุตตกานญจ ชมมานิ อินทฺริยปัจจเยน ปัจจโย ฯ
2. โสิตินทฺทริยํ โสิตวิญญานชาตฺยา " " " "
3. มานินทฺทริยํ มานวิญญานชาตฺยา " " " "
4. ชิวินทฺทริยํ ชิววิญญานชาตฺยา " " " "
5. กายินทฺทริยํ กายวิญญานชาตฺยา " " " "
6. รูปชิวิตินทฺทริยํ กฏฺฏตา รูปานํ อินทฺริยปัจจเยน ปัจจโย ฯ (รูปชิวิตินทฺทริย)
7. อรูปินอ อินทฺริยา สมฺเปยุตตกานํ ชมมานิ ตัสมุฏฺฐานานญจ รูปานํ อินทฺริยปัจจเยน ปัจจโย ฯ (นามอินทฺริย ๘)

๑๗. ฉานปัจฉิมโยติ มีนิตเทศ ๑ ข้อ

ฉานนคานี ฉานสัมปยุตตทานิ ชมมานิ ตัมมัญญานานนจ รูปานิ ฉานปัจฉเยน ปัจฉโย ๗

๑๘. มคคปัจฉิมโยติ มีนิตเทศ ๑ ข้อ

มคคกคานี มคคคสัมปยุตตทานิ ชมมานิ ตัมมัญญานานนจ รูปานิ มคคปัจฉเยน ปัจฉโย ๗

๑๙. สัมปยุตตปัจฉิมโยติ มีนิตเทศ ๑ ข้อ

จตุตถาโร ขนฺธา อรูปิโน อภณมณณํ สัมปยุตตปัจฉเยน ปัจฉโย ๗

๒๐. วิปเปยตตปัจฉิมโยติ มีนิตเทศ ๒ ข้อ

๑. รูปิโน ชมมา อรูปิโน ชมมานิ วิปเปยตตปัจฉเยน ปัจฉโย ๗

๒. อรูปิโน ชมมา รูปิโน ชมมานิ วิปเปยตตปัจฉเยน ปัจฉโย ๗

๒๑. อตฺถิปัจฉิมโยติ ๒๔. อวิตตปัจฉิมโยติ มีนิตเทศ ๑๗ ข้อ

๑. จตุตถาโร ขนฺธา อรูปิโน อภณมณณํ อตฺถิปัจฉเยน ปัจฉโย, อวิตตปัจฉเยน ปัจฉโย ๗

๒. จตุตถาโร มหาภูตา อภณมณณํ " " " "

๓. โฉกุกนตฺถิกขณน นามรูปิ อภณมณณํ " " " "

๔. จิตฺตเจตฺตลิกา ชมมา จิตฺตคัมมัญญานานน รูปานน " " " "

๕. มหาภูตา อปาทรรูปานน " " " "

๖. จกฺขายตฺตํ จกฺขวิญญานชาตฺตยา ตัมมัญญานานนจ ชมมานิ อตฺถิปัจฉเยน ปัจฉโย, อวิตตปัจฉเยน ปัจฉโย ๗

๗. โสิตายตฺตํ โสิตวิญญานชาตฺตยา " " " " " "

๘. นานายตฺตํ นานวิญญานชาตฺตยา " " " " " "

๙. ชิวหายตฺตํ ชิววิญญานชาตฺตยา " " " " " "

๑๐. กายายตฺตํ กายวิญญานชาตฺตยา " " " " " "

๑๑. รูปายตฺตํ จกฺขวิญญานชาตฺตยา " " " " " "

๑๒. สัททายตฺตํ โสิตวิญญานชาตฺตยา " " " " " "

๑๓. คนฺธายตฺตํ นานวิญญานชาตฺตยา " " " " " "

๑๔. รสํายตฺตํ ชิววิญญานชาตฺตยา " " " " " "

๑๕. โสฏฺฏจฺจนฺฬายตฺตํ กายวิญญานชาตฺตยา " " " " " "

๑๖. รูปายตฺตํ สัททายตฺตํ คนฺธายตฺตํ รสํายตฺตํ โสฏฺฏจฺจนฺฬายตฺตํ มโนชาตฺตยา ตัมมัญญานานนจ ชมมานิ อตฺถิปัจฉเยน อวิตตปัจฉิมโยติ.....

๑๗. ยํ รูปิ นิสฺสําย มโนชาตฺตํ จ มโนวิญญานชาตฺตํ จ วตฺตนตฺติ ตํ รูปิ มโนชาตฺตยา จ มโนวิญญานชาตฺตยา จ ตัมมัญญานานนจ ชมมานิ อตฺถิปัจฉเยน ปัจฉโย อวิตตปัจฉิมโยติ ๗

๒๒. นตฺถิปัจฉิมโยติ มีนิตเทศ ๑ ข้อ

สम्मนนตรนิรุตธา จิตฺตเจตฺตลิกา ชมมา ปฏฺฐุปฺปนฺนํ จิตฺตเจตฺตลิกานน ชมมานิ นตฺถิปัจฉเยน ปัจฉโย ๗

๒๓. อวิตตปัจฉิมโยติ มีนิตเทศ ๑ ข้อ

สम्मนนตรวิตตา จิตฺตเจตฺตลิกา ชมมา ปฏฺฐุปฺปนฺนํ จิตฺตเจตฺตลิกานน ชมมานิ อวิตตปัจฉเยน ปัจฉโย ๗

พระบาลี และ คำแปล (เฉพาะ นตฺถิปัจฉิมโยติ-อวิตตปัจฉิมโยติ)

คำแปล ๒๒-๒๓ จิตเจตลิกานามขันธ์ ๕ ทั้งหลาย ที่นอกจากจิตจิตของพระอรหันต์ {ที่ดับไปแล้ว / ที่ปราศจากไปแล้ว} โดยไม่มีเหลืออันล้าสมัยของตน-
ที่เป็นปัจฉิม. เป็นปัจฉิม คือช่วยอุปการะแก่จิตเจตลิกานามขันธ์ ๕ ทั้งนคย พร้อมทั้งจิตจิตของพระอรหันต์ที่เกิดขึ้นต่อจากตน ด้วยอำนาจ
นตฺถิปัจฉิมโยติ. ด้วยอำนาจอวิตตปัจฉิมโยติ. จย ปัจฉิมโยติเทโส นิฏฺฐิตา ๗ บุลสัง เมฆาสวรรณคังธ

๑

ปัจจัยนิทเทศ

อรัสมภท (เริ่มต้น)

ปัจจัยทุกเทศ โย ยาทิส ปัจจัย - (เหตุปัจจัยติ) - กวตท อุกุฏฏิจ, โส ทททิส ปัจจัย ปัจจัยนิทเทศ.

(เหตุ เหตุสมปยุตตทานัม ชมมานัม ตัม สัมภูจจานานนญ รุปานัม เหตุปัจเจน ปัจจัยติ) กวตท นิทกุฏฏิจ.

ปัจจัยเช่นใด พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้โดยย่อในปัจจัยทุกเทศว่า: (เหตุปัจจัย)

ปัจจัยเช่นนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโดยพิศดารในปัจจัยนิทเทศว่า: เหตุ เหตุสมปยุตตทานัม ชมมานัม ตัม สัมภูจจานานนญ รุปานัม เหตุปัจเจน ปัจจัย ฯ

อรัสมภท ภาษาบาลีในปัจจัยอื่น ๆ ก็ควรเป็นไปในทำนองเดียวกัน ฉะนั้น จะไม่แสดง คงแสดงแต่ อรัสมภท ที่เป็นภาษาไทยอย่างเดียวกัน.

พระบาลีและคำแปล

เหตุ เหตุสมปยุตตทานัม ชมมานัม ตัม สัมภูจจานานนญ รุปานัม เหตุปัจเจน ปัจจัย ฯ

เหตุ ๖ ประการเป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะ แก่สเหตุกจิต ๗๑ เจตสิก ๕๒ ที่ประกอบกับเหตุ ๖ เหล่านี้ (เว้นโมหเจตสิกที่ในโมหมูลจิต ๒) และสเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูป ที่มีเหตุ ๖ และเหตุกจิตตูปาท เป็น-
-สัมภูจจาน ด้วยอำนาจเหตุปัจจัย

จำแนกบทและเนื้อความของคัมภีร์

คำว่า เหตุปัจจัยติ = แสดงให้รู้ถึง นิททิลิตัพพะ (บทที่ยกขึ้นแสดงก่อน) เป็นพระบาลีที่ทรงชี้แจงโดยความเป็นหัวข้อ

คำว่า เหตุ เหตุสมปยุตตทานัม ชมมานัม ฯลฯ ปัจจัย = แสดงให้รู้ถึง นิททิลิตัพพะ (ขยายเนื้อความในหัวข้อธรรม) ในนิททิลิตัพพะพระบาลีนี้ คำว่า เหตุ เป็นกัตตุยท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม องค์ธรรมได้แก่เหตุ ๖ มีโฉวะ เป็นต้น

คำว่า เหตุสมปยุตตทานัม ชมมานัม ตัม สัมภูจจานานนญ รุปานัม เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นนธรรม องค์ธรรมได้แก่ สเหตุกจิต ๗๑ เจตสิก ๕๒ (เว้นโมหเจตสิกที่ในโมหมูลจิต ๒) สเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิสนธิกัมมชรูป

คำว่า เหตุปัจเจน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ในบรรดาอำนาจปัจจัย ๑๒ คือ เหตุปัจจัย อธิปัตติ สหชตะ อัญญมัญญะ สหชตนิสสละ วิปากะ สหชตนิทริยะ มัคคะ สัมปยุตตะ สหชตวิปปยุตตะ สหชตัตติ สหชตอวิคตะ ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันตามสมควรนี้ อำนาจของเหตุปัจจัยอย่างเดียวกันเป็นพิเศษ

คำว่า ปัจจัย เป็นนามกิริยาบท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นนธรรม โดยปราศจากตัวตน.

แสดงปัจจัยสังเคราะห์ (มัญญา) ในเหตุปัจจัยโดยพิศดาร (คือจำแนกปัจจัย ซึ่งจัดป็น โดยเฉพาะ ๆ)

เช่น: ในเหตุปัจจัย มี มัญญา ๒๔ คือ สำนมญมัญญา ๙ สอนทริยมคคมัญญา ๙ สำนธิอินทริยมคคมัญญา ๖

สำนมญมัญญา ๙ คือ อวิปาก ๔ สวิปาก ๕

อวิปาก ๔ คือ ๑. สฬพญจจานิกมัญญา ๒. สอนญมมญมมัญญา ๓. สอนญมมญมสมปยุตตมัญญา ๔. สอนปยุตตมัญญา

สวิปาก ๕ คือ ๑. สฬพญจจานิกมัญญา ๒. สอนญมมญมมัญญา ๓. สอนญมมญมสมปยุตตมัญญา ๔. สอนปยุตตมัญญา ๕. สอนญมวิปปยุตตมัญญา มัญญา ๙ ที่เหลือ ของปัจจัยอื่น ๆ ก็ควรแสดงไปในทำนองเดียวกันนี้ คือ อวิปาก ๔ สวิปาก ๕.

ส่วน สำนธิอินทริยมคคมัญญา ๖ คือ อวิปาก ๓ สวิปาก ๓ คือ ๑. สำนธิอินทริยมคคมัญญา ๒. สอนญมสมปยุตตมัญญา ๓. สอนปยุตตมัญญา

(เพิ่มใหม่) รายละเอียดแสดงไว้ในตารางหมวดมัญญาหน้า ๒๘

ข้อความเบื้องต้น (๑)

ป. เพราะเหตุใดปกรณที่ ๗ จึงชื่อว่า ปฏิจจาน ? และแสดงวจนัตถะวิคคหะศัพท์ว่าอย่างไร ?

วิ. ด้วยอรรถว่า เป็นปกรณที่แสดงถึงปัจจัยทั้งหลาย มี เหตุ เป็นต้น โดยประการต่าง ๆ ฉะนั้นจึงชื่อว่า ปฏิจจาน.

ตั้งมีวจนัตถะแสดงว่า: — นานาปปรกานิ จานานิ ปจฺจยา เอตถกตฺติ = ปฏิจจานํ

แปลความว่า ปัจจัยทั้งหลาย มี เหตุ อารัมมณะ เป็นต้น ที่เข้าไปโดยประการต่าง ๆ มีอยู่ในปกรณนี้ ฉะนั้นปกรณนี้จึงชื่อว่า ปฏิจจาน

อีกนัยหนึ่ง วิ. ด้วยอรรถว่า มีการจำแนกธรรมทั้งหลายคือ กุศลธรรม อกุศลธรรม อพยากตธรรม เป็นต้น โดยประเภท-
แห่งเหตุปัจจัย อารัมมณปัจจัย เป็นต้น ชื่อว่า ปฏิจจาน.

ตั้งมีวจนัตถะแสดงว่า: — กุศลสาทิโย ธมฺมา เหตุปจฺจยาทิวเสน ปฏฺจฺยนิติ วิภวฺชฺยนิติ เอตถกตฺติ = ปฏิจจานํ
แปลความว่า ได้จำแนกธรรมทั้งหลายมีกุศล เป็นต้น โดยประเภทแห่งเหตุปัจจัยเป็นต้นในปกรณนี้ เพราะเหตุนี้ ปกรณนี้
จึงชื่อว่า ปฏิจจาน

อีกนัยหนึ่ง วิ. ด้วยอรรถว่า เป็นที่ดำเนินไปแห่งพระสัมพันธูปัญญาณ ฉะนั้น จึงชื่อว่า ปฏิจจาน.

ตั้งมีวจนัตถะแสดงว่า: — ปฏฺจฺยนิติ คจฺจนติ สัพพัญญุตญาณํ เอตถกตฺติ = ปฏิจจานํ

แปลความว่า พระสัมพันธูปัญญาณย่อมดำเนินไปในปกรณนี้ เพราะเหตุนี้ปกรณนี้จึงชื่อว่า ปฏิจจาน

อธิบายในวิสัยหน้าข้อที่ ๓ นี้ว่า: — พระอภิธรรม ๗ คัมภีร์มี ชัมมสังคณีเป็นต้นถึง ปฏิจจาน ทั้ง ๗ คัมภีร์เป็นดำเนิน-
ไปแห่งพระสัมพันธูปัญญาณด้วยกันก็จริง แต่คัมภีร์ที่ ๑ ถึงที่ ๖ นั้น เมื่อทำโดยอรรถและพยัญชนะแล้ว ความลึกซึ้งก็ดี-
ความกว้างขวางก็ดี ย่อมไม่เป็นที่เพียงพอแก่พระสัมพันธูปัญญาณในการที่พิจารณา ฉะนั้น เมื่อเวลาที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ทรงพิจารณาคัมภีร์ที่ ๖ อยู่ นั้น พระองค์ทรงพิจารณาเป็นไปอย่างธรรมดาจึงไม่มีความพิเศษแต่อย่างใด ๆ เกิดขึ้นในขณะนั้นเลย
ต่อเมื่อทรงพิจารณาคัมภีร์ที่ ๗ คือ ปฏิจจานนี้ พระฉัพพรรณรังสีก็ ประการ ซึ่งได้แก่ นิละ (สีเขียว) ปิตะ (สีเหลือง) โลหิตะ
(สีแดง) โอทาทะ (สีขาว) มุขจิตฺติระ สัมมวง (หงส์บาท) ปฏิสัลละ รัศมีเปลือมพลาญ ก็แผ่ชานออกจากพระวรกายของพระองค์.
ทั้งนี้ ก็เพราะคัมภีร์ปฏิจจานนี้เป็นที่กว้างขวาง มีอรรถรสลึกซึ้ง สดุดคัมภีร์ภาพกว่าทุกคัมภีร์ที่พระองค์ได้ทรงพิจารณามา
และเป็นคัมภีร์เดี่ยวเท่านั้นที่เหมาะสมแก่พระสัมพันธูปัญญาณ อันเป็นญาณที่กว้างขวางลึกซึ้งพอเหมาะกัน ฉะนั้นขณะที่ทรง
พิจารณายู่เช่นนั้น จึงทำให้เกิดความปิติในธรรมรสอยู่ตลอดเวลา ดูปะมาเหมือนปลาใหญ่ที่อยู่ในมหาสมุทรอันลึก ๔๕๐๐๐ โยชน์
ย่อมระมีความร่าเริง ปั่นเต้นใจในการที่ได้แหวกว่ายไปมาในมหาสมุทรนั้นได้โดยสะดวกนี้ใจ องค์พระสัมพันธูปัญญาณก็ย่อมทรง
มีความปิติร่าเริงในการที่ได้พิจารณาย่างกว้างขวางลึกซึ้งในคัมภีร์ ปฏิจจาน นั้นนั่น.

สรุป จำนวนปฏิจจานโดยสังเขปในคัมภีร์ปฏิจจาน ๖ ปฏิจจานในชัมมอนุโลม มี ๓๒,๓๐๘ ในชัมมปัจจนิก ชัมมอนุโลม-
ปัจจนิก ชัมมปัจจนิกชานุโลม ก็มีปฏิจจานเหมือนกันกับชัมมอนุโลม คือ ๓๒,๓๐๘ คุณ ๔ นัยแล้ว ก็คงได้ ๑๒๘,๒๓๒ ปฏิจจาน

คำชี้แจงตัวอย่างพระบาลีและแนวการศึกษา

ตัวอย่างหลักฐานพระบาลีที่ยกมาแสดงในนัยทั้ง ๔ มี สียา กุสลิ ธมฺมํ ปฏฺจฺจจ เป็นต้นนี้ ส่วนแต่เป็น
ข้อปฐา ที่พระพทของคฺทรวงเทศน์ในคัมภีร์ ปฏฺจฺจจโดยเฉพาะชื่อว่า ปจฺจยวาระ ชนิดปฏฺจฺจยวาระ ส่วนคำวิสัยชานัน
ทรววิสัยชานเป็นหลายนัย คือทรววิสัยชาน โดยปฏฺจฺจยวาระ สหชาตวาระ ปจฺจยวาระ นิสสัยวาระ สังสฺยวาระ สัมปยุต-
-ตวาระ ปญฺหววาระ คำวิสัยชาน วาระทั้ง ๗ นี้ คำวิสัยชานในปญฺหววาระมีความกว้างขวางมากยิ่งขึ้นกว่าวาระอื่น ๆ คือ คลุม-
ทั่วไปหมดในวาระทั้ง ๖ ฉะนั้น อาตมาภาพจึงมิได้รจนาคำวิสัยชานของวาระทั้ง ๖ นั้นไว้ในปกรณนี้แต่อย่างใด คงรจน
แต่คำวิสัยชานปญฺหววาระนี้แต่วาระเดี่ยวเท่านั้น หมายถึงพระ.อ.โศภิตะ

รวบรวมโดย บุณฺยสัง เนจกุลวรนดำรง
เพิ่มใหม่อีก ๘ หน้า ปี๒๕๔๐

ปัจจัยทแห่งพระชาติและคำแปล (๒)

๑. เหตุปัจจัย	=	ธรรมที่ช่วยอุปการะ	โดยความเป็นเหตุ
๒. ธารมมณปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นธารมมณ
๓. อธิปัตติปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นอธิปัตติ
๔. อนนตรปัจจัย	=	" "	โดยความติดต่อกันไม่มีระหว่างกัน
๕. สมนนตรปัจจัย	=	" "	โดยความติดต่อกันไม่มีระหว่างกันที่ เกี่ยว
๖. สหชาติปัจจัย	=	" "	โดยความเกิดพร้อมกัน
๗. อภยมมณปัจจัย	=	" "	โดยความแก่กันและกัน
๘. นิสสัยปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นที่อาศัย
๙. อุปนิสสัยปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นที่อาศัยที่มีกำลังมาก
๑๐. ปุเรชาติปัจจัย	=	" "	โดยความเกิดก่อน
๑๑. ปุจฉาชาติปัจจัย	=	" "	โดยความเกิดทีหลัง
๑๒. สาเหตปัจจัย	=	" "	โดยความเฉพะย่อย ๆ
๑๓. กัมมปัจจัย	=	" "	โดยความปรุปรแต่ง เพื่อให้งานต่าง ๆ สำเร็จลง
๑๔. วิปากปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นวิปาก คือเข้าถึงความลึกและหมดกำลัง
๑๕. สาหารปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นผู้นำ
๑๖. อินทริยปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นผู้ปกครอง
๑๗. ฌานปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นผู้เพ่งอารมณ์
๑๘. มคฺคปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นหนทาง
๑๙. สมุပ္ยุตปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นผู้ประกอบ
๒๐. วิปฺยุตปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นผู้ไม่ประกอบ
๒๑. อตฺถปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นผู้ยังมีอยู่
๒๒. นตฺถปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นผู้ไม่มี
๒๓. วิคตปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นผู้ปราศจากไป
๒๔. อวิคตปัจจัย	=	" "	โดยความเป็นผู้ยังไม่ปราศจากไป

การเหล่านี้ปัจจัย ๒๔ อันเป็นคัมภีร์ปฏิฐานนี้ พระผู้มีพระภาคทรงจำแนกปัจจัยหนึ่ง ๆ มีธรรมเป็น ๓ หมวด เรียกว่า สรุปรเนื่อความ ๓ ประการ คือ

๑. ปัจจัยธรรม = ธรรมที่เป็นเหตุ ๒. ปัจจัยป็นนธรรม = ธรรมที่เป็นผล ๓. ปัจจัยนิกธรรม = ธรรมที่ไม่ใช่ผล
ก็มีว่าอนัตตภาตอไปนี้

วจนัตถะของคำว่า ปัจจัย ปฏิจฺจ ผลํ อตฺถิ เจตฺสฺมาติ = ปัจจัย. ผลธรรมย่อมเกิดขึ้นตั้งอยู่ได้ เพราะอาศัยธรรมที่เป็นเหตุ. ฉะนั้น ธรรมที่เป็นเหตุนี้ จึงชื่อว่า ปัจจัย.

วจนัตถะของคำว่า ปัจจัยป็นน ปฺจฺยติ อฺปฺปณฺณํ = ปัจจัยป็นน. ผลธรรมที่เกิดจากเหตุปัจจัย ชื่อว่า ปัจจัยป็นน.

วจนัตถะของคำว่า ปัจจัยนิก ปฺจฺยปฺปณฺนสฺส ปติวิรุทฺธิ อนิกํ = ปัจจัยนิก. หมวดธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อปัจจัยป็นนธรรม - เรียกว่า ปัจจัยนิก

อีกนัยหนึ่ง ปฺจฺยปฺปณฺเนน ปฺจฺยติ วิรุทฺธตฺติติ = ปัจจัยนิก. ธรรมใดเป็นปฏิปักษ์กับปัจจัยป็นนธรรม ฉะนั้น ธรรมนั้น - เรียกว่า ปัจจัยนิก (เพิ่มเติม)

คัมภีร์มหาปฐุกราน ไทโยนิททลรวรรวมได้ ๒๖ แผ่น

(1-26)

①

แสดงจำนวนนิทเทลของปัจจัย 24 หรือ 47 (โดยสังเขป)

ปัจจัย 24	จำนวน นิทเทล	ปัจจัย 47	หนหนะวสี		จำนวนนิทเทลตามหน้สือหลักสูตร														สรปัจจัยที่มีนิทเทล	
			รวม	อ.ช.ว	1	2	3	5	6	7	8	11	12	13	17	18				
1. เหนตปัจจัย	1	1	13	ม.16 ก.20	*														1 ข้อ มี 8 ปัจจัย คือ	
2. ฮารัมมณ "	8	1	25	ม.29 36							*								พ. ฉา. วิปาก. ฉา มค. สัม. นัตถิ. วิคต	
3. อธิปัตปัจจัย	5	2	43	ม.45 56						*									2 ข้อ มี 3 ปัจจัย คือ	
4. อนันตรปัจจัย	18	1.	56	ม.57 72													*		กัม. หา. วิปยุตต	
5. สมนันตร "	18	1.	67	ม. 70 88													*		3 ข้อ มี 2 ปัจจัย คือ	
6. สหชาติปัจจัย	6	1	70	ม. 71 89							*								อัญญ. ฮาเสวน	
7. อัญญมัญญ "	3	1	76	ม. 77 97			*												5 ข้อ มี 1 ปัจจัย คือ	
8. นิสสัยปัจจัย	11	3.	80	ม. 80 101									*						อธิปัตปัจจัย	
9. อุปนิสสัย "	12	3.	89	ม. 92 117										*					6 ข้อ มี 1 ปัจจัย คือ	
10. ปุเรชาติ "	13	2.	102	ม. 104 131											*				สหชาติปัจจัย	
11. ปัจฉาชาติ "	1	1.	106	ม. 107 136	*														7 ข้อ มี 1 ปัจจัย คือ	
12. ฮาเสวน "	3	1	111	ม. 111 141			*												อินทริยปัจจัย	
13. กัมม "	2	2	117	ม. 116 147		*													8 ข้อ มี 1 ปัจจัย คือ	
14. วิปาก "	1	1	123	ม. 121 154	*														ฮารัมมณปัจจัย	
15. อาหาร "	2	2	125	ม. 123 156		*													11 ข้อ มี 1 ปัจจัย คือ	
16. อินทริย "	7	3	136	ม. 133 169							*								นิสสัยปัจจัย	
17. ฉาน "	1	1	143	ม. 139 177	*														12 ข้อ มี 1 ปัจจัย คือ	
18. มัคค "	1	1	146	ม. 142 180	*														อุปนิสสัยปัจจัย	
19. สัมปัตต "	1	1	151	ม. 146 185	*														13 ข้อ มี 1 ปัจจัย คือ	
20. วิปยุตต "	2	4	153	ม. 148 188		*													ปุเรชาติปัจจัย	
21. อตถิ "	17	6	157	ม. 152 194													*		17 ข้อ มี 2 ปัจจัย คือ	
22. นัตถิ "	1	1	160	ม. 157 199	*														อตถิ อวิกต	
23. วิคต "	1	1	160	ม. 158 200	*														18 ข้อ มี 2 ปัจจัย คือ	
24. อวิกต "	17	6	157	ม. 152 194													*		อนันตร: สมนันตร:	
				รวม ปัจจัย		8	3	2		1	1	1	1		1	1	1		2 2	

บทส่ง เมฆาจารย์รณเดียง

๓๐ มค ๒๕๓๔

ปัจจัยโดยย่อมี ๒๔

1. เหตุปัจจัย
2. ความเป็นปัจจัย
3. อธิปไตยปัจจัยมี 2 ปัจจัย คือ
4. อนันตปัจจัย
5. สมนันตปัจจัย
6. สหชาติปัจจัย
7. อัญมณฺญปัจจัย
8. นิสสัยปัจจัยมี 3 ปัจจัย คือ
9. อุปนิสสัยปัจจัยมี 3 ปัจจัย คือ
10. ปรุเรชชาติปัจจัยมี 2 ปัจจัย คือ
11. บังชาชาติปัจจัย
12. สาสนปัจจัย
13. กัมมปัจจัยมี 2 ปัจจัย คือ
14. วิปากปัจจัย
15. สาหารปัจจัยมี 2 ปัจจัย คือ
16. อินทริยปัจจัยมี 3 ปัจจัย คือ
17. ฌานปัจจัย
18. มัคคปัจจัย
19. สัมปัตตปัจจัย
20. วิปยุตตปัจจัยมี 4 ปัจจัย คือ
21. อธิปไตยปัจจัยมี 6 ปัจจัย คือ
22. นัตถิปัจจัย
23. วิคตปัจจัย
24. ฌวิตตปัจจัยมี 6 ปัจจัย คือ

โดยพิสดารมี ๔๗

1. เหตุปัจจัย
2. ความเป็นปัจจัย
3. สหชาติชาติปัจจัย
4. ความเป็นปัจจัย
5. อนันตปัจจัย
6. สมนันตปัจจัย
7. สหชาติปัจจัย
8. อัญมณฺญปัจจัย
9. สหชาตินิสสัยปัจจัย
10. วัตถุประสงค์ปัจจัย
11. วัตถุประสงค์ปัจจัย
12. ความเป็นปัจจัย
13. อนันตปัจจัย
14. ปกตปัจจัย
15. วัตถุประสงค์ปัจจัย
16. ความเป็นปัจจัย
17. บังชาชาติปัจจัย
18. สาสนปัจจัย
19. สหชาติกัมมปัจจัย
20. ฌานกัมมปัจจัย
21. วิปากปัจจัย
22. นามอาหารปัจจัย
23. รูปอาหารปัจจัย
24. สหชาติอินทริยปัจจัย
25. ปรุเรชชาติอินทริยปัจจัย
26. ฐิติอินทริยปัจจัย
27. ฌานปัจจัย
28. มัคคปัจจัย
29. สัมปัตตปัจจัย
30. สหชาติวิปยุตตปัจจัย
31. วัตถุประสงค์วิปยุตตปัจจัย
32. วัตถุประสงค์ปัจจัย
33. ปรุเรชชาติวิปยุตตปัจจัย
34. สหชาติปัจจัย
35. วัตถุประสงค์ปัจจัย
36. ความเป็นปัจจัย
37. บังชาชาติปัจจัย
38. สาหารปัจจัย
39. อินทริยปัจจัย
40. นัตถิปัจจัย
41. วิคตปัจจัย
42. ฌวิตตปัจจัย
43. วัตถุประสงค์ปัจจัย
44. ความเป็นปัจจัย
45. บังชาชาติปัจจัย
46. สาหารปัจจัย
47. อินทริยปัจจัย

๑. สหชาติปัจจัย มี ๑๕ ปัจจัย คือ	๒. ความเป็นปัจจัย มี ๘ ปัจจัย คือ	๓. อนันตปัจจัย มี ๗ ปัจจัย คือ	๔. วัตถุประสงค์ปัจจัย มี ๖ ปัจจัย คือ	๕. อุปนิสสัยปัจจัย มี ๕ ปัจจัย คือ	๖. อุปนิสสัยปัจจัย มี ๓ ปัจจัย คือ	๗. อุปนิสสัยปัจจัย มี ๓ ปัจจัย คือ	๘. อุปนิสสัยปัจจัย มี ๒ ปัจจัย คือ	๙. อุปนิสสัยปัจจัย มี ๑ ปัจจัย คือ
1. เหตุปัจจัย 2. ความเป็นปัจจัย 3. สหชาติปัจจัย 4. อัญมณฺญปัจจัย 5. สหชาตินิสสัยปัจจัย 6. สหชาติปัจจัย 7. วิปากปัจจัย 8. นามอาหารปัจจัย 9. สหชาติอินทริยปัจจัย 10. ฌานปัจจัย 11. มัคคปัจจัย 12. สัมปัตตปัจจัย 13. สหชาติวิปยุตตปัจจัย 14. สหชาติปัจจัย 15. สหชาติวัตถุประสงค์ปัจจัย	1. ความเป็นปัจจัย 2. อนันตปัจจัย 3. สหชาติปัจจัย 4. อัญมณฺญปัจจัย 5. สหชาตินิสสัยปัจจัย 6. สหชาติปัจจัย 7. วิปากปัจจัย 8. นามอาหารปัจจัย 9. สหชาติอินทริยปัจจัย 10. ฌานปัจจัย 11. มัคคปัจจัย 12. สัมปัตตปัจจัย 13. สหชาติวิปยุตตปัจจัย 14. สหชาติปัจจัย 15. สหชาติวัตถุประสงค์ปัจจัย	1. อนันตปัจจัย 2. สมนันตปัจจัย 3. สหชาติปัจจัย 4. สาสนปัจจัย 5. กัมมปัจจัย (ม.ก.ว.ค.) 6. วิคตปัจจัย 7. วิคตปัจจัย	1. วัตถุประสงค์ปัจจัย 2. วัตถุประสงค์ปัจจัย 3. วัตถุประสงค์ปัจจัย 4. วัตถุประสงค์ปัจจัย 5. วัตถุประสงค์ปัจจัย 6. วัตถุประสงค์ปัจจัย	1. วัตถุประสงค์ปัจจัย 2. วัตถุประสงค์ปัจจัย 3. วัตถุประสงค์ปัจจัย 4. วัตถุประสงค์ปัจจัย 5. วัตถุประสงค์ปัจจัย 6. วัตถุประสงค์ปัจจัย	1. วัตถุประสงค์ปัจจัย 2. วัตถุประสงค์ปัจจัย 3. วัตถุประสงค์ปัจจัย 4. วัตถุประสงค์ปัจจัย	1. วัตถุประสงค์ปัจจัย 2. วัตถุประสงค์ปัจจัย 3. วัตถุประสงค์ปัจจัย 4. วัตถุประสงค์ปัจจัย	1. วัตถุประสงค์ปัจจัย 2. วัตถุประสงค์ปัจจัย	1. วัตถุประสงค์ปัจจัย 2. วัตถุประสงค์ปัจจัย

ปัจจัย ๒๔ หรือ ๔๗ โดยย่อมี ๒๔ ปัจจัย คือ

ปัจจัยที่มากกว่า ๑ ปัจจัยมี ๑๐ ปัจจัย ดังที่กล่าวไว้ เครื่องหมายวงกลมกำกับตามหมายเลขข้างบน
บุณฺณ เมฆาสุวรรณคิารม ๓๐ มค. ๒๕๓๔

ความหมายของปกตฺ และ นานัก

ปัจจัยที่เป็นปกตฺปนิสสัยชาติ มี ๒ ปัจจัย คือ

๑. สหชกฺตฺปนิสสัยปัจจัย คือ จิต เจตสิก ที่เกิดก่อน และรูป ปัญญาที่มีกำลังมาก ที่เป็นผู้ปกฺกระแก่ จิต เจตสิก ที่เกิดทีหลังได้ (บัญญัติ นามรูปเป็นปัจจัย นามเป็นปัจจัยบั่น)

๒. มีสลังปกตฺปนิสสัยนํกษณิกกัมมปัจจัย คือ เจตนากรรมที่มีกำลังมาก ที่เป็นผู้ปกฺกระแก่วิบากนามชนธฺได้ (เว้นมรรคเจตนากรรม) นามเป็นปัจจัย นามเป็นปัจจัยบั่น ปรย คือ โลภยวิ.32 ล.35 (วิบากนามชนธ 4 นั้นเอง)

ปัจจัยที่เป็นนํกษณิกกัมมชาติ มี ๑ ปัจจัย คือ

นํกษณิกกัมมปัจจัย คือ เจตนากรรมที่มีกำลังน้อย ที่เป็นผู้ปกฺกระแก่กามวิบาก (อก.เจตนา 12 และ ก.เจตนา 8 → กมวิ. 23) และเจตนาที่มีกำลังมากและกำลังน้อยที่ผู้ปกฺกระแก่กัมมชรูป. ได้แก่ เจตนากรรม 25 (เว้นจรูปเจตนา 4)

เจตนาที่มีกำลังน้อย ได้แก่ เจตนากรรม 20 คือ อก.เจตนา 12 มหาก.เจตนา 8

เจตนาที่มีกำลังมากและกำลังน้อย ได้แก่ เจตนากรรม 25 คือ อก.เจตนา 12. มหาก.เจตนา 8 รูปก.เจตนา 5

หมายเหตุ

- ปกตฺปนิสสัยนํกษณิกกัมมปัจจัย
- สหชกฺตฺปนิสสัยปัจจัย
- มีสลังปกตฺปนิสสัยนํกษณิกกัมมปัจจัย

เหล่านี้ ไม่ได้นับเป็น 3 ปัจจัย ตามที่ได้จำแนกไว้ แต่นับรวมเป็น 1 ปัจจัย คือปกตฺปนิสสัยปัจจัยเท่านั้น, ย่อมได้ชัดเจนน เมื่อแบ่งปัจจัย 24 ออกโดยพิศดารแล้ว ได้ 47 ปัจจัยก็ดี, สรปลักษณ์ของอำนาจที่ช่วยปกฺกระในปัจจัย 47 ก็ดี รวมทั้งสรปเนื้อความ 3 ประการ และปัญหาทวารวิภังคกิตฺ, ไม่ปรากฏว่าปัจจัยทั้ง 3 ชื่อนี้ แต่ประกวโรดเลย, มีแต่ปกตฺปนิสสัยปัจจัยเดียวเท่านั้น

แสดงองค์ธรรมของสหชกฺตฺปนิสสัยเล็ก 7 ปัจจัย เพื่อหาปัจจัยสังเคราะห์ (สมุฏฺ) ในชาติเดียวกัน

1. เหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุ 6 คือ โลภะ โทสะ โมหะ, อโลภะ อโทสะ อโมหะ
2. สหชกฺตฺปนิสสัย ได้แก่ อธิปไตยธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในบรรดาอธิปไตย 3 หรือ 4 คือ ฉันทะ วิริยะ วิมังสา ที่ในสาธิปติชณะ 52 และสาธิปติชณะ 52 ในขณะที่เป็นอธิปไตย
3. สหชกฺตฺกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาเจตสิก 89 ที่ในจิต 89
4. นามอาหารปัจจัย ได้แก่ นามอาหารองค์ธรรม 3 คือ ผัสสะ 89 เจตนา 89 วิญญาณ 89.
5. สหชกฺตฺนทรียปัจจัย ได้แก่ นามอินทรีย์องค์ธรรม 8 คือ ชีวต-จิต-เวทนา-สัทธา-วิริยะ-สติ-เอกัคคตา-ปัญญา
6. ฉานปัจจัย ได้แก่ องค์ฉาน 5 คือ วิตก-วิจาร-ปิติ-เจตนา-เอกัคคตา ที่ใน 79 (เว้นทวิ.10)
7. มัตตปัจจัย ได้แก่ องค์มรรค 9 คือ ปญญา วิตก สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ วิริยะ สติ

เอกัคคตา ทิฏฐิ ที่ในสเหตุจิต 71

และองค์ธรรมของปัจจัยอื่น ๆ มีสหชกฺตฺปัจจัยเป็นต้น จะแสดงตอนสรปเนื้อความ 3 ประการโดยละเอียดต่อไปนี้จะแสดงพระบาลีและคำแปลในอรรถมถของเหตุปัจจัยนี้บทแล้ว (แปลยกศัพท์)

1. โย ยาทีโส ปัจจัย = ปัจจัยเช่นใด	1. โส ยาทีโส ปัจจัย = ปัจจัยเช่นนั้น
2. ภควตา = พระผู้มีพระภาคเจ้า	2. ภควตา = พระผู้มีพระภาคเจ้า
3. อททิวฺจ = ทรงแสดงไว้โดยย่อ	3. นิตทิวฺจ = ทรงแสดงโดยพิศดาร
4. ปัจจัยนทฺเทส = ในปัจจัยนทฺเทส	4. ปัจจัยนทฺเทส = ในปัจจัยนทฺเทส ว่า.....
5. เหตุปัจจัยโยติ = ว่า เหตุปัจจัย	

ในคัมภีร์มหาปฏิจฐาน มีปฏิจฐาน ๖ หมวด ทรงแสดงหมวดละ ๔ นัย

- ๖ หมวด คือ
1. ติกปฏิจฐาน	2. ทกปฏิจฐาน	3. ทกติกปฏิจฐาน	๔ นัย คือ	1. สมมอโนโลม	2. สมมปัจจนีย
4. ติกทกปฏิจฐาน	5. ตกติกปฏิจฐาน	6. ทกทกปฏิจฐาน		3. สมมอโนโลมปัจจนีย	4. สมมปัจจนียอนโนโลม

หลักการหาปัจจัยสังเคราะห์ หรืออำนาจปัจจัย มี 3 คือ

1. ท่องรู้ ชาติของปัจจัย
2. ท่องรู้ องค์ธรรมของปัจจัย
3. ท่องรู้ องค์ธรรมของปัจจัยป็น

ตัวอย่าง เช่น เหตุปัจจัย

การหาปัจจัยสังเคราะห์ ของลหุชาตชาติเล็ก ๆ ปัจจัย ในปัจจัยนินทผล
 ชาติโดยชาติ เป็นลหุชาตชาติ คือ ปัจจัยธรรมและปัจจัยป็นธรรมเกิดพร้อมกัน ในจิตดวงเดียวกัน
 ชาติโดยองค์ธรรมของปัจจัย ได้แก่ เหตุ 6 คือ โลภะ โทสะ โมหะ อิลละ อิทสะ อิมหะ
 ชาติโดยองค์ธรรมของปัจจัยป็น ได้แก่ เหตุทุกจิต 71 เจตสิก 52 (เว้นโม.เจ. ในโม.เจ. 2) สหคจรูป สหคกปฏิรูป
 นั้นในเหตุปัจจัย ๑๕ ได้แก่ เหตุ 6 → ส.เจ.จิต 71 เจ.52 และส.เจ.รูป ส.เจ.ปฏิรูป ได้ฐานะปัจจัย 12
 คือ ได้ปัจจัยเล็ก 4, กลาง 4 และใหญ่ 4 ในปัจจัยนินทผลนี้ ถวายและใหญ่ได้เต็ม 4 ส่วนปัจจัยเล็กได้เต็ม 4 ได้เพียง 4.
 การหาสภาคของปัจจัยเล็กนั้น หาที่ปัจจัยประธาน คือ เหตุปัจจัยเข้ากันได้กับลหุชาตชาติเล็กที่เหลือ ได้เท่าไร ให้
 ท้ององค์ธรรมของลหุชาตชาติเล็ก ๆ ปัจจัย ในจิตแผ่นที่ 3 มาเทียบกันกับองค์ธรรมของปัจจัยที่เป็นประธานที่เหมือนกันแม้
 องค์ธรรมเดียวกันเป็นสภาคกันได้ ส่วนปัจจัยกลางและใหญ่ นั้น หาที่องค์ธรรมของปัจจัยและปัจจัยป็น ของปัจจัยนั้นๆ

ในปัจจัยนินทผลนี้ ถ้ายกเอาปัจจัยเล็กเป็นประธาน ปัจจัยใหญ่และปัจจัยกลางเข้าอุปการะได้หมด เล็กเข้าอุปการะได้หมดสมควร
 ถ้ายกเอาปัจจัยกลางเป็นประธาน ปัจจัยใหญ่เข้าอุปการะได้หมด ปัจจัยกลางเข้าอุปการะได้ตามสมควร ปัจจัยเล็กช่วยอุปการะไม่ได้
 ถ้ายกเอาปัจจัยใหญ่เป็นประธาน ปัจจัยใหญ่เข้าอุปการะได้หมด ปัจจัยกลางเข้าอุปการะได้ตามสมควร ปัจจัยเล็กช่วยอุปการะไม่ได้
 จบ การหาปัจจัยสังเคราะห์ หรืออำนาจปัจจัย

๖. การเล็งองค์มีปฏิฐานของพระผู้มีพระภาคเจ้า นั้น ทรงเล็งตรงออกเป็นหมวดๆ มี ๖ หมวด คือ

๑. ตักปฏิฐาน หมายความว่า ทรงยกตัก ๒๒ ชิ้นแสดงเป็นประธานตามลหุสย แล้วทรงจำแนกด้วยปัจจัย ๒๔ เรียกว่า ตักปฏิฐาน
๒. ทกปฏิฐาน " ทรงยกทก ๑๐๐ " " ๒๔ เรียกว่า ทกปฏิฐาน
๓. ทกตักปฏิฐาน " ทรงยกตัก ๒๒ รวมเข้าในทก ๑๐๐ ชิ้นแสดง " ๒๔ เรียกว่า ทกตักปฏิฐาน
๔. อักทกปฏิฐาน " ทรงยกทก ๑๐๐ รวมเข้าในตัก ๒๒ ชิ้นแสดง " ๒๔ เรียกว่า อักทกปฏิฐาน
๕. ทักตักปฏิฐาน " ทรงยกตัก ๒๒ รวมเข้าในทก ๑๐๐ ชิ้นแสดงเป็น " ๒๔ เรียกว่า ทักตักปฏิฐาน
๖. ทกทกปฏิฐาน " ทรงยกทก ๑๐๐ รวมเข้าในทก ๑๐๐ ชิ้นแสดงเป็น " ๒๔ เรียกว่า ทกทกปฏิฐาน

ในปฏิฐานหมวดหนึ่งๆ ทรงจำแนกเป็น ๔ นัย เรียกว่า ธมมชย

๑. ธมมอนิโลก หมายความว่า พระพุทธองค์ทรงเล็งตรงทก และปทาวสาน หรือมุละมูลี หรือกัมมชยและกัตต

บพ หรือทกชยและชยทหลาย ไม่มีคำจำกัด เป็นคำปฏิเสธ ตัวอย่างเช่น

สียา กสสิ ธมม ปฏิจจ, กสสิโล ธมมิ อูปปุชเชยย เหตุปรจยา

กุตลธรรมอันใดบังเกิดขึ้นโดยอาศัยกุตลธรรม, กุตลธรรมอันนั้น พึงเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยใดหรือเปล่า? ดังนี้ เป็นต้น

๒. ธมมปรจนัย หมายความว่า พระพุทธองค์ทรงเล็งตรงชยและปทาวสาน มีคำปฏิเสธ น ชกชชชด้วย ตัวอย่างเช่น

สียา น กสสิ ธมม ปฏิจจ, น กสสิโล ธมมิ อูปปุชเชยย เหตุปรจยา

ธรรมที่ไม่ใช่กุตลอันใดบังเกิดขึ้นโดยอาศัยธรรมที่ไม่ใช่กุตล, ธรรมที่ไม่ใช่กุตลอันนั้น พึงเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยใดหรือเปล่า? ดังนี้ เป็นต้น

๓. ธมมอนิโลกปรจจนัย หมายความว่า พระพุทธองค์ทรงเล็งตรงธรรมชยทกชยไม่มีคำปฏิเสธ แต่ธรรมที่เป็นชยทหลายมีคำปฏิเสธ

สียา กสสิ ธมม ปฏิจจ, น กสสิโล ธมมิ อูปปุชเชยย เหตุปรจยา

ธรรมที่ไม่ใช่กุตลอันใดบังเกิดขึ้นโดยอาศัยธรรมที่เป็นกุตล, ธรรมที่ไม่ใช่กุตลอันนั้น พึงเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยใดหรือเปล่า? ดังนี้ เป็นต้น

๔. ธมมปรจจนัยนิโลก หมายความว่า พระพุทธองค์ทรงเล็งธรรมชยทกชยมีคำปฏิเสธ, แต่ธรรมที่เป็นชยทหลายไม่มีคำปฏิเสธ

สียา น กสสิ ธมม ปฏิจจ, กสสิโล ธมมิ อูปปุชเชยย เหตุปรจยา

กุตลธรรมอันใดบังเกิดขึ้นโดยอาศัยธรรมไม่ใช่กุตล, กุตลธรรมอันนั้น พึงเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยใดหรือเปล่า? ดังนี้ เป็นต้น

จบ ปฏิฐาน ๖ หมวด และหมวดหนึ่งๆ ทรงจำแนกเป็น ๔ นัย

ท่องจำ ปัจจัยทเทศ พระชาติและคำแปล น.14

๑. เหตุปรจจโย ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นเหตุ

๒๔. อิตตปรจจโย ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นผู้ไม่ปราศจากไป

ปัจจัยนินทผล

พระชาติ และคำแปล

จำแนก พร้อมด้วยเนื้อความองค์ธรรมของบทเหล่านี้ และคำอธิบาย

อนันตนิ

เมื่อพระองค์ทรงเล็ง ปัจจัยทเทศ จบแล้ว ทรงเล็งปัจจัยนินทผลต่อไป

บทส่ง เมฆาสวรรณคัมภีร์

แสดงปัจจัยนิตเทสของปัจจัย ๒๔ หรือ ๔๗

ตามลำดับจากที่ ๙

ปัจจัยที่เป็นสหชาตชาติเล็กมี ๗ ปัจจัย คือ เห. ธ. ก. หา. อิน. ฉน. ม.

(ม.๒๐) น. 16 9. เหตุปัจจัยนิตเทส มี 1 ข้อ

ตารางนิตเทส

ปัจจัยนิตเทส โย ยาทิส ปัจจโย เหตุปัจจัยนิท กวตกา อุตทฺถฺจ, โส ทาทิส ปัจจโย ปัจจัยนิตเทส เหตุ เหตุสัมปยุตตทานิ ชมมานิ ทัสสมุฏฺฐานานญจ รูปานิ เหตุปัจจเยน ปัจจโยนิท กวตกา นิตทฺถฺจ. ปัจจัยเช่นใด พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโดยยธินปัจจัยนิตเทสว่า เหตุปัจจัย ปัจจัยเช่นนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงแสดงโดยพิสดารในปัจจัยนิตเทสว่า เหตุ เหตุสัมปยุตตทานิ ชมมานิ ทัสสมุฏฺฐานานญจ รูปานิ เหตุปัจจเยน ปัจจโย ตารางนิตเทสทนายาบาลีในปัจจัยอื่น ๆ ก็คงเป็นไปทำนองเดียวกัน ฉะนั้นจะไม่แสดง จะแสดงเฉพาะภาษาไทยอย่างเดียวกัน พระบาลี และ คำแปล (ของปัจจัยที่เป็นสหชาตชาติเล็ก ๗ ปัจจัยพอเป็นตัวอย่าง

เห. —	เหตุ	เหตุสัมปยุตตทานิ	ชมมานิ	ทัสสมุฏฺฐานานญจ	รูปานิ	เหตุปัจจเยน	ปัจจโย.	น. 16
ธ. —	ฉนทธาริปปติ	ฉนท	”	”	”	ฉธิปติ	”	น. 45
	ฉริยาริปปติ	ฉริย	”	”	”	ฉธิปติ	”	น. 45
	ฉจิตตาริปปติ	ฉจิตต	”	”	”	ฉธิปติ	”	น. 45
	ฉวิมฺลาริปปติ	ฉวิมฺล	”	”	”	ฉธิปติ	”	น. 46
ก. —	ภตนา	”	”	”	”	ภมฺม	”	น. 116
หา. —	ฉรปฺปิน	ฉหาธา	”	”	”	ฉหาธา	”	น. 123
อิน. —	ฉรปฺปิน	ฉอินทฺริยา	”	”	”	ฉอินทฺริย	”	น. 133
ฉน. —	ฉฉนฺตทานิ	ฉฉน	”	”	”	ฉฉน	”	น. 139
ม. —	ฉมคฺคฺตทานิ	ฉมคฺค	”	”	”	ฉมคฺค	”	น. 142

- เห. คำแปล เหตุเป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ สเหตุกจิต. 71 เ. 52 ที่ประกอบด้วยเหตุ 6 เหล่านั้น (เว้นม. เ. ในโม. จ. 2) และ สเหตุกจิต. 71 เ. 52 ที่ประกอบด้วยเหตุ 6 เหล่านั้น เป็นสัมมุฏฐาน ด้วยอำนาจเหตุปัจจัย (ได้ ปจ. 12)
- ธ. 1. ฉนทธาริปปติ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ ฉธิปติ 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉนทธาริปปติ (เว้นเม. หมล. หลิต. ป. ปาท. ฉนท. วิจิกจนา) และฉริยาริปปติ 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉริยาริปปติ (เว้นเม. หมล. หลิต. ป. ปาท. ฉริย. วิจิกจนา) และฉจิตตาริปปติ 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉจิตตาริปปติ (เว้นเม. หมล. หลิต. ป. ปาท. ฉจิต. วิจิกจนา) และฉวิมฺลาริปปติ 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉวิมฺลาริปปติ (เว้นเม. หมล. หลิต. ป. ปาท. ฉวิม. วิจิกจนา) เป็นสัมมุฏฐาน ด้วยอำนาจสหชาตชาติปัจจัย (ได้ ปจ. 11)
- ก. 2. ฉริยาริปปติ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ ฉธิปติ 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉริยาริปปติ (เว้นเม. หมล. หลิต. ป. ปาท. ฉริย. วิจิกจนา) และฉจิตตาริปปติ 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉจิตตาริปปติ (เว้นเม. หมล. หลิต. ป. ปาท. ฉจิต. วิจิกจนา) เป็นสัมมุฏฐาน ด้วยอำนาจสหชาตชาติปัจจัย (ได้ ปจ. 11)
- อิน. 3. ฉจิตตาริปปติ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ ฉจิตต. 51 ที่ประกอบด้วยฉจิตตาริปปติ (เว้นเม. วิจิกจนา) และฉวิมฺลาริปปติ 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉวิมฺลาริปปติ (เว้นเม. หมล. หลิต. ป. ปาท. ฉวิม. วิจิกจนา) เป็นสัมมุฏฐาน ด้วยอำนาจสหชาตชาติปัจจัย (ได้ ปจ. 11)
- ฉน. 4. ฉวิมฺลาริปปติ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ ฉจิตต. 51 ที่ประกอบด้วยฉจิตตาริปปติ (เว้นเม. วิจิกจนา) และฉวิมฺลาริปปติ 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉวิมฺลาริปปติ (เว้นเม. หมล. หลิต. ป. ปาท. ฉวิม. วิจิกจนา) เป็นสัมมุฏฐาน ด้วยอำนาจสหชาตชาติปัจจัย (ได้ ปจ. 11)
- หา. 5. ฉรปฺปิน เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ ฉหาธา 51 เ. 37 ที่ประกอบด้วยฉรปฺปิน (เว้นเม. ญา.) และฉอินทฺริย 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉอินทฺริย (เว้นเม. ญา.) เป็นสัมมุฏฐาน ด้วยอำนาจสหชาตชาติปัจจัย (ได้ ปจ. 12)
- ก. 6. ฉฉนฺตทานิ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ ฉฉน 89 เ. 51 ที่ประกอบด้วยฉฉน (เว้นเม. ญา.) และฉอินทฺริย 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉอินทฺริย (เว้นเม. ญา.) เป็นสัมมุฏฐาน ด้วยอำนาจสหชาตชาติปัจจัย (ได้ ปจ. 10)
- หา. 7. ฉมคฺคฺตทานิ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ ฉมคฺค 89 เ. 51 ที่ประกอบด้วยฉมคฺค (เว้นเม. ญา.) และฉอินทฺริย 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉอินทฺริย (เว้นเม. ญา.) เป็นสัมมุฏฐาน ด้วยอำนาจสหชาตชาติปัจจัย (ได้ ปจ. 12)
- อิน. 8. ฉมคฺคฺตทานิ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ ฉมคฺค 89 เ. 51 ที่ประกอบด้วยฉมคฺค (เว้นเม. ญา.) และฉอินทฺริย 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉอินทฺริย (เว้นเม. ญา.) เป็นสัมมุฏฐาน ด้วยอำนาจสหชาตชาติปัจจัย (ได้ ปจ. 14)
- ฉน. 9. ฉฉนฺตทานิ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ ฉฉน 89 เ. 51 ที่ประกอบด้วยฉฉน (เว้นเม. ญา.) และฉอินทฺริย 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉอินทฺริย (เว้นเม. ญา.) เป็นสัมมุฏฐาน ด้วยอำนาจสหชาตชาติปัจจัย (ได้ ปจ. 11)
- ม. 10. ฉมคฺคฺตทานิ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ ฉมคฺค 89 เ. 51 ที่ประกอบด้วยฉมคฺค (เว้นเม. ญา.) และฉอินทฺริย 52 เ. 50 ที่ประกอบด้วยฉอินทฺริย (เว้นเม. ญา.) เป็นสัมมุฏฐาน ด้วยอำนาจสหชาตชาติปัจจัย (ได้ ปจ. 13)

จบ พระบาลี และ คำแปล ของสหชาตชาติเล็ก ๗ ปัจจัย

จำแนกบทบาท และ เนื้อความของศีลธรรม (เฉพาะเหตุปัจจัย) ให้ดูเป็นตัวอย่าง คือ จำแนกได้ 4 บท

เหตุ เป็นกัตตบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ เหตุ 6 ได้แก่ โลกะ โทละ โมะทะ อิลละ อิลละ อิมโทะ

เหตุสัมปยุตตทานิ ชมมานิ ทัสสมุฏฐานานญจ รูปานิ เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึง ปร. ย คือ ส. เ. 71 เ. 52. ส. เ. จ. 16. ส. เ. ปฏ. ก. -

เหตุปัจจเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย 12 คือ เล็ก 4, กลม 4, ใหญ่ 4. - (เว้นเม. เ. ในโม. จ. 2)

ปัจจัย เป็นนามกิริยาบท แสดงการช่วยอุปการะแก่ปัจจัยอื่นโดยความปราศจากตัวตน

บุญส่ง เมฆทวารวดี

ลัทธิชาตคติเล็ก ๗ ประการ

จำแนกบท และเนื้อความองค์ธรรม แห่งเหตุปัจจัยนิทเทส เป็นต้น (มีนิทเทส 1 ข้อ)

กัตตบท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
เหตุ เป็นกัตตบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ เหตุ 6 มิใช่ละ เป็นต้น ดูหน้า 17 (ม 20)	เหตุสัมปยุตตถกณั รมมานั ตัสมุจจานนถจ ฐาณั เป็นลัม- แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ สห- ตกจิต 71 เจ. 52 สเหตุกจิตตชรูป สเหตุกปฏิภัมมชรูป (เวณโม-โม 2)	เหตุปัจจัยเอน เป็นกรณบทแสดงให้ รู้ถึงอำนาจปัจจัย 12 คือ เท, สห-ช, สห, อัญ, สห-นิล, ปา, สห-ดิน, มัค, ลัม, สห-วิป, สห-ถิ, สห-อิ, ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันได้ ตามลัมควรนั้น อำนาจขอเหตุปัจจัยอย่าง- เดียวเท่านั้นเป็นพิเศษ	ปัจจัย เป็นนาม กิริยาบท แสดงการ ช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป ็นธรรม โดยความ ปราศจากตัวตน

จำแนกบท และเนื้อความองค์ธรรม แห่งอธิปปัจจยนิทเทส (ข้อ 1 ถึง 4 เป็นลัทธิชาตคติ)

กัตตบท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
1. ฉนทฐิปติ เป็น... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ ฉนทะ.เจ. ที่อยู่ในส- ฐิปติชวณะ 52 ดูหน้า 46 พระบาลีข้อที่ 1. (ม 45)	ฉนทสัมปยุตตถกณั รมมานั ตัสมุจจานนถจ ฐาณั เป็น... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ ฉฐิปติชวณะ 52 เจ. 50 ที่ประกอบ กัน ฉนทฐิปติ และฉฐิปติจิตตชรูป	อธิปปัจจยเอน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย 9 คือ สห-ช, สห, อัญ, สห-นิล, ปา, ลัม, สห-วิป, สห-ถิ, สห-อิ, ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน ตามลัมควรนั้น อำนาจของลัทธิชาตคติ อย่างเดียวกันเป็นพิเศษ.	ปัจจัย เป็น... แสดงการช่วยอุปการะ แก่ปัจจัยป็นธรรม โดยความปราศจาก ตัวตน.
2. วิริยาฐิปติ เป็น... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ วิริยะ.เจ. ที่อยู่ใน ฉฐิปติชวณะ 52 ดูหน้า 48 พระบาลีข้อที่ 2 (ม 46)	วิริยสัมปยุตตถกณั รมมานั ตัสมุจจานนถจ ฐาณั เป็น... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ ฉฐิปติชวณะ 52 เจ. 50 ที่ประกอบกับ วิริยาฐิปติ และฉฐิปติจิตตชรูป	อธิปปัจจยเอน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย 11 คือ สห-ช, สห, อัญ, สห-นิล, ปา, สห-ดิน, มัค, ลัม, สห-วิ สห-ถิ, สห-อิ, ที่ทำการช่วยอุปการะใน- คราวเดียวกันตามลัมควรนั้น อำนาจของล- ทธิชาตคติอย่างเดียวกันเป็นพิเศษ	ปัจจัย เป็น... ๗ ล ๗
3. จิตตฐิปติ เป็น... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ ฉฐิปติชวณจิต ดูหน้า 49 พระบาลีข้อที่ 3 (ม 47)	จิตตสัมปยุตตถกณั รมมานั ตัสมุจจานนถจ ฐาณั เป็น... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ เจ. 51 ที่ประกอบกับจิตตฐิปติ และ ฉฐิปติจิตตชรูป	ฉฐิปติปัจจยเอน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย 11 คือ สห-ช, สห, อัญ, สห-นิล, ปา, นาม-หา, สห-ดิน ลัม สห-วิป, สห-ถิ, สห-อิ. ที่ทำการ ช่วยอุปการะในคราวเดียวกันตามลัมควรนั้น อำนาจของลัทธิชาตคติอย่างเดียวกัน... ---	ปัจจัย เป็น... ๗ ล ๗
4. วิมัลลฐิปติ เป็น... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ วิมัลลา.เจ. ที่อยู่ใน ติเหตุกชวณะ 34 ดูหน้า 50 พระบาลีข้อที่ 4 (สำหรับข้อที่ 5 เป็น อ-ธิ) (ม 48)	วิมัลลสัมปยุตตถกณั รมมานั ตัสมุจจานนถจ ฐาณั เป็น... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ ติเหตุกชวณะ 34 เจ. 37 ที่ประกอบ กันวิมัลลฐิปติ และฉฐิปติจิตต ชรูป	อธิปปัจจยเอน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย 12 คือ สห-ช, เท, สห, อัญ, สห-นิล, ปา, สห-ดิน, มัค, ลัม, สห-วิป, สห-ถิ, สห-อิ, ที่ทำการช่วยอุปการะ ในคราวเดียวกันตามลัมควรนั้น อำนาจ ของลัทธิชาตคติอย่างเดียวกันเป็นพิเศษ	ปัจจัย เป็น... ๗ ล ๗

แสดงปัจจัยที่เป็นสหุชาตชาติเล็กที่เหลือ 5 คือ กิ, ทา, อิน, ฌา, ม, จำแนกบท และ เนื้อความของคัมภีร์ธรรม มีกัมมปัจจัยนิตเพสเป็นต้น			
กัตตยบท	สัมปทานยบท	กรณยบท	นามกิริยาบท
กั 2. เจตนา เป็น... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ เจตนาเจตสิก 89 ที่ในจิต 89 ดูหน้า 119 พระบาลีข้อที่ 2 (ม 105)	สัมปยุตตทานิ ชมมานิ ตัมสมุจจันนณจ รูปานิ เป็นสัม... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ จิต 89 เจ. 51 ที่ประกอบ และจิตต ชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป	กัมมปัจจัย เป็นกรณยบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย 10 คือ กัม, สห, อัญ, สห-นิส, ปา, นาม-ทา, สัม, สห-วิป, สห-ถิ, สห-อวิ. ที่ทำการช่วยอุปการะในคราว เดียวกันตามสมควรนั้น อำนาจของสหุชาตกัม มะอย่างเดียวกันเท่านั้นเป็นพิเศษ	ปัจจัย เป็น... ๑๗๑
ทา. 2. อรูปิน ออาหาร เป็น... แสดงให้รู้ถึง ปัจจัยธรรม คือ นามอาหาร 3 คือ มัสสะ 89 เจตนา 89 วิญญาณ 89 ดูหน้า 124 พระบาลีข้อที่ 2 (ม 110)	สัมปยุตตทานิ ชมมานิ ตัมสมุจจันนณจ รูปานิ เป็นสัม... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ จิต 89 เจ. 52 ที่ประกอบ และจิตตช รูป ที่มีนามอาหาร 3 และสัมปยุต ตธรรมเป็นสัมมุจจัน	อหารปัจจัย เป็นกรณยบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย 12 คือ ทา, สห-ช สห, อัญ, สห-นิส, กัม, ปา, สห-ดิน, สัม, สห-วิป, สห-ถิ, สห-อวิ. ที่ทำการช่วยอุปการะ ในคราวเดียวกันตามสมควรนั้น อำนาจของ นามอาหารอย่างเดียวกันเท่านั้นเป็นพิเศษ	ปัจจัย เป็น... ๑๗๑
อิน. 7. อรูปิน อินทริยา เป็น... แสดงให้รู้ถึง ปัจจัยธรรม คือ นามอิน. 8 คือ ชวิต, จิต, เว. สัท, วิริย ลติ (8. 72 (ถนิ 17) มีฌา ดูหน้า 135 พระบาลีข้อที่ 7 (ม 118)	สัมปยุตตทานิ ชมมานิ ตัมสมุจจันนณจ รูปานิ เป็นสัม... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ จิต 89 เจ. 52 ที่ประกอบกับนามอิน. 8 และจิตตชรูป ปฏิสนธิกัมมชรูป	อินทริยปัจจัย เป็นกรณยบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย 14 คือ สห-ดิน เห, สห-ช, สห, อัญ, สห-นิส, ปา, นาม-ทา ฌา, มัต, สัม, สห-วิป, สห-ถิ, สห-อวิ. ที่ทำ การช่วยอุปการะในคราวเดียวกันตามสมควร อำนาจของสห-ดิน- อย่างเดียวกันเท่านั้นเป็นพิเศษ	ปัจจัย เป็น... ๑๗๑
ฌา. 1. ฌานังคานิ เป็น... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ องค์ฌาน 5 คือ วิตัก, วิจาร์, วิตี, เวทนา, เอกค -คตาที่ในจิต ๗๑ (ม 122)	ฌานสัมปยุตตทานิ ชมมานิ ตัมสมุจจันนณจ รูปานิ เป็นสัม... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ จิต ๗๑ (เวทนา 10) เจ. 52 ที่ประ กอบกับองค์ฌาน 5. และจิตตช รูป ปฏิสนธิกัมมชรูป	ฌานปัจจัย เป็นกรณยบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย 11 คือ ฌานะ สห, อัญ, สห-นิส, ปา, สห-ดิน, มัต, สัม, สห-วิป, สห-ถิ, สห-อวิ. ที่ทำการช่วยอุป การะในคราวเดียวกันตามสมควรนั้น ฌานะอย่างเดียวกันเท่านั้นเป็นพิเศษ	ปัจจัย เป็น... ๑๗๑
ม. 1. มคคังคานิ เป็น... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ อ. ม. ๑ คือ ปัญญา, วิตัก, วิริย 3, วิริยะ, ลติ, เอกค ทิกุช, ที่ในสหุชาตจิต ๗ 1 (ม 124)	มคคสัมปยุตตทานิ ชมมานิ ตัมสมุจจันนณจ รูปานิ เป็นสัม... แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ สหุชาตจิต 71 เจ. 52 ที่ประกอบกับ องค์มรรค ๑ และสหุชาตจิตตชรูป สหุชาตปฏิสนธิกัมมชรูป	มคคปัจจัย เป็นกรณยบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย 13 คือ มัตตะ, เห, สห-ช, สห, อัญ, สห-นิส, ปา, สห-ดิน, ฌานะ, สัม, สห-วิป, สห-ถิ, สห-อวิ. ที่ทำ การช่วยอุปการะในคราวเดียวกันตามสมควรนั้น อำนาจของมัตตะอย่างเดียวกันเท่านั้นเป็นพิเศษ	ปัจจัย เป็น... ๑๗๑
จบ จำแนกบทเนื้อความของคัมภีร์ธรรม ของสหุชาตชาติเล็ก ๆ ปร และ		บุญส่ง เมฆาสวรรณดำรง	สอนปี ๒๕๓๔

แสดงปัจจัยนิตเทสที่เป็นสหชาตชาติใหญ่ 4, กลาง 4 ตามลำดับของปัจจัย
น.71 ๖. สหชาตปัจจัยนิตเทส มีนิตเทสพระบาลี ๕ ข้อ

อาร์มลบท

- ๑. จตุตถาริ ขนธา อรูปิน อณวมณณิ สหชาตปัจเจน ปัจจโย. (ได้ปลง 6-7)
- ๒. จตุตถาริ มหาภูตา อณวมณณิ สหชาตปัจเจน ปัจจโย. (ได้ปลง 5)
- ๓. โสกกนตักขणे นามรูปิ อณวมณณิ สหชาตปัจเจน ปัจจโย. (ได้ปลง 6-7)
- ๔. จิตตเจตสิกา ธมมา จิตตลัมภูจฺจานัน รุปานัน สหชาตปัจเจน ปัจจโย. (ได้ปลง 5-6)
- ๕. มหาภูตา อปาหารูปานัน สหชาตปัจเจน ปัจจโย. (ได้ปลง 4)
- ๖. รูปิน ธมมา อรูปิน ธมมานัน กิญจิก กเล สหชาตปัจเจน ปัจจโย. (ได้ปลง 6)

พระบาลี และ คำแปลโดยลำดับ

- ๑. จตุตถาริ ขนธา อรูปิน อณวมณณิ สหชาตปัจเจน ปัจจโย.
นามขันธ์ ๔ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะซึ่งกันและกัน หรือแก่กันและกัน ด้วยอำนาจสหชาตปัจจัย
- ๒. จตุตถาริ มหาภูตา อณวมณณิ สหชาตปัจเจน ปัจจโย.
มหาภูตรูป ๔ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะซึ่งกันและกัน หรือแก่กันและกัน ด้วยอำนาจสหชาตปัจจัย
- ๓. โสกกนตักขणे นามรูปิ อณวมณณิ สหชาตปัจเจน ปัจจโย.
นามขันธ์ ๔ และทหยัตถ์ในขณะปฏิสนธิกาลในปัจฉิมภวารมูมิ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะซึ่งกันและกัน หรือแก่กัน
และกัน ด้วยอำนาจสหชาตปัจจัย
- ๔. จิตตเจตสิกา ธมมา จิตตลัมภูจฺจานัน รุปานัน สหชาตปัจเจน ปัจจโย.
ธรรมทั้งหลายคือ จิต ๗5 ค. 52 (เว้นทหยัตถ์ในขณะปฏิสนธิกาล 10 อรูปิปัจจโย 4 และจิตตเจตของพระอรหันต์) เป็นปัจจัย
คือช่วยอุปการะแก่จิตตขันธ์ ปฏิสนธิกัมมขันธ์ ที่มีจิตเป็นลัมภูจฺจานัน ด้วยอำนาจสหชาตปัจจัย
- ๕. มหาภูตา อปาหารูปานัน สหชาตปัจเจน ปัจจโย.
มหาภูตรูปเป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่อาหารูป ด้วยอำนาจสหชาตปัจจัย
- ๖. รูปิน ธมมา อรูปิน ธมมานัน กิญจิก กเล สหชาตปัจเจน ปัจจโย.
กิญจิก กเล น สหชาตปัจเจน ปัจจโย.

ในขณะปฏิสนธิกาล ทหยัตถ์รูปทั้งหลายเป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ปัจฉิมภวารมูมิปฏิสนธินามขันธ์ 4 ด้วยอำนาจสหชาต-
ปัจจัย แต่ในภวัตติกาลเป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ นามขันธ์ 4 ด้วยอำนาจสหชาตปัจจัยไม่ได้

น.77 ๗. อณวมณณปัจจัยนิตเทส มีนิตเทสพระบาลี 3 ข้อ

อาร์มลบท

- ๑. จตุตถาริ ขนธา อรูปิน อณวมณณิปัจเจน ปัจจโย. (ได้ปลง 6-7)
- ๒. จตุตถาริ มหาภูตา อณวมณณิปัจเจน ปัจจโย. (ได้ปลง 5)
- ๓. โสกกนตักขणे นามรูปิ อณวมณณิปัจเจน ปัจจโย. (ได้ปลง 6-7)

พระบาลี และ คำแปลโดยลำดับ

- ๑. จตุตถาริ ขนธา อรูปิน อณวมณณิปัจเจน ปัจจโย.
นามขันธ์ 4 เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะ (อณวมณณิ) ซึ่งกันและกัน หรือแก่กันและกัน ด้วยอำนาจอณวมณณิปัจจัย
- ๒. จตุตถาริ มหาภูตา อณวมณณิปัจเจน ปัจจโย.
มหาภูตรูป 4 เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะ (อณวมณณิ) ซึ่งกันและกัน หรือแก่กันและกัน ด้วยอำนาจอณวมณณิปัจจัย
- ๓. โสกกนตักขणे นามรูปิ อณวมณณิปัจเจน ปัจจโย
ในขณะปฏิสนธิกาล ปัจฉิมภวารมูมิ และทหยัตถ์รูป เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะ (อณวมณณิ) ซึ่งกันและ
กัน หรือแก่กันและกัน ด้วยอำนาจอณวมณณิปัจจัย. จบ สหชาตและอณวมณณิปัจจัยนิตเทส

น.๓๐ ๘. นิสสัยปัจจัยนิทเทส มีนิทเทส 11 ข้อ { 1-5 เป็นสหชาตินิสสัย
6-10 เป็นวัตถุปุเรชัตตนิสสัย
ข้อ 11 เป็นทั้งวัตถุ และวัตถุ

อาร์มกบท

๑. จตตาริ ชนธา อรูปีเน อณณมณฺณํ นิสสัยปัจจุเณน ปัจจโย

๑ ล ๑

๑๑. ยํ รูปิ นิสสัย มินชาต จ มินวิญญานชาตฺ จ วตตนาติ
ตํ รูปิ มินชาตฺยา จ มินวิญญานชาตฺยา จ ตัสสมปยุตตทานนฺจ ชมฺมานํ นิสสัยปัจจุเณน ปัจจโย
พระบาลี และ คำแปลโดยลำดับ

เป็นสหชาตินิสสัยปัจจัย

- ๑. จตตาริ ชนธา อรูปีเน อณณมณฺณํ นิสสัยปัจจุเณน ปัจจโย
- ๒. จตตาริ มหารุกฺตา " " "
- ๓. โลกกนตฺกฺขณฺเณ นามรูปิ " " "
- ๔. จิตฺตเจตสิกฺก ชมฺมา จิตฺตัสสมุฏฺฐานนํ รูปานํ " " "
- ๕. มหาวตฺตา อปาหารานํ " " "

พระบาลีทั้ง 5 ข้อนี้ แสดงถึงสหชาตินิสสัยปัจจัย ฉะนั้นการแปล การจำแนกบท และ เนื้อความ

องค์ธรรม ก็คงเป็นไปเหมือนกันกับสหชาติปัจจัยนิทเทสนั้นเอง

๖. จกขายตฺนํ จกขวิญญานชาตฺยา ตัสสมปยุตตทานนฺจ ชมฺมานํ นิสสัยปัจจุเณน ปัจจโย.

มีขณิมาเยกจกขายตฺนํที่เกิดพร้อมกันกับขตฺตวรัถฺกฺคฺวแรก หรือจิตฺตปิตตะจกขายตฺนํ 4๑ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ จกขวิญญานชาตฺ และสัพฺพจิตฺตสํชาทรณเจตสิก ๑ ดวงที่ประกอบกับจกขวิญญานชาตฺ ด้วยอำนาจวัตถุปุเรชัตตนิสสัยปัจจัย

๗. โสฺถายตฺนํ โสฺถวิญญานชาตฺยา ตัสสมปยุตตทานนฺจ ชมฺมานํ นิสสัยปัจจุเณน ปัจจโย.

มีขณิมาเยกโสฺถายตฺนํที่เกิดพร้อมกันกับขตฺตวรัถฺกฺคฺวแรก หรือจิตฺตปิตตะโสฺถายตฺนํ 4๑ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ โสฺถวิญญานชาตฺ และสัพฺพจิตฺตสํชาทรณเจตสิก ๑ ดวงที่ประกอบกับโสฺถวิญญานชาตฺ ด้วยอำนาจวัตถุปุเรชัตตนิสสัยปัจจัย

๘. ชานายตฺนํ ชานวิญญานชาตฺยา ตัสสมปยุตตทานนฺจ ชมฺมานํ นิสสัยปัจจุเณน ปัจจโย.

มีขณิมาเยกชานายตฺนํที่เกิดพร้อมกันกับขตฺตวรัถฺกฺคฺวแรก หรือจิตฺตปิตตะชานายตฺนํ 4๑ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ ชานวิญญานชาตฺ และสัพฺพจิตฺตสํชาทรณเจตสิก ๑ ดวงที่ประกอบกับชานวิญญานชาตฺ ด้วยอำนาจวัตถุปุเรชัตตนิสสัยปัจจัย

๙. ชิวฺหายตฺนํ ชิวฺหวิญญานชาตฺยา ตัสสมปยุตตทานนฺจ ชมฺมานํ นิสสัยปัจจุเณน ปัจจโย.

มีขณิมาเยกชิวฺหายตฺนํที่เกิดพร้อมกันกับขตฺตวรัถฺกฺคฺวแรก หรือจิตฺตปิตตะชิวฺหายตฺนํ 4๑ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ ชิวฺหวิญญานชาตฺ และสัพฺพจิตฺตสํชาทรณเจตสิก ๑ ดวงที่ประกอบกับชิวฺหวิญญานชาตฺ ด้วยอำนาจวัตถุปุเรชัตตนิสสัยปัจจัย

๑๐. กายายตฺนํ กายวิญญานชาตฺยา ตัสสมปยุตตทานนฺจ ชมฺมานํ นิสสัยปัจจุเณน ปัจจโย.

มีขณิมาเยกกายายตฺนํที่เกิดพร้อมกันกับขตฺตวรัถฺกฺคฺวแรก หรือจิตฺตปิตตะกายายตฺนํ 4๑ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ กายวิญญานชาตฺ และสัพฺพจิตฺตสํชาทรณเจตสิก ๑ ดวงที่ประกอบกับกายวิญญานชาตฺ ด้วยอำนาจวัตถุปุเรชัตตนิสสัยปัจจัย

๑๑. ยํ รูปิ นิสสัย มินชาต จ มินวิญญานชาตฺ จ วตตนาติ.

ตํ รูปิ มินชาตฺยา จ มินวิญญานชาตฺยา จ ตัสสมปยุตตทานนฺจ ชมฺมานํ นิสสัยปัจจุเณน ปัจจโย
มินชาต 3 มินวิญญานชาต ๒2 (เว้นอรุปรวิปากิจต 4) ชาติยหฺนํหฺยจตฺถุถิถิตฺตํ หตฺถยวตฺถนํเป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่มินชาต 3 และมีนวิญญานชาต ๒2 เจ.52 (เว้นอรุปรวิปากิจต 4) ที่ประกอบกับมินชาต และมีนวิญญานชาต ด้วยอำนาจของวัตถุปุเรชัตตนิสสัยปัจจัย และวัตถุอาร์มกบทปุเรชัตตนิสสัยปัจจัย

น.121 ๑๔ วิปากปัจจัยนิตเทส มีนิตเทสพระบาลี 1 ข้อ

อารมถบท
พระบาลี และ คำแปล

วิปาก จตตาริ ขนธา อรปโป อณวมณณิ วิปากปัจจเยน ปัจจโย. (ได้ปล ๗)
นามขันธ์ 4 ที่เป็นวิปาก เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะซึ่งกันและกัน หรือแก่กันและกัน ด้วยอำนาจวิปากปัจจัย

น.146 ๑๕ สัมปยุตตปัจจัยนิตเทส มีนิตเทสพระบาลี 1 ข้อ

อารมถบท
พระบาลี และ คำแปล

จตตาริ ขนธา อรปโป อณวมณณิ สัมปยุตตปัจจเยน ปัจจโย. (ได้ปล 6-7)
นามขันธ์ 4 เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะซึ่งกันและกัน หรือแก่กันและกัน ด้วยอำนาจสัมปยุตตปัจจัย

น.148 ๒๐ วิปยุตตปัจจยนิทเทส มีนิตเทสพระบาลี 2 ข้อ ที่เป็นสหชาตวิป

อารมถบท
พระบาลี และ คำแปล

๑. รูปโป ธมมา อรปโป ธมมานิ วิปยุตตปัจจเยน ปัจจโย (ที่เป็นสหชาตวิป)
หทยวัตถุรูปที่เกิดพร้อมกันกับปฏิสนธิจิตเป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ปัญญาวิกรมปฏิสนธินามขันธ์ 4 ด้วยอำนาจ
สหชาตวิปยุตตปัจจัย. อ.ชได้แก หทยวัตถุในปฏิภน → ปัญจ.ปฏิภน. 15 เ. 35 ได้อำนาจปัจจัย 6. คือ อภ. วิป. โหณ 4
๒. อรปโป ธมมา รูปโป ธมมานิ วิปยุตตปัจจเยน ปัจจโย. (ที่เป็นสหชาตวิป)
ปัญญาวิกรมวัตถุปฏิสนธินามขันธ์ 4 คือจิต ๗ เ. 52 (เว้นทวิ. 10 อรูปวิปาก 4 และจิตจิตของพระอรหันต์) เป็นปัจจัย คือช่วย
อุปการะแก่ จิตตชรูป ปฏิสนธิกมมชรูป ด้วยอำนาจสหชาตวิปยุตตปัจจัย. (นาม → รูป) ได้อำนาจปัจจัย ๗ คือเพิ่มวิปากะ

น.152 ๒๑. อุตถปัจจัยนิตเทส และ ๒๔. อวิคตปัจจยนิทเทส มีนิตเทสพระบาลี 1๗ ข้อ

อารมถบท
พระบาลี และ คำแปลโดยลำดับ

๑. จตตาริ ขนธา อรปโป อณวมณณิ อุตถปัจจเยน ปัจจโย อวิคตปัจจเยน ปัจจโย
นามขันธ์ 4 เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะซึ่งกันและกัน หรือแก่กันและกัน ด้วยอำนาจสหชาตตถปัจจัย และสหชาตอวิคตปัจจัย

๒. จตตาริ มหุลลทา อณวมณณิ อุตถปัจจเยน ปัจจโย อวิคตปัจจเยน ปัจจโย
มหาลูตรูป 4 เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะซึ่งกันและกัน หรือแก่กันและกัน ด้วยอำนาจสหชาตตถปัจจัย และสหชาตอวิคตปัจจัย.

๓. โอกันตติกชเณ นามรูป อณวมณณิ อุตถปัจจเยน ปัจจโย อวิคตปัจจเยน ปัจจโย
นามขันธ์ 4 และหทยวัตถุในขณะปฏิสนธิภพ ในปัญญาวิกรมภูมิเป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะซึ่งกันและกัน หรือแก่กันและกัน
ด้วยอำนาจสหชาตตถปัจจัย และสหชาตอวิคตปัจจัย

๔. จิตตเจตสิกกา ธมมา จิตตสมมุตตานานิ รูปานิ อุตถปัจจเยน ปัจจโย อวิคตปัจจเยน ปัจจโย
ธรรมทั้งหลาย คือ จิต ๗ เ. 52 (เว้นทวิ. 10 อรูปวิปาก 4 และจิตจิตของพระอรหันต์) เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่
จิตตชรูป ปฏิสนธิกมมชรูป ที่มีจิตเป็นสมมุตตาน ด้วยอำนาจสหชาตตถปัจจัย และ สหชาตอวิคตปัจจัย

๕. มหาลูตทา อปาหารูปานิ อุตถปัจจเยน ปัจจโย อวิคตปัจจเยน ปัจจโย
มหาลูตรูป เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะ ด้วยอำนาจสหชาตตถปัจจัย และ สหชาตอวิคตปัจจัย

พระบาลี ข้อที่ ๑ ถึง ข้อ 5 แสดงถึงสหชาตตถ และสหชาตอวิคตปัจจัย

ข้อ ๖-10 แสดงถึงวัตถุประเภทจิต และวัตถุประเภทจิต

๖. จุกชายตน์ จุกวิญญาณธาตุยา ตัสมุขยุตตกานณจ ธมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย
มีขณิมาຍະจุกชายตนะ ที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวังค์ดวงแรก หรืออดีตปีติระจุกชายตนะ 49 เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่จุกวิญญาณ
ธาตุ และสังขจิตตาสารณเจตสิก ๆ ดวงที่ประกอบกับจุกวิญญาณธาตุ ด้วยอำนาจวัตถุประเภทจิตปัจจัย และวัตถุประเภทอวิคตปัจจัย

๗. โสิตายตน์ โสิตวิญญาณธาตุยา ตัสมุขยุตตกานณจ ธมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย
มีขณิมาຍະโสิตายตนะ ที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวังค์ดวงแรก หรือ ๑๑๙

๘. ขานายตน์ ขานวิญญาณธาตุยา ตัสมุขยุตตกานณจ ธมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย
มีขณิมาຍະขานายตนะ ที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวังค์ดวงแรก หรือ ๑๑๙

๙. ชิวหายตน์ ชิววิญญาณธาตุยา ตัสมุขยุตตกานณจ ธมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย
มีขณิมาຍະชิวหายตนะ ที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวังค์ดวงแรก หรือ ๑๑๙

๑๐. กายายตน์ กายวิญญาณธาตุยา ตัสมุขยุตตกานณจ ธมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย
มีขณิมาຍະกายายตนะ ที่เกิดพร้อมกันกับอดีตภวังค์ดวงแรก หรือ ๑๑๙

ข้อ ๑๑-๑๕ แสดงถึงอารมณ์ประเภทจิต และ อารมณ์ประเภทจิต

๑๑. ฐปรายตน์ จุกวิญญาณธาตุยา ตัสมุขยุตตกานณจ ธมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย
ฐปรารมณฺ์ที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่จุกวิญญาณธาตุ และสังขจิตตาสารณเจตสิก ๆ ดวงที่ประกอบกับ
จุกวิญญาณธาตุ ด้วยอำนาจอารมณ์ประเภทจิต และอารมณ์ประเภทอวิคตปัจจัย

๑๒. สัททหายตน์ โสิตวิญญาณธาตุยา ตัสมุขยุตตกานณจ ธมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย
สัททารมณฺ์ที่เป็นปัจจุบัน เป็นปัจจัย คือ ๑๑๙

๑๓. คนทหายตน์ ขานวิญญาณธาตุยา ตัสมุขยุตตกานณจ ธมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย
คนทารมณฺ์ที่เป็นปัจจุบัน เป็นปัจจัย คือ ๑๑๙

๑๔. ฐล้ายตน์ ชิววิญญาณธาตุยา ตัสมุขยุตตกานณจ ธมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย
ฐล้ายรณฺ์ที่เป็นปัจจุบัน เป็นปัจจัย คือ ๑๑๙

๑๕. ไผฏฐพพายตน์ กายวิญญาณธาตุยา ตัสมุขยุตตกานณจ ธมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย
ไผฏฐพพารมณฺ์ที่เป็นปัจจุบัน เป็นปัจจัย คือ ๑๑๙

ข้อ ๑๖ เป็นวัตถุประเภทจิต

๑๖. ฐปรายตน์ สัททหายตน์ คนทหายตน์ ฐล้ายตน์ ไผฏฐพพายตน์ มโนธาตุยา ตัสมุขยุตตกานณจ
ธมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย
ฐปรารมณฺ์ ๆ๑๑ ไผฏฐพพารมณฺ์ คือปฏิจจารมณฺ์ที่เป็นปัจจุบัน เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ มโนธาตุ และอัญญาณานาเจ. ๑๐
(เวณ วิริยะ ปีติ อินทระ) ที่ประกอบกับมโนธาตุ ด้วยอำนาจอารมณ์ประเภทจิตปัจจัย และอารมณ์ประเภทอวิคตปัจจัย

๑๗. ยํ ฐปรํ นิสสัย มโนธาตุ ๓ มโนวิญญาณธาตุ ๑ วตฺตุนฺติ. ตํ ฐปรํ มโนธาตุยา ๑ มโนวิญญาณธาตุยา ๑
ตัสมุขยุตตกานณจ ธมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย
มโนธาตุ 3 และมโนวิญญาณธาตุ ๑๒ เจ. 52 (เวณจรวิปากิจิต 4) ธาตุยทหัยวัตถิเกิดขึ้น ทหัยวัตถินั้นเป็นปัจจัย คือ
ช่วยอุปการะแก่ มโนธาตุ 3 และมโนวิญญาณธาตุ ๑๒ เจ. 52 (เวณจรวิปากิจิต 4) ที่ประกอบกับมโนธาตุ และมโนวิญ
ญาณธาตุ ด้วยอำนาจวัตถุประเภทจิตปัจจัย วัตถุอารมณ์ประเภทจิตปัจจัย และวัตถุประเภทอวิคตปัจจัย วัตถุอารมณ์
ประเภทอวิคตปัจจัย

(ม ๖๗) น. ๗๒ <u>จำแนกบท และ เนื้อความของคัมภีร์</u> แห่งสหราชอาณาจักรบทที่ 6 ข้อดังนี้			
กิตติบาท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
๑. จตุตถวิ ขนธา อรูปิน เป็นกิตติบาท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือจิต ๘๗ เภ. ๕๒ ที่เป็นนามขันธ์ ๑ ทำการช่วยอุปการะ แก่นามขันธ์ ๓ นามขันธ์ ๓ → แก่นามขันธ์ ๑ นามขันธ์ ๒ → แก่นามขันธ์ ๒	อณวมณณิ เป็นกัมมบท หรือสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ จิต ๘๗ เภ. ๕๒ ที่เป็น นามขันธ์ ๓-๑-๒	สหชาติปัจจุเขน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย คือถ้าเป็นนาม- ขันธ์ ๔ คือจิต ๘๗ เภ. ๕๒ ที่ในปฏิ. และปวัตติ. ทำการ... จึงกันและกันนั้นได้ ปจ ๖ คือ สห. อณ, สห-นิส, สัม, สห-นิ. สห-อวิ. ถ้าเป็น อณวมณณิ ๔ คือจิต ๓๖ เภ. ๓๘ ที่ในปฏิ. และ ปวัต. ทำการ... จึงกันและกันนั้น ได้ ปจ ๗ คือ สห, อณ, สห-นิส, ปา, สัม, สห-นิ สห-อวิ. ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของสหชาติจะอย่างเดียวกันเป็นพิเศษ	ปัจจุโย เป็นนามกิริยา แสดงการช่วยอุปการะ แก่ปัจจัยป็นธรรม โดยความปราศจาก ตัวตน จิต ๘๗ เภ. ๕๒ → จิต ๘๗ เภ. ๕๒ ได้ ปจ ๖ วิ. ๓๖ เภ. ๓๘ → วิ. ๓๖ เภ. ๓๘ ได้ ปจ ๗
(ม ๖๗) (ดูหน้า ๗๒) พระบาลี ข้อที่ ๑			
กิตติบาท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
๒. จตุตถวิ มหาภูตา เป็นกิตติบาท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ มหาภูตรูป ๑ → มหาภูตรูป ๓ มหาภูตรูป ๓ → มหาภูตรูป ๑ มหาภูตรูป ๒ → มหาภูตรูป ๒	อณวมณณิ เป็นกัมมบท หรือสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ มหาภูตรูป ๓-๑-๒	สหชาติปัจจุเขน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๕ คือ สห- อณ- สห-นิส- สห-นิ- สห-อวิ. ที่ทำการช่วย อุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของ สหชาติจะอย่างเดียวกันเป็นพิเศษ	ปัจจุโย เป็น..... ๗ ล ๗ มหาภู. ๑ → มหาภู. ๑
(ม ๖๗)			
กิตติบาท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
๓. โยภูกตติกเขน นามรูป เป็นกิตติบาท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ ปัญจวิการปฏิสนธิจิตตปบาท ๑๕ ที่เป็นนามขันธ์ ๔ และปฏิสนธิหทัยวัตถุ	อณวมณณิ เป็นกัมมบท หรือสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ ปัญจวิการปฏิสนธิจิตตป- บาท ๑๕ ที่เป็นนามขันธ์ ๔ และ ปฏิสนธิหทัยวัตถุ	สหชาติปัจจุเขน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย คือ ถ้าเป็นปฏิ. หทัยวัตถุ... แก่นปัจจัย. นามข. ๔ แล้ว ก็ได้ ปจ ๖ คือ สห, อณ, สห-นิส, สห-อวิ, สห-นิ, สห-อวิ. ถ้าเป็นปฏิภ-ปฏิ. นามข. ๔ ที่... แก่นปัจจัยหทัยวัตถุ ก็ได้ ปจ ๗ คือ เพิ่มวิปากปัจจัย ที่ทำ... ในคราวเดียว กันนี้ อำนาจของสหชาติจะอย่างเดียวกัน	ปัจจุโย เป็น..... ๗ ล ๗ ปฏิ. หทัยวัตถุ → ปฏิ. ๑๖ เภ. ๓๕ ได้ ปจ ๖ ปฏิ. ๑๕ เภ. ๓๕ → ปฏิ. หทัยวัตถุ ได้ ปจ ๗
(ม ๖๗)			
กิตติบาท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
๔. จิตตเจตสิกกั สมมา เป็นกิตติบาท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ จิต ๗๕ เภ. ๕๒ ที่เกิดในปัญจวิการภูมิ (เวทนา. ๑๐ อรูปวิปากจิต ๔ และจิตของ พระอรหันต์)	จิตตสัมภูจายานัน รูปาน เป็นสัมปทานบท แสดงให้ รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ จิตตารูป	สหชาติปัจจุเขน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย คือถ้าเป็นปฏิภ- นามข. ๔ ในปวัต. ที่... จิตตารูป แล้วก็ได้ ปจ ๕ คือ สห, สห-นิส, สห-อวิ, สห-นิ, สห-อวิ. ถ้าเป็นปฏิภ-วิปากนามข. ๔ ในปวัต. ที่... จิตตารูป แล้วก็ได้ ได้ ปจ ๖ คือ เพิ่มวิปากปัจจัย ที่ทำ... ในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของสหชาติจะ...	ปัจจุโย เป็น..... ๗ ล ๗ จิต ๗๕ เภ. ๕๒ → จิ. รูป ได้ ปจ ๕ ปวัต. ๒๒ เภ. ๓๕ → จิ. รูป ได้ ปจ ๖
(ม ๖๘)			
กิตติบาท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
๕. มหาภูตา เป็นกิตติบาท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ มหาภูตรูป ๔ ดูหน้า ๗๔ พระบาลี ข้อที่ ๕ (ม ๖๘)	อุปาหารรูปาน เป็นสัมปทานบท แสดงให้ รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ อุปาหารรูป ๒๔	สหชาติปัจจุเขน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๔ คือ สห, สห-นิส สห-อวิ, สห-นิ. ที่ทำ... ในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของสหชาติจะอย่างเดียวกัน	ปัจจุโย เป็น..... ๗ ล ๗ มหาภู. ๑ → อุปา. ๒๔ ได้ ปจ ๗
(ม ๖๘)			
กิตติบาท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
๖. รูปิน ชัมมา เป็นกิตติบาท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ หทัยวัตถุรูป	อรูปิน ชัมมานัน เป็นสัมปทานบท แสดงให้ รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ ปฏิสนธินามขันธ์ ๔ ในปัญจ- วิการภูมิ	กัญจิ กาล สหชาติปัจจุเขน ปัจจุโย. ในบทนี้ กัญจิ กาล เป็นกาลาชาธรบถ แสดงให้รู้ถึงปฏิสนธิกาล สหชาติปัจจุเขน เป็นกรณบท และกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงการช่วยอุปการะด้วยอำนาจสหชาติปัจจัย กัญจิ กาล น สหชาติปัจจุเขน ปัจจุโย ในบทนี้ กัญจิ กาล เป็นกาลาชาธรบถ แสดงให้รู้ถึงปวัตติกาล น สหชาติปัจจุเขน ปัจจุโย แสดงว่าหทัยวัตถุในปวัต. ไม่ได้ทำการ...	
(ม ๖๘)			

(๑๓)			
(ม ๗๑) น.๗๘ <u>จำแนกบท และ เนื้อความองค์ธรรม ของอัญมณุปัจจัยนิทเทส ๓ ข้อดังนี้</u>			
กถิตยบท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
๑. จตุตถาร ขนธา อรูปิน เป็นกถิตยบท แสดง... ปจ ธรรม คือจิต ๑๙ ๗.๕๒ ที่เป็นนามขันธ์ ๑ ทำการช่วยอุปการะแก่ นามขันธ์ ๓ นามขันธ์ ๓ → นามขันธ์ ๑ นามขันธ์ ๒ → นามขันธ์ ๒	อัญมณณณ เป็นกถิตยบท หรือสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือจิต ๑๙ ๗.๕๒ ที่เป็น นามขันธ์ ๓-๑-๒	อัญมณณณปัจจเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย คือ ถ้าเป็นนามขันธ์ ๓ ที่เป็น และปวัต. ทักการ... จึงกันและกันนั้น ได้ปลง ๖ เหมื่อนสห ชาติปัจจัย ถ้าเป็นวิ.นามขันธ์ ๓ ที่เป็นปฏิจ. และปวัต. ทัก การ... จึงกันและกันนั้น ก็ได้ปลง ๗ เหมื่อนสหชาติปัจจัย ที่ ทำการ... ในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของอัญมณณณะช่วย...	ปัจจโย ๗๗
กถิตยบท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
๒. จตุตถาร มหาธา เป็นกถิตยบท แสดง... ปจ ธรรม คือ มหาภ. ๑ → มหาภ. ๓ มหาภ. ๓ → มหาภ. ๑ มหาภ. ๒ → มหาภ. ๒	อัญมณณณ เป็นกถิตยบท หรือสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ มหาภ. ๓-๑-๒	อัญมณณณปัจจเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๕ คือ จณ, สห, สห-นิส, สห-ภ, สห-วิ, ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของอัญมณณณะอย่างเดียวกันนี้เป็นพิเศษ	ปัจจโย ๗๗
กถิตยบท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
๓. โองกณณิตยบท นามรูป เป็นกถิตยบท แสดง... ปจ ธรรม คือ ปญจ. ปฏิจตูปบาท ๑๕ ที่เป็น นามขันธ์ ๔ และปฏิจ. หตยวัตต	อัญมณณณ ที่เป็นบทเหล่านั้น เป็นกถ ิตยบทหรือสัมปทานบท แสดง... ปญจธรรม คือ ปญจ. ปฏิจตูปบาท ๑๕ ที่เป็นนามข. ๔ และปฏิจ. หตยวัตต	อัญมณณณปัจจเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย คือ ถ้าเป็นปฏิจ. หตยวัตต. ทักการ ช่วย... แก่ปญจ. ปฏิจตูปบาท ๑๕ ได้ปลง ๖ เหมื่อนสหชาติ ถ้าเป็นปญจ. ปฏิจตูปบาท ๑๕ ทักการ... แก่ปฏิจ. หตยวัตต. ก็ได้ ปลง ๗ เหมื่อนสหชาติปัจจัย ที่ทำ... ในคราว... อำนาจของ...	ปัจจโย ๗๗
(ม ๑๐๗) น.๑๒๒ <u>จำแนกบท และ เนื้อความองค์ธรรม ของวิปากปัจจยนิทเทส ๑ ข้อ</u>			
กถิตยบท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
๑. วิปาก จตุตถาร ขนธา อรูป ิน เป็นกถิตยบท แสดงให้รู้ถึง ปัจจัยธรรม คือ วิปากนามขันธ์ ๑ หรือ ๓ หรือ ๒ ซึ่งได้แก่ วิปากจิต ๓๖ ๗.๓๘	อัญมณณณ อัญมณณณ เป็นกถิตยบท หรือสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ วิ.นามขันธ์ ๓ หรือ ๑ หรือ ๒ ได้แก่ วิปากจิต ๓๖ ๗.๓๘	วิปากปัจจเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๗ คือ ปา, สห, อญ, สห-นิส, สห, สห-ภ, สห-วิ, ที่ทำการช่วยอุป การะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของวิปากอย่างเดียวกัน เท่านั้นเป็นพิเศษ	ปัจจโย ๗๗
(ม ๑๒๘) น.๑๔๑ <u>จำแนกบท และ เนื้อความองค์ธรรม ของสัมปยุตตปัจจยนิทเทส ๑ ข้อ</u>			
กถิตยบท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
๑. จตุตถาร ขนธา อรูป เป็นกถิตยบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือจิต ๑๙ ๗.๕๒ ที่เป็นนามขันธ์ ๑ ทำการช่วยอุปการะแก่ นามขันธ์ ๓ นามขันธ์ ๓ → นามขันธ์ ๑ นามขันธ์ ๒ → นามขันธ์ ๒	อัญมณณณ เป็นกถิตยบท หรือสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ จิต ๑๙ ๗.๕๒ ที่เป็น นามขันธ์ ๓-๑-๒	สัมปยุตตปัจจเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ถ้าเป็นนามข. ๓ คือ จิต ๑๙ ๗.๕๒ ที่เป็นปฏิจ. และปวัต. ทักการ... จึงกันและกัน ก็ได้ปลง ๖ คือ สัม, สห, อญ, สห-นิส, สห-ภ, สห-วิ, ถ้าเป็นวิ.นาม ขันธ์ ๓ คือ วิปากจิต ๓๖ ๗.๓๘ ที่เป็นปฏิจ. และปวัต. ทักการ... จึง กันและกัน ก็ได้ปลง ๗ คือ เหมื่อนวิปากปัจจย ที่ทำการ... ใน คราวเดียวกันนี้ อำนาจของสัมปยุตตปัจจยอย่างเดียวกัน...	ปัจจโย ๗๗
(ม ๑๒๙) น.๑๔๓ <u>จำแนกบท และ เนื้อความองค์ธรรม ของสหชาติวิปโยตตปัจจยนิทเทส ๒ ข้อ</u>			
กถิตยบท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
๑. รูปิน ธมมา เป็นกถิตยบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม ได้แก่ หตยวัตตูปบาทที่เกิดพร้อมกัน กับปฏิสนธิจิต.	รูปิน ธมมาน เป็นสัมปทานบท แสดงให้ รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม ได้แก่ ปญจวิภวกรรมปฏิสนธินามขันธ์ ๔	วิปโยตตปัจจเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๖ คือ สห-วิป, สห, อญ, สห-นิส, สห-ภ, สห-วิ, ที่ทำการช่วยอุปการะใน คราวเดียวกันนี้ อำนาจของสหชาติวิปโยตตปัจจยอย่างเดียวกัน นี้เป็นพิเศษ	ปัจจโย ๗๗
กถิตยบท	สัมปทานบท	กรณบท	นามกิริยาบท
๒. รูปิน ธมมา เป็นกถิตยบท ได้แก่ปฏิจโจกรม ปวัตตูปบาท ๔ (อินทวิป ๑ รูป จิต ๑ และ ๓ จิตของพระอรหันต์)	รูปิน ธมมาน เป็นสัมปทานบท แสดงให้ รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม ได้แก่ จิตตารูป ปฏิสนธิกรรมรูป	วิปโยตตปัจจเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย ๗ คือ สห-วิป, สห, อญ, สห-นิส, ปา, สห-ภ, สห-วิ, ที่ทำการช่วยอุปการะใน คราวเดียวกันนี้ อำนาจของสหชาติวิปโยตตปัจจยอย่างเดียวกัน...	ปัจจโย ๗๗

(ชาติที่ ๒)

(14)

จำนวนนิทเทศของปัจจัย ที่เป็นอารัมมณชาติ 8 ปัจจัย

1. อารัมมณปัจจัย มีนิทเทศ 8 ข้อ
2. อารัมมณาธิปติปัจจัยมีนิทเทศ 1 ข้อ คือ อธิปติปัจจัยนิทเทศข้อที่ 5 (อธิปติปัจจัยมีนิทเทศ 5 ข้อ)
3. วัตถุารัมมณปุเรชาตนิสสัยปัจจัยมีนิทเทศ 1 ข้อ คือ นิสสัยปัจจัยนิทเทศข้อที่ 11 (นิสสัยปัจจัยมีนิทเทศ 11 ข้อ)
4. อารัมมณปุเรชาตปัจจัยมีนิทเทศ 7 ข้อ คือ อธิปติปัจจัยนิทเทศข้อที่ 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9 (อธิปติปัจจัยมีนิทเทศ 12 ข้อ)
5. อารัมมณปุเรชาตปัจจัยมีนิทเทศ 7 ข้อ คือ ปุเรชาตปัจจัยนิทเทศข้อที่ 6, 7, 8, 9, 10, 11 และ 13 (ปุเรชาตปัจจัยมีนิทเทศ 13 ข้อ)
6. วัตถุารัมมณปุเรชาตวิปยุตตปัจจัยมีนิทเทศ 1 ข้อ คือ วิปยุตตปัจจัยนิทเทศข้อที่ 1 (วิปยุตตปัจจัยมีนิทเทศ 2 ข้อ)
7. อารัมมณปุเรชาตัตถิ } มีนิทเทศปัจจัยละ 7 ข้อ คือ อธิปติปัจจัยนิทเทศและวัตถุปัจจัยนิทเทศข้อที่ 11, 12, 13, 14, 15, 16, และข้อที่ 17
8. อารัมมณปุเรชาตอวิตต }

ใน 8 ปัจจัยนี้มีบาลีนิทเทศเหมือนกัน หรือคล้ายกัน

1. อารัมมณาธิปติปัจจัยนิทเทศ ข้อที่ 5, คล้าย ๆ กันกับอารัมมณปัจจัยนิทเทศข้อที่ 8
2. { อารัมมณปุเรชาตปัจจัยนิทเทศ ข้อที่ 6, 7, 8, 9, 10, 11 }
{ อารัมมณปุเรชาตัตถิปัจจัยนิทเทศ ข้อที่ 11, 12, 13, 14, 15, 16 }
{ อารัมมณปุเรชาตอวิตตปัจจัยนิทเทศ } } เหมือนกันกับอารัมมณปัจจัยนิทเทศข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6
3. { อารัมมณปุเรชาตปัจจัยนิทเทศ (วัตถุารัมมณปุเรชาตปัจจัย) ข้อที่ 12, 13 }
{ อารัมมณปุเรชาตัตถิปัจจัยนิทเทศ (วัตถุารัมมณปุเรชาตัตถิปัจจัย) ข้อที่ 17 } คล้าย ๆ กันกับวัตถุารัมมณปุเรชาตนิสสัยปัจจัยนิทเทศ - (นิสสัยปัจจัยข้อที่ 11)
4. วัตถุารัมมณปุเรชาตวิปยุตตปัจจัยนิทเทศ (วิปยุตตปัจจัยนิทเทศข้อที่ 1) คล้าย ๆ กันกับนิสสัยปัจจัยนิทเทศข้อที่ 6 ก่อนแรก แต่ไม่มี - คำว่า กิณฺเณ กาล

องค์ธรรมของปัจจัยที่เป็นอารัมมณชาติ 8 ปัจจัย

1. อารัมมณปัจจัย = { อารมณ 6 คือ จิต 89, ใจ 52, รูป 26 ที่เป็นเตกาลิกะ } → จิต 89, ใจ 52
และ นิพพาน, ปัญฺหิตี ที่เป็นกถวลมิตี
2. อารัมมณาธิปติปัจจัย = { อารมณ 6 คือ อิกฺ. รุป 18, จิต 84 (เว้นโทษ 2 โทกกาย 1, 4, 47) } → { จิต 28 คือ โลกมุล 8, มหาภิก 8, มหาภิณฑล 4 }
{ เว้นโทษกตตะ: 4, วิจฺ. 1 } ที่นำฝากใส่หนักแน่นอย่างยิ่ง ที่เป็นเตก } → { โลกกตตรจิต 8 หรือ 40, ใจ 45 (เว้นอัม. 2) }
{ ลิกะ และ นิพพาน ที่เป็นกถวลมิตี } → { ที่เป็นผู้ฝากใส่หนักแน่นอย่างยิ่ง
3. วัตถุารัมมณปุเรชาตนิสสัยปัจจัย = { หน้าที่ถูกรูปที่เกิดพร้อมกันกับจิตดวงแรก } → { มรณฉันนจิต 8 ขณะ คือ มโน. 1, กม. 5, ขณะ (กม. ๕, ๒๙) }
{ ที่นับถอยหลัง จากจิตจิตขึ้นไป 1๗ ขณะ } → { ตทท ๒ ขณะ (ตทท ๑) หรือ จิต ๗ ขณะ คือ มโน. 1, กม. ๕, ๒๕ ขณะ }
{ ในมรณฉันนกาล } → { ตทท ๒ ขณะ (ตทท ๑) อภิญญาจิต 1 ขณะ (อภิญญา ๒)
4. อารัมมณปุเรชาตปัจจัย = ปัจจัยธรรม และ ปัจจัยปรมันธรรม เหมือนกันกับอารัมมณาธิปติปัจจัย
5. อารัมมณปุเรชาตปัจจัย = รูปอารมณ 6 คือ นิปเณนรูป 18, ที่เป็นปัจจุัน → กามจิต 54, อภิญญาจิต 2, ใจ 50 (เว้นอัม. 2)
6. วัตถุารัมมณปุเรชาตวิปยุตตปัจจัย = ปัจจัยธรรม และ ปัจจัยปรมันธรรม เหมือนกันกับวัตถุารัมมณปุเรชาตนิสสัยปัจจัย
7. อารัมมณปุเรชาตัตถิปัจจัย } 2 ปัจจัยนี้ ปัจจัยธรรม และ ปัจจัยปรมันธรรม เหมือนกันกับอารัมมณปุเรชาตปัจจัย
8. อารัมมณปุเรชาตอวิตตปัจจัย }

ข้อสังเกต

ปัจจัยที่เป็นอารัมมณชาติ 8 ปัจจัยนี้ ตามที่มีองค์ธรรมของปัจจัยและปัจจัยปรมันธรรม

แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มคือ

1. อารัมมณปัจจัย คือ องค์ธรรมของปัจจัยและปัจจัยปรมัน ที่เป็นอารัมมณชาติ 8 ปัจจัยที่กล่าวไว้แล้วข้างบน
2. อารัมมณาธิปติปัจจัย และ อารัมมณปุเรชาตปัจจัย (องค์ธรรมเหมือนกัน)
3. วัตถุารัมมณปุเรชาตนิสสัยปัจจัย และ วัตถุารัมมณปุเรชาตวิปยุตตปัจจัย (องค์ธรรมเหมือนกัน)
4. อารัมมณปุเรชาตปัจจัย, อารัมมณปุเรชาตัตถิ และ อารัมมณปุเรชาตอวิตตปัจจัย ปัจจัยทั้ง 3 นี้ (องค์ธรรมเหมือนกัน)

ต่อไปนี้จะแสดงนิทเทศของ อารัมมณปัจจัย 8 ข้อ, อารัมมณปุเรชาตปัจจัย 7 ข้อ และ อารัมมณปุเรชาตทั้ง 3 ปัจจัยละ 7 ข้อ ส่วนปัจจัยที่เหลืออีก 3 คือ อารัมมณาธิปติ, วัตถุารัมมณปุเรชาตนิสสัย และ วัตถุารัมมณปุเรชาตวิปยุตต ไม่แสดง เพราะมีนิทเทศปัจจัยละ 1 ข้อ ซึ่งอยู่ในปัจจัยอื่น ๆ มีอธิปติปัจจัย เป็นต้น.

(ม.31) น.29 ๒. อารัมมณปัจจุยนิทาเทส มีนิตเทสพระนาลี 8 ข้อ คือ

อารัมภบท

๑. รูปายตน์ จกขวิญญานธาตุนยา ตัมมปยุตตกานญจ ธมฺมานํ อารัมมณปัจจุยเนน ปัจจโย.
๗ ล ๗
๘. ยํ ยํ ธมฺมํ อารพฺพ เย เย ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตสิกกา ธมฺมา
เต เต ธมฺมา เทสํ เทสํ ธมฺมานํ อารัมมณปัจจุยเนน ปัจจโย
พระนาลี และคำแปลโดยลำดับ พร้อมทั้งวงค์ธรรมโดยสังเขป
๑. รูปายตน์ จกขวิญญานธาตุนยา ตัมมปยุตตกานญจ ธมฺมานํ อารัมมณปัจจุยเนน ปัจจโย.
รูปารมณฺที่เป็นปัจจุบัณเป็นปัจจย คือช่วยอุปการะ แก่จกขวิญญานธาตุ และสัพพจิตตาสารณเจตสิก ๗ ควฺว ที่ประกอบกับ
จกขวิญญานธาตุ ด้วยอำนาจอารัมมณปัจจย. อ.ธได้แก่ปัจจุบัณรูปารมณฺ์ → จกขวิญญานจิต ๒ สัพ.เจ.๗ ที่ประกอบ ได้ป.จ 4
๒. สัททายตน์ โสทวิญญานธาตุนยา ตัมมปยุตตกานญจ ธมฺมานํ อารัมมณปัจจุยเนน ปัจจโย.
สัททารมณฺที่เป็นปัจจุบัณเป็นปัจจยคือช่วยอุปการะ แก่โสทวิญญานธาตุ และสัพพจิตตาสารณเจตสิก ๗ ควฺว ที่ประกอบกับ
โสทวิญญานธาตุ ด้วยอำนาจอารัมมณปัจจย. อ.ธได้แก่ปัจจุบัณสัททารมณฺ์ → โสทวิญญานจิต ๒ สัพ.เจ.๗ ที่ประกอบ ได้ป.จ 4
๓. คนฺธายตน์ ขานวิญญานธาตุนยา ตัมมปยุตตกานญจ ธมฺมานํ อารัมมณปัจจุยเนน ปัจจโย
คนฺธารมณฺที่เป็นปัจจุบัณเป็นปัจจยคือช่วยอุปการะ แก่ขานวิญญานธาตุ และสัพพจิตตาสารณเจตสิก ๗ ควฺว ที่ประกอบกับ
ขานวิญญานธาตุ ด้วยอำนาจอารัมมณปัจจย. อ.ธได้แก่ปัจจุบัณคนฺธารมณฺ์ → ขานวิญญานจิต ๒ สัพ.เจ.๗ ที่ประกอบ ได้ป.จ 4
๔. รสํายตน์ จิววิญญานธาตุนยา ตัมมปยุตตกานญจ ธมฺมานํ อารัมมณปัจจุยเนน ปัจจโย.
รสํารมณฺที่เป็นปัจจุบัณเป็นปัจจย คือช่วยอุปการะ แก่จิววิญญานธาตุ และสัพพจิตตาสารณเจตสิก ๗ ควฺว ที่ประกอบกับ
จิววิญญานธาตุ ด้วยอำนาจอารัมมณปัจจย. อ.ธได้แก่ปัจจุบัณรสํารมณฺ์ → จิววิญญานจิต ๒ สัพ.เจ.๗ ที่ประกอบ ได้ป.จ 4
๕. โภฏฺฐพฺพายตน์ กายวิญญานธาตุนยา ตัมมปยุตตกานญจ ธมฺมานํ อารัมมณปัจจุยเนน ปัจจโย
โภฏฺฐพฺพารมณฺที่เป็นปัจจุบัณเป็นปัจจยคือช่วยอุปการะ แก่กายวิญญานธาตุ และสัพพจิตตาสารณเจตสิก ๗ ควฺว ที่ประกอบกับ
กายวิญญานธาตุ ด้วยอำนาจอารัมมณปัจจย. อ.ธได้แก่ปัจจุบัณโภฏฺฐ-รณฺ์ → กายวิญญานจิต ๒ สัพ.เจ.๗ ที่ประกอบ ได้ป.จ 4
๖. รูปายตน์ สัททายตน์ คนฺธายตน์ รสํายตน์ โภฏฺฐพฺพายตน์ มีนธายตฺยา ตัมมปยุตตกานญจ
ธมฺมานํ อารัมมณปัจจุยเนน ปัจจโย.
รูปารมณฺ์ สัททารมณฺ์ คนฺธารมณฺ์ รสํารมณฺ์ โภฏฺฐพฺพารมณฺ์ คือปัจจุจารมณฺ์ที่เป็นปัจจุบัณเป็นปัจจย คือช่วยอุป
การะ แก่มีนธายตฺยา และอัญญสํมานาเจตสิก 10 ควฺว ที่ประกอบกับมีนธายตฺยา (เวณฺ์ ๖ วิริยะ: ปิตี ๓ นหะ) ด้วยอำนาจอารัมมณปัจจย.
อ.ธได้แก่ปัจจุจารมณฺ์ที่เป็นปัจจุบัณ → มีนธายตฺยา ๓ อัญญสํมานาเจตสิก 10 ควฺวที่ประกอบ
๗. สัพเพ ธมฺมา มีนวิญญานธาตุนยา ตัมมปยุตตกานญจ ธมฺมานํ อารัมมณปัจจุยเนน ปัจจโย
อารมณฺ์ 6 ที่เป็น ปัจจุบัณ อตฺต ออนาคต และกาลวิมุตติ เป็นปัจจย คือช่วยอุปการะแก่ มีนวิญญานธาตุ และ
เจตสิก 52 ที่ประกอบกับมีนวิญญานธาตุ ด้วยอำนาจอารัมมณปัจจย
อ.ธได้แก่อารมณฺ์ 6 (คือ จิต ๘๗ เจ.52 รูป ๒๘ ที่เป็นเตทถิกและนิพ-นฺตฺย.ที่เป็นกาลวิมุตติ) → มีนวิญญานธาตุ ๗๖ เจ.52
๘. ยํ ยํ ธมฺมํ อารพฺพ เย เย ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตสิกกา ธมฺมา
เต เต ธมฺมา เทสํ เทสํ ธมฺมานํ อารัมมณปัจจุยเนน ปัจจโย.
ธรรมทังหลายปิตฺย คือ จิตและเจตสิก ย่อมเกิดขึ้นเพราะอาศัยอารมณฺ์อันใดอันหนึ่ในบรรดาอารมณฺ์ 6
บรรดาอารมณฺ์ 6 อันใดอันหนึ่เหล่านั้น เป็นปัจจย คือช่วยอุปการะแก่จิตและเจตสิกทังหลายนั้น ๗ ด้วยอำนาจอารัมมณปัจจย

บทตั้ง เมฆาสวรรณคำรบ

(ม.๕๖) อาร์มมณูปินิสสัย มีบาทนิตเทศ ๗ ข้อ ซึ่งรวมอยู่ในอุปินิสสัยปัจจัย พังสังเกตุดังนี้ (16)

อุปินิสสัยปัจจัยนิตเทศ มีนิตเทศ 12 ข้อ ข้อที่ 10-11-12 เป็นปกติอุปินิสสัยปัจจัยอย่างเดียวนะ (ม.๕๖)

กศลบทมี 3 ข้อ	เป็นอาร์มมณูปินิสสัยปัจจัยได้ทั้ง 3 ตามสมควร คือ
1. ก — ก	1. ก — ก
2. ก — ก	2. ก — ก
3. ก — ก	3. ก — ก
อกศลบทมี 3 ข้อ	เป็นอาร์มมณูปินิสสัยปัจจัยได้ 1 ข้อ ตามสมควร คือ
4. ก — ก	4. ก — ก
5. ก — ก	
6. ก — ก	
อภัยกตบทมี 3 ข้อ	เป็นอาร์มมณูปินิสสัยปัจจัยได้ทั้ง 3 ตามสมควร คือ
7. ก — ก	7. ก — ก
8. ก — ก	8. ก — ก
9. ก — ก	9. ก — ก

อาร์มมณูปินิสสัยปัจจัย มีนิตเทศ ๗ ข้อ นั้น คือ

กศลบทมี 3 ข้อ

- ปริมา ปริมา กุศลลา ชมมา, ปริณิมาณ ปริณิมาณ กุศลลา ชมมา, อุปินิสสัยปัจจัย ปัจจัย ๗ (ก ๓ ก)
ก.จิตตูปบาท 20 (เว้นอรหัตตมรรค) ที่นำใจไปยังนิกที่เกิดก่อน → มหาภ.๘ ๖.33 เป็นผู้ส่งใจไปหนักแน่นในการรับอารมณ์ที่เกิดขึ้น
หลังๆ ด้วยอำนาจอาร์มมณูปินิสสัยปัจจัย
- ปริมา ปริมา กุศลลา ชมมา, ปริณิมาณ ปริณิมาณ อกุศลลา ชมมา, อุปินิสสัยปัจจัย ปัจจัย ๗ (ก ๓ อก)
โลกียก.จิตตูปบาท 17 ที่นำใจไปยังนิกที่เกิดก่อนๆ → โลก.๘ ๖.22 เป็นผู้ส่งใจไปหนักแน่นในการรับอารมณ์ที่เกิดขึ้น
หลังๆ ด้วย.....
- ปริมา ปริมา กุศลลา ชมมา, ปริณิมาณ ปริณิมาณ อภัยกตลา ชมมา, อุปินิสสัยปัจจัย ปัจจัย ๗ (ก ๓ อภัย)
อรหัตตมรรคจิตตูปบาท 1, ที่นำใจไปยังนิกที่เกิดก่อนๆ → มหาภ.ญาณ.๔ ๖.33 เป็นผู้ส่งใจไปหนักแน่นในการรับอารมณ์ที่เกิดขึ้น
หลังๆ ด้วย.....

อกศลบทมี 1 ข้อ

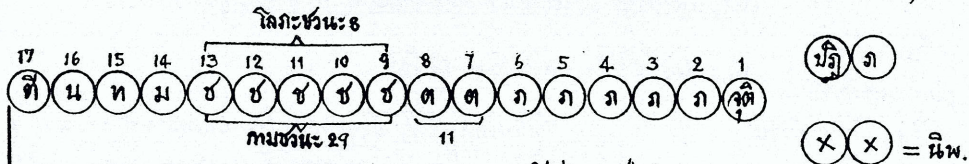
- ปริมา ปริมา อกุศลลา ชมมา, ปริณิมาณ ปริณิมาณ อกุศลลา ชมมา, อุปินิสสัยปัจจัย ปัจจัย ๗ (อก → ก)
โลกมุลจิตตูปบาท 8 ที่นำใจไปยังนิกที่เกิดก่อนๆ → โลกมุล.๘ ๖.22 เป็นผู้ส่งใจไปหนักแน่นในการรับอารมณ์ที่เกิดขึ้น
หลังๆ ด้วยอำนาจ.....

อภัยกตบทมี 3 ข้อ

- (๗) ปริมา ปริมา อภัยกตลา ชมมา, ปริณิมาณ ปริณิมาณ อภัยกตลา ชมมา, อุปินิสสัยปัจจัย ปัจจัย ๗ (อภัย → อภัย)
อรหัตตผลจิตตูปบาท 1, ที่นำใจไปยังนิกที่เกิดก่อนๆ และนิพพาน → มหาภ.ญาณ.๔ ๖.33 ผลจิต 4 ๖.36 เป็นผู้...ที่เกิดหลังๆ....
- (๘) ปริมา ปริมา อภัยกตลา ชมมา, ปริณิมาณ ปริณิมาณ กุศลลา ชมมา, อุปินิสสัยปัจจัย ปัจจัย ๗ (อภัย → ก)
ผลจิตเบื้องต้น 3 ที่นำใจไปยังนิกที่เกิดก่อนๆ และนิพพาน → มหาภ.ญาณ.๔ ๖.33 มรรคจิต 4 ๖.36 เป็นผู้...ที่เกิดหลังๆ....
- (๙) ปริมา ปริมา อภัยกตลา ชมมา, ปริณิมาณ ปริณิมาณ อกุศลลา ชมมา, อุปินิสสัยปัจจัย ปัจจัย ๗ (อภัย → อก)
อิฏฐิน.ป.18 โลกีย.31 (เว้นทุกขสันตคาถาวิญญาน :) } โลกมุลจิต 8 ๖.22 ที่เป็นผู้ส่งใจไปหนักแน่น }
กิริย. 20 ๖.35 ที่นำใจไปยังนิกที่เกิดก่อนๆ } ในการรับอารมณ์ที่เกิดขึ้น..... } ได้ป.จ. 3.6.8

อำนาจปัจจัย 3 นั้น คือ อาร์มมณูปินิสสัย, อาร์มมณะ, อาร์มมณาริบัติ.
อำนาจปัจจัย 6 นั้น คือ อาร์มมณูปินิสสัย, อาร์มมณะ, อาร์มมณาริบัติ, อาร์มมณปรเวชาต, ตา-ป-ตัตถิ, ตา-ป-อวิตถ.
อำนาจปัจจัย 8 นั้น คือ ปัจจัยที่เป็นอาร์มมณชาติ 8 ปัจจัยนั่นเอง

อาร์มมณชิปัตติปัจจัย ที่เกี่ยวกับมรณาสันนิวติ ได้ปลง ต่างกันของ (อฬ → อฏ)

อภิญญาพัฒนา มรณาสันนหทัยวัตถุ
 1 จิต 41 ดวง คือ มโน 1, กามฉนระ 27 ตทา 11, ได้อำนาจปัจจัย 6, (เว้น อ. ญ)
 2 โลภะ ฉนระ 8, ได้อำนาจปัจจัย 8, คือ ปัจจัยที่เป็นอาร์มมณชาติทั้ง 8 ปลง

1. ตา. 6 ที่นารักนายนัตติ คือ อภ. 18 จิต 84 (เว้นโทสมล, โมหมฺ, ทุภกฺ) ๑๘. 47 ที่เป็นเตตทิกะ นิพ. → จิต 28 ดวง ๑๘. 45 ได้ ปลง 3 คือ อ. ญ.
2. อภ. 6 คือ นิพ. 18 ที่เป็นปัจจัยขึ้น → กามจิต 54, อภิญญา 2 ๑๘, 50 (อ. ๒) ขณะที่เกิดในปัจฉิมจิต ได้ ปลง 4 คือ อ. ญ., อ. ๒, อ. ๓, อ. ๔, อ. ๕, อ. ๖.
3. อาร์มมณชิปัตติ คือ หทัยวัตถุที่เกิดพร้อมกันกับอุปปากทกขณะของจิตดวงที่ 17 ที่นับ... → จิต 41 ดวง ๑๘. 44 ได้ ปลง 6 (เว้น อ. ญ)
4. อภ. 6 ที่นารักนายนัตติ คือ นิพ. 18 ที่เป็นปัจจัยขึ้น → โลภะ มล 8, ๑๘. 22 ได้ ปลง 6 (เว้นวัตถุทั้ง 2)
5. อาร์มมณชิปัตติ คือ หทัยวัตถุที่เกิดพร้อมกันกับอุปปากทกขณะของจิตดวงที่ 17 ที่นับ... → โลภะ 8, ๑๘. 22 ได้ ปลง 8, คือ อาร์มมณชาติ 8 ปัจจัย

จบบอธบายอาร์มมณชิปัตติปัจจัย ประกอบภาทวิถิ (ที่ได้อำนาจต่างกันของ อฬ → อฏ)

ปลงที่ 5, อาร์มมณชิปัตติปัจจัย }
 ปลงที่ 7, อาร์มมณชิปัตติปัจจัย } ทั้ง 3 ปัจจัยนี้ มีนิตเทศปัจจัยละ 7 ข้อ คือ ปุเรชาตปัจจุเจน นิตเทศข้อที่ 6-7-8-9-10-11-13
 ปลงที่ 8, อาร์มมณชิปัตติปัจจัย }

6. รุฬายตนํ	จกฺขวิญญานชาตฺยา	อัสสมปยุตฺตกานณฺจ	ชมมานํ	ปุเรชาตปัจจุเจน	ปัจจุเจน	ฯ				
7. สทฺทายตนํ	โสฬวิญญานชาตฺยา	”	”	”	”	”				
8. คนฺธายตนํ	ฆานวิญญานชาตฺยา	”	”	”	”	”				
9. รสํายตนํ	ชิวฺหาวิญญานชาตฺยา	”	”	”	”	”				
10. โฉฏฺฐพฺพายตนํ	กายวิญญานชาตฺยา	”	”	”	”	”				
11. รุฬายตนํ	สทฺทายตนํ	คนฺธายตนํ	รสํายตนํ	โฉฏฺฐพฺพายตนํ	มโนชาตฺยา	อัสสมปยุตฺตกานณฺจ	ชมมานํ	ปุเรชาตปัจจุเจน	ปัจจุเจน	ฯ
- พระบาลีทั้ง 6 ข้อนี้ การแปล การจำแนกบทและเนื้อความองค์ธรรม คงเป็นไปเช่นเดียวกันกับอาร์มมณชิปัตติปัจจัยนิตเทศข้อที่ ๑ ถึงข้อที่ ๖ ดูอาร์มมณชิปัตติปัจจัยนิตเทศ.
13. มโนวิญญานชาตฺยา อัสสมปยุตฺตกานณฺจ ชมมานํ กิณฺณิกเก ปุเรชาตปัจจุเจน ปัจจุเจน กิณฺณิกเก น ปุเรชาตปัจจุเจน ปัจจุเจน

ในปวัตติกาล หทัยวัตถุรูปนี้ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะ แก่ มโนวิญญานชาต ๗๒ ๑๒๒ ที่ประกอบด้วยมโนวิญญาน-
 -ชาต ด้วยอำนาจวัตถุอุปเรชาตปัจจัย และวัตถุอาร์มมณชิปัตติปัจจัย.
 สำหรับในปฏิสนธิกาลนั้น หทัยวัตถุนี้ เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะ แก่ปฏิสนธิวิญญาน ๑๕ ๑๕๒ ที่ประกอบด้วย
 กับปฏิสนธิวิญญาน (เว้นอุปปฏิสนธิวิญญาน) ด้วยอำนาจวัตถุอุปเรชาตปัจจัย และวัตถุอาร์มมณชิปัตติปัจจัยไม่ได้

ข้อที่ ๑๓ นี้ การแปล การจำแนกบท เนื้อความองค์ธรรม ก็คงเหมือนกันกับข้อที่ ๑๑ ระหว่างหทัยวัตถุรูป กับ
 มโนวิญญานชาต แห่งนิสสัยปัจจัยนิตเทศ
 คำว่า กิณฺณิก กาล ในปวัตติกาลนั้น นับตั้งแต่ฐิตินิมิตของปฏิสนธิจิตเป็นต้น จนถึงจิตที่เกิดก่อนจิตติจิต ใน
 ระหว่างนี้แหละชื่อว่าปวัตติกาล ส่วนคำว่า กิณฺณิก กาล ในปฏิสนธิกาลนั้น ตรงได้เฉพาะแต่อุปปากทกขณะของปฏิสนธิจิต
 -เท่านั้น

ลบบอธบายปุเรชาตปัจจุเจน นิตเทศทั้ง ๓ ปัจจัย ที่มีนิตเทศปัจจัยละ 7 ข้อเหมือนกัน

(ภาคที่ ๓)

กำหนดนิเทศของปัจจัยที่เป็นฉันทรวาติ ๗ ปัจจัยคือ

1. อนันตรปัจจัย } ทั้ง ๒ ปัจจัยมีนิเทศปัจจัยละ 18 ข้อ
2. สมนันตรปัจจัย } ทั้ง ๒ ปัจจัยมีนิเทศปัจจัยละ 18 ข้อ
3. อนันตรนิสสัยปัจจัย } นิเทศ 7 ข้อ คือ อนันตรนิสสัยปัจจัยนิเทศ ข้อที่ 1.3.4.6.7.8.9 น.95 (ม.83)
4. อาเสวนปัจจัย } นิเทศ 3 ข้อ เหมือนข้อที่ 11. 13. 15 ของอนันตรปัจจัยนิเทศ
5. ปกตุนิสสัยนามกถกนิเทศปัจจัย } ไม่มีนิเทศโดยตรง แต่โดยอ้อม ก็มีรวมอยู่ในปัจจัยทั้ง 5 มีอนันตรปัจจัยเป็นต้น (หมายเหตุเฉพาะ มรรคเจตนา, ที่เป็นอุปการะแก่ ผลจิต) คือ กุศลปท ๓: คือ กุ—ฉฬ ได้ไป 6 (เว้นอาเสวน)
6. นัตติปัจจัย } ทั้ง ๒ ปัจจัยมีนิเทศปัจจัยละ 1 ข้อ (ดูขยายตามตอนต่อไป)
7. วิชิตปัจจัย } ทั้ง ๒ ปัจจัยมีนิเทศปัจจัยละ 1 ข้อ

ปัจจัยในชาติมี ตามที่มีองค์ธรรมของผล และผล เหมือนกัน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. อนันตรปัจจัย, สมนันตรปัจจัย, อนันตรนิสสัยปัจจัย, นัตติปัจจัย, วิชิตปัจจัย, รวม 5 ปัจจัยนี้ อ.ช. เหมือนกัน.
2. อาเสวน ปัจจัย.
3. ปกตุนิสสัยนามกถกนิเทศปัจจัย

ปัจจัยส่วนแรก: ในชาติมี ได้จำนวนปัจจัย (ของปัจจัย) 5. คือ ปัจจัยในกลุ่มที่ 1. หรือที่บอกโดยสังเขป: 47 ค. 52 ที่เกิดก่อน 7 (เว้นช. ดวงสุดท้าย) เป็น ปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่ ชวนา 51 ค. 52 ที่เกิดหลัง 7 (เว้นช. ดวงที่ 1. และ ผลชวน: 4) ได้จำนวนปัจจัย 6 คือ ปัจจัยในกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2.

1. เมื่อจบปัจจัยทั้ง 5 มีอนันตรปัจจัยเป็นต้นขึ้นแสดงเป็นประจักษ์แล้ว เฉพาะในระหว่าง มิตตเจตนา เป็นปัจจัย คือ ช่วยอุปการะมรรคานันตรผล (กุ—ฉฬ) ได้จำนวนปัจจัย 6. คือ อนันตร สมนันตร อนันตร นกถกนิเทศ นัตติ วิชิต. ปกตุนิสสัยนามกถกนิเทศปัจจัยนี้ ตัดคำว่า ปกตุนิสสัยออก เหลือไว้แต่ เฉพาะ นามกถกนิเทศเท่านั้น (หน้า 78. 77. 85)
2. เมื่อจบกถกนิเทศปัจจัย (นามกถกนิเทศปัจจัย) ขึ้นแสดงเป็นประจักษ์แล้ว เฉพาะในระหว่าง มรรคเจตนา เป็นปัจจัย คือ ช่วยอุปการะมรรคานันตรผล (กุ—ฉฬ) ได้จำนวนปัจจัย 7 คือ นามกถกนิเทศ, อนันตร สมนันตร อนันตร ปกตุนิสสัย นัตติ วิชิต. ปกตุนิสสัยนามกถกนิเทศปัจจัยนี้, ได้แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ ปกตุนิสสัย และ นามกถกนิเทศ (150. 485)

(ม 54) น. 57. 4. อนันตรปัจจัยนิเทศ มี 18 ข้อ 5. สมนันตรปัจจัยนิเทศ 18 ข้อ เหมือนกัน

ตารางนิเทศ

1. ลกขวิญญานธาตุ ตัสมปยุตตกา ๓ สมมา, มโนธาตุยา ตัสมปยุตตกา ๓ สมมา, อนันตรปัจจัย ปรักขย

18. เยสี เยสี สมมา นอนตธา เย เย สมมา อุมปฐมนัตติ วิชิตเจตสิก สมมา เต เต สมมา เตสี เตสี สมมา นอนตรปัจจัย ปรักขย.

1. ลกขวิญญานธาตุ } พระบาลี และ คำแปลโดยคำติ

3. โลตวิญญานธาตุ } ป.จ. 1-6

5. นามวิญญานธาตุ } กุ—ฉฬ

7. ชิววิญญานธาตุ } ตัสมปยุตตกา ๓ สมมา มโนธาตุยา ตัสมปยุตตกา ๓ สมมา อนันตรปัจจัย ปรักขย.

7. กายวิญญานธาตุ } ในภาพวิถินั้นแสดงเฉพาะกุศลธรรม ส่วนอก และกิริยาชานะ มิใช่วิถินั้นแต่อย่างใด

2. มโนธาตุ ตัสมปยุตตกา ๓ สมมา, มโนวิญญานธาตุยา ตัสมปยุตตกา ๓ สมมา, อนันตรปัจจัย ปรักขย.

4. 6. 8. 10 เหมือนข้อ 2. → มีคำขยายไว้ มโนธาตุ ตัสมปยุตตกา ๓ สมมา, มโนวิญญานธาตุยา ตัสมปยุตตกา ๓ สมมา, อนันตรปัจจัย ปรักขย.

คำแปลข้อที่ 1. ลกขวิญญานธาตุ กัตติ, สัน. ๓. 7 ดวงที่ประกอบด้วยวิญญานธาตุ กัตติ, เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่ มโนธาตุ คือ สัมปฏิจจมนิจ 2. และ อัญ. ๑. 10 ดวงที่ประกอบด้วย สัมปฏิจจมนิจ ด้วยอำนาจอนันตรปัจจัย ได้ไป 5 (เว้นเส. ๓) ข้อที่ 3. 5. 7. 9 ที่เหลืออันมี แปล เหมือนกันกับข้อที่ 1. ดวงเดียวกันแต่ประจักษ์เท่านั้น

คำแปลข้อที่ 2. มโนธาตุ คือ สัมปฏิจจมนิจ 2 กัตติ, อัญ. ๑. 10 ดวงที่ประกอบด้วย สัมปฏิจจมนิจ กัตติ, เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่ มโนวิญญานธาตุ คือ สันตธรมจต 3. อัญ. ๑. 11 ที่ประกอบด้วย สันตธรมจต 3. ด้วยอำนาจอนันตรปัจจัย ได้ไป 5 ข้อ 4. 6. 8. 10 ที่เหลืออันมี แปล เหมือนกันกับข้อที่ 2. (ยังมีข้อ ๖ ถึง 18 ขาดต่อไป)

(สรุปข้อที่ 1 ถึง ข้อที่ 10 เป็น ฉฬ—ฉฬ ได้ไป 5 (เว้น เส. ๓) พุทธสังเขปธรรมสาร ๓๓๖

อนันตราบัญญัติบทเทศโดยแผนที ๑

11.	ปริมา	ปริมา	กุศลตา	ชมมาน	→	ปัจฉิมาน	ปัจฉิมาน	กุศลทาน	ชมมาน	อนนตราบัญเณ	ปัจฉิโย (๑-๕ ๑)
12.	"	"	"	"		"	"	อุบายกทาน	"	"	" (๑-๕ ๑)
13.	"	"	อุกศลตา	"		"	"	อุกศลทาน	"	"	" (๑๑-๕ ๑)
14.	"	"	"	"		"	"	อุบายกทาน	"	"	" (๑๑-๕ ๑)
15.	"	"	อุบายกทาน	"		"	"	อุบายกทาน	"	"	" (๑๑-๕ ๑)
16.	"	"	"	"		"	"	กุศลทาน	"	"	" (๑๑-๕ ๑)
17.	"	"	"	"		"	"	อุกศลทาน	"	"	" (๑๑-๕ ๑)
18.	เบส	เบส	ชมมาน	อนนตราบ	เย	เย	ชมมาน	อุปปัจจันต	ลิตเจตสิก	ชมมาน	
	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๓

การแปล ข้อที่ 11 ถึง ข้อ 18

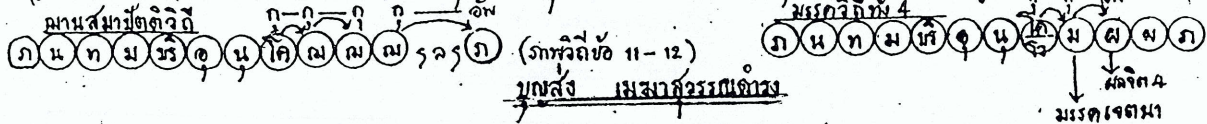
11. โลกีย์ กุ. ๕. 17 ที่เกิดก่อน ๗ (เว้นช. ดวงสุดท้าย) → กุ. ๕. ๒1 ที่เกิดหลัง ๗ (เว้นช. ดวงที่ 1) ด้วยอำนาจอนันตราบัญเณ. ได้ ๒๓ ๖ (เว้น ๑)
12. กุ. ๕. ๒1 ดวงสุดท้ายที่เกิดก่อน ๗ → อ. ๕. ๓ สันต. 3 มหาวิ. 8 มหัตต. 7 ผล 4 ที่เกิดหลัง ๗ " ได้ ๒๓ ๕ (เว้น ๑)
13. อุก. ๕. 12 ที่เกิดก่อน ๗ (เว้นช. ดวงสุดท้าย) → อุก. ๕. 12 ที่เกิดหลัง ๗ (เว้นช. ดวงที่ 1) " ได้ ๒๓ ๖ (เว้น ๑)
14. อุก. ๕. 12 ดวงสุดท้ายที่เกิดก่อน ๗ → อ. ๕. ๓ สันต. 3 มหาวิ. 8 มหัตต. 7 ที่เกิดหลัง ๗ " ได้ ๒๓ ๕ (เว้น ๑)
15. อ. ๕. ๓ สันต. 36 กิ. ๒๐ ที่เกิดก่อน ๗ (เว้นช. ดวงสุดท้าย) → อ. ๕. ๓ สันต. 36 กิ. ๒๐ พร้อมอุก. ของอรห. ที่เกิดหลัง ๗ " ได้ ๒๓ ๕-๕ (เว้น ๑)
16. อ. ๕. ๓ สันต. ๓๖ หรือมีในทวารวชิรมัจฉาที่เกิดก่อน ๗ → มหา กุ. ๕. ดวงที่ 1 ที่เกิดหลัง ๗ ด้วยอำนาจอนันตราบัญเณ ได้ ๒๓ ๕ (เว้น ๑)
17. อ. ๕. ๓ สันต. ๓๖ หรือมีในทวารวชิรมัจฉาที่เกิดก่อน ๗ → อุก. ๕. ดวงที่ 1 ที่เกิดหลัง ๗ " ได้ ๒๓ ๕ (")
18. ธรรมทั้งหลายคือ ลิต เจตสิก พร้อมด้วยลิตเจตสิกของพระอรหันต์ที่เกิดหลัง ๗ ได้ ๗ ย่อมเกิดขึ้นติดต่อกันในลำดับแห่งมหากวีร์ ทั้งผล ๑๑ ๗ (เว้นลิตเจตสิกของพระอรหันต์) มหากวีร์ทั้งหลาย (เว้นลิตเจตสิกของพระอรหันต์) มี ๗ → ลิต เจตสิก พร้อมด้วยลิตเจตสิกของพระอรหันต์ที่เกิดหลัง ๗ มี ๗ ด้วยอำนาจอนันตราบัญเณ.

(อนันตราบัญญัติบทเทศ ๑๕ ข้อ) และบัญญัติอนันตราบัญเณโดยธรรมอนันตราบัญเณ

(ม. 83 - 85.)
พระบาท น. 95

อนันตราบัญญัติบทเทศโดยแผนที ๒ ข้อ คืออนันตราบัญญัติบทเทศ ข้อที่ 1-3-4-6-7-8-9 น. 92

1. (1) ปริมา ปริมา กุศลตา ชมมาน ปัจฉิมาน ปัจฉิมาน กุศลทาน ชมมาน อนันตราบัญเณ ปัจฉิโย (๑-๕ ๑)
โลกีย์ กุ. ๕. ๑๗ ที่เกิดก่อน ๗ → กุ. ๕. ดวงที่ 2 เป็นต้น มหัตต. กุ. ๕. ๗ มรรค. ๕. 4 ที่เกิดหลัง ๗ ด้วยอำนาจอนันตราบัญเณ
2. (3) ปริมา ปริมา กุศลตา ชมมาน ปัจฉิมาน ปัจฉิมาน อุบายกทาน ชมมาน อนันตราบัญเณ ปัจฉิโย (๑-๕ ๑)
กุ. ๕. ๒1 ดวงสุดท้ายที่เกิดก่อน ๗ → อ. ๕. ๓ สันต. 3 มหาวิ. 8 มหัตต. 7 ผล 4 ที่เกิดหลัง ๗ ด้วยอำนาจอนันตราบัญเณ
3. (4) ปริมา ปริมา อุกศลตา ชมมาน ปัจฉิมาน ปัจฉิมาน อุกศลทาน ชมมาน อนันตราบัญเณ ปัจฉิโย (๑๑-๕ ๑)
อุก. ๕. 12 ที่เกิดก่อน ๗ (เว้นช. ดวงสุดท้าย) → อุก. ๕. 12 ที่เกิดหลัง ๗ (เว้นช. ดวงที่ 1) ด้วยอำนาจอนันตราบัญเณ
4. (6) ปริมา ปริมา อุกศลตา ชมมาน ปัจฉิมาน ปัจฉิมาน อุบายกทาน ชมมาน อนันตราบัญเณ ปัจฉิโย (๑๑-๕ ๑)
อุก. ๕. 12 ดวงสุดท้ายที่เกิดก่อน ๗ → อ. ๕. ๓ สันต. 3 มหาวิ. 8 มหัตต. 7 ที่เกิดหลัง ๗ ด้วยอำนาจอนันตราบัญเณ
5. (7) ปริมา ปริมา อุบายกทาน ชมมาน ปัจฉิมาน ปัจฉิมาน อุบายกทาน ชมมาน อนันตราบัญเณ ปัจฉิโย (๑๑-๕ ๑)
อ. ๕. ๓ สันต. 36 กิ. ๒๐ ที่เกิดก่อน ๗ (เว้นช. ดวงสุดท้าย) → อ. ๕. ๓ สันต. 36 กิ. ๒๐ พร้อมอุก. ของอรห. ที่เกิดหลัง ๗ ด้วยอำนาจอนันตราบัญเณ
6. (8) ปริมา ปริมา อุบายกทาน ชมมาน ปัจฉิมาน ปัจฉิมาน กุศลทาน ชมมาน อนันตราบัญเณ ปัจฉิโย (๑๑-๕ ๑)
อ. ๕. ๓ สันต. ๓๖ หรือมีในทวารวชิรมัจฉาที่เกิดก่อน ๗ → มหา กุ. ๕. ดวงที่ 1 ที่เกิดหลัง ๗ ด้วยอำนาจอนันตราบัญเณ
7. (9) ปริมา ปริมา อุบายกทาน ชมมาน ปัจฉิมาน ปัจฉิมาน อุกศลทาน ชมมาน อนันตราบัญเณ ปัจฉิโย (๑๑-๕ ๑)
อ. ๕. ๓ สันต. ๓๖ หรือมีในทวารวชิรมัจฉาที่เกิดก่อน ๗ → อุก. ๕. ดวงที่ 1 ที่เกิดหลัง ๗ ด้วยอำนาจอนันตราบัญเณ

(ม.๙๙) น.๑๑๑ 12 อาเสวนปริชาณนิกเทส 3 ข้อ

อารัมภบท

1 ปริมา ปริมา กุศลตา ธมฺมา ปุณฺณิมาณํ ปุณฺณิมาณํ กุศลตาณํ ธมฺมาณํ อาเสวนปุจฺเจเนน ปุจฺจโย.

รล ๑

3 ปริมา ปริมา กิริยาพฺยาถกตา ธมฺมา ปุณฺณิมาณํ ปุณฺณิมาณํ กิริยาพฺยาถกตาณํ ธมฺมาณํ อาเสวนปุจฺเจเนน ปุจฺจโย

พระบาลี และคำแปล

1 ปริมา ปริมา กุศลตา ธมฺมา ปุณฺณิมาณํ ปุณฺณิมาณํ กุศลตาณํ ธมฺมาณํ อาเสวนปุจฺเจเนน ปุจฺจโย.
โลกีย์กุ.ชวณ: 17 ที่เกิดก่อนๆ (เว้นช.ดวงสุดท้าย) → กุ.ชวณ: 21 ที่เกิดหลังๆ (เว้นช.ดวงที่ 1) ด้วยอำนาจอาเสวนปุจฺจโย. กุ. 6 ๖/๗

2. ปริมา ปริมา อุกฺคตา ธมฺมา ปุณฺณิมาณํ ปุณฺณิมาณํ อุกฺคตาณํ ธมฺมาณํ อาเสวนปุจฺเจเนน ปุจฺจโย.
อก.ชวณ: 12 ที่เกิดก่อนๆ (เว้นช.ดวงสุดท้าย) → อก.ชวณ: 12 ที่เกิดหลังๆ (เว้นช.ดวงที่ 1) ด้วยอำนาจอาเสวนปุจฺจโย. อก. 6 ๖/๑๓

3. ปริมา ปริมา กิริยาพฺยาถกตา ธมฺมา ปุณฺณิมาณํ ปุณฺณิมาณํ กิริยาพฺยาถกตาณํ ธมฺมาณํ อาเสวนปุจฺเจเนน ปุจฺจโย.
กิริยาชวณ: 18 ที่เกิดก่อนๆ (เว้นช.ดวงสุดท้าย) → กิริยาชวณ: 18 ที่เกิดหลังๆ (เว้นช.ดวงที่ 1) ด้วยอำนาจอาเสวนปุจฺจโย. ก. ๖ ๖/๑๘

อาเสวนปุจฺจโย อภิสันนโรคาโลกีย์ชวณ: 47 ที่เกิดก่อนๆ ๑๕.52 ที่ประกอบ → ชวณ: 51 ที่เกิดหลังๆ ๑๕.52 ที่ประกอบ

กมช. มโนทวารวิธึ $ปล.ย = 1-6$

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

๒.ย = 2-7

ช.ดวงที่ 1-6 เป็น ปล.ย มหาก.ช. 8 → มหาก.ช. 8
ช.ดวงที่ 2-7 เป็น ปล.ย อก.ชวณ: 12 → อก.ชวณ: 12
ช.ดวงที่ 1 เป็นปล.ย ได้ด้วยตัวเอง
ช.ดวงที่ 7 เป็นปล.ย ได้ด้วยตัวเอง

กมช. มโนทวารวิธึ $ปล.ย = 1-6$

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

๒.ย = 2-7

ช.ดวงที่ 1-6 เป็น ปล.ย มหาก.ช. 8 → มหาก.ช. 8
ช.ดวงที่ 2-7 เป็น ปล.ย อก.ชวณ: 12 → อก.ชวณ: 12
ช.ดวงที่ 1 เป็นปล.ย ได้ด้วยตัวเอง
ช.ดวงที่ 7 เป็นปล.ย ได้ด้วยตัวเอง

* ปุคฺคปณฺธิสํขยานามกัมมปุจฺจโย หมายความว่าบรรดาเจตนา เป็นผู้อุปการะแก่ผลจิต ไม่มีนิกเทสโดยเสพา
แต่โดยชอบ ก็มีรวมอยู่ในปุจฺจโยที่ 5 มีอนันตปุจฺจโยเป็นต้น ทำโดยนิก คือกุศลนิก ทำโดยอารมณี คือ กุ. ๖ ๖/๑๖ (เว้นเส)

(ม 135) น. 167 22. นุตติปริชาณนิกเทส มีนิกเทส 1 ข้อ

อารัมภบท

สมนฺนุตตริทุทธา ลิตฺตเจตฺตสิกา ธมฺมา ปุฏฺฐปุณฺณานํ ลิตฺตเจตฺตสิกาณํ ธมฺมาณํ นุตติปุจฺเจเนน ปุจฺจโย.

ลิตฺตเจตฺตสิกา นามขันธ์ 4 ทั้งหมด ที่นอกจากกุติจิตของพระอรหันต์ที่ดับไปแล้ว โดยไม่มีเหลือในลำดับแห่งตน
เป็นปุจฺจโย คือช่วยอุปการะแก่ ลิตฺตเจตฺตสิกา นามขันธ์ทั้งหมด พร้อมทั้งกุติจิตของพระอรหันต์ที่เกิดขึ้นต่อจากตน ด้วยอำนาจนุตติปุจฺจโย
จนดับดับปุจฺจโยนิกเทส

(ม 136) น. 158 23. ลิตฺตปริชาณนิกเทส มีนิกเทส 1 ข้อ

อารัมภบท

พระบาลีและคำแปล

สมนฺนุตตริทุทธา ลิตฺตเจตฺตสิกา ธมฺมา ปุฏฺฐปุณฺณานํ ลิตฺตเจตฺตสิกาณํ ธมฺมาณํ ลิตฺตปุจฺเจเนน ปุจฺจโย.

ลิตฺตเจตฺตสิกา นามขันธ์ 4 ทั้งหมด ที่นอกจากกุติจิตของพระอรหันต์ที่ปราศจากไปแล้ว โดยไม่มีเหลือในลำดับแห่งตน
เป็นปุจฺจโย คือช่วยอุปการะแก่ ลิตฺตเจตฺตสิกา นามขันธ์ทั้งหมด พร้อมทั้งกุติจิตของพระอรหันต์ที่เกิดขึ้นต่อจากตน ด้วยอำนาจลิตฺตปุจฺจโย
ตามนิกเทส และเมื่อตามองค์ธรรม เหมือนหมกหมก (อนันตปุจฺจโย)
จนดับดับปุจฺจโยนิกเทส
และอุปสมถนิกเทส ๗ ปุจฺจโย
บุคคล เมณฑลวรรณตำรับ

(ชาติที่ ๕)

จำนวนนิทเทสของปัจจัยที่เป็นวัตถุประเภทที่ 6 ปัจจัย

1	วัตถุประเภทนิทสยปัจจัย	นิทเทส 6 ข้อ	คือ	นิทสยปัจจัยนิทเทส ข้อที่ 6,7,8,9,10,11.	น.80 (ม.73)
2	วัตถุประเภท	"	"	7. ข้อ คือ ประเภทปัจจัยนิทเทส ข้อที่ 1,2,3,4, 5. และ 12,13.	น.104 (ม.93)
3	ปุเรชาติทริยะ	"	"	5. ข้อ คือ อินทริยปัจจัยนิทเทส ข้อที่ 1,2,3,4, 5	น.133 (ม.117)
4	วัตถุประเภทวิปยุต	"	"	1. ข้อ คือ วิปยุตปัจจัยนิทเทส ข้อที่ 1.	น.148 (ม.129)
5	วัตถุประเภทัตถิ	}	}	}	}
6	วัตถุประเภทอวิตต				

1. วัตถุประเภทนิทสยปัจจัยนิทเทส 6 ข้อ คือ ข้อ 6,7,8,9,10,11 ของนิทสยปัจจัยนิทเทส

- (6) 1. จกชายตณํ จกขวิญญานธาตุยา
 - (7) 2. โสทายตณํ โสทวิญญานธาตุยา
 - (8) 3. มานธตณํ มานวิญญานธาตุยา
 - (9) 4. ชิวหายตณํ ชิววิญญานธาตุยา
 - (10) 5. กายตณํ กายวิญญานธาตุยา
- ข้อ 1-5 นี้ สัมปยุตตกานถจ ธมมานํ นิทสยปัจจุเยน ปัจจัย ๗ แปลเฉพาะข้อ 6 ซึ่งมีมาแยกจากชายตณะที่เกิดพร้อมกันกับจิตดวงแรก (อ.โบราณ) หรือจิตปีตตจกชายตณะ 49 (อ.ภายหลัง) → จกขวิญญานธาตุ และสัพ.เจ.๗ ดวงที่ประกอบกับจกขวิญญานธาตุ ด้วยอำนาจวัตถุประเภทนิทสยปัจจัย ข้อ ๗ ถึงข้อ 10 แปลเหมือนข้อ 6
- (11) 6. ยํ รูปํ นิทสยํ มโนธาตุ จ มโนวิญญานธาตุ จ วัตถุชนิด.
 ตํ รูปํ มโนธาตุชา จ มโนวิญญานธาตุชา จ ตํสัมปยุตตกานถจ ธมมานํ นิทสยปัจจุเยน ปัจจัย ๗ แปล มโนธาตุ 3 และมีวิญญานธาตุ 72 จ.52 (เว้นอรวิ.4) ลาตัยนทัยวัตถุเกิดขึ้น ททัยวัตถุเป็นปัจจัย คือ ช่วยอุปการะ แก่มโนธาตุ 3 และมีวิญญานธาตุ 72 จ.52 (เว้นอรวิ.4) ที่ประกบมโนธาตุ และมีวิญญานธาตุ ด้วยอำนาจวัตถุประเภทนิทสยปัจจัย และวัตถุกรรมมณุปเรชาตนิทสยปัจจัย

จำแนกบท และ เนื้อความของคัมภีร์

พระบาลีข้อที่ 6. จกชายตณํ เป็นกัตตบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม องค์ธรรมได้แก่ มัชฌิมายกจกขุปลาท. (ตามมติของท่านอาจารย์โบราณ) หรือจิตปีตตจกขุปลาท 49 (ตามมติของท่านอาจารย์ภายหลัง)
 จกขวิญญานธาตุชา ตํสัมปยุตตกานถจ ธมมานํ เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป็นธรรม คือ จกขุ-วิญญานจิต 2 โสทพิจิตตสารณเจตสิก 7 ดวงที่ประกอบ
 นิทสยปัจจุเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย 6 คือ วัตถุประเภทนิทสย วัตถุประเภท ปุเรชาติทริยะ วัตถุประเภทวิปยุตตะ วัตถุประเภทัตถิ วัตถุประเภทอวิตต ที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของวัตถุประเภทนิทสยอย่างเดียวกันนั้น เป็นพิเศษ.

พระบาลีข้อที่ 7, 8, 9, และ 10. จำแนกบทและองค์ธรรมเหมือนกันกับพระบาลีข้อที่ 6 ทกประการ คงเปลี่ยนแต่ชื่อเป็น...
 พระบาลีข้อที่ 11. ยํ รูปํ เป็นอนินยมกัมมบท บทที่ยังมิได้ประสงค์ไปว่าเป็นรูปอะไร เพียงแต่ให้ทราบว่าเป็นปัจจัย. คือ ช่วยอุปการะ แก่ปัจจัยป็นธรรม โดยฐานะเป็นที่อาศัย.
 ส่วน ตํ รูปํ เป็นนินยมกัตตบท บทที่บ่งถึงปัจจัยธรรมโดยแน่ชัด ตามที่ได้แสดงไว้ว่า ยํ รูปํ ที่ เป็นอนินยมกัมม-บทนั่นเอง องค์ธรรมได้แก่ททัยวัตถุที่เกิดพร้อมกันกับจิตดวงก่อนๆ มีปฏิสนธิจิตเป็นต้น หรือจิตปีตตะททัยวัตถุ 49
 มโนธาตุชาตยา จ มโนวิญญานธาตุชา จ ตํสัมปยุตตกานถจ ธมมานํ เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยป-
 บันธรรม คือ มโนธาตุ 3. มโนวิญญานธาตุ 72 จ.52 (เว้นอรวิ.4)
 นิทสยปัจจุเยน เป็นกรณบท แสดงให้รู้ไว้ในบรรดาปัจจัยที่ทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกัน ตามที่จะเป็นไม่ได้

- 1. ถ้าททัยวัตถุที่เกิดพร้อมกันกับจิตดวงก่อนๆ → มโนธาตุ 3 และมีวิญญานธาตุ 72 มีปฐมภูมิจิตเป็นต้น หรือททัย-วัตถุที่เกิดพร้อมกันกับจิตดวงที่ 17 ที่ดับลงหลังจากจิตขึ้นไม่เกิด → จิตตูปบาท 16 ดวง ได้ ปัจ 5 (เว้นปุเรชาติทริยะ)
- 2. ถ้าททัยวัตถุที่เกิดพร้อมกันกับจิตดวงที่ 17 ที่ดับลงหลังจากจิตขึ้นไม่เป็นอารมณ์ มณปัจจุเยน ทำการช่วยอุปการะ แก่-มโนทวารวัชชนะ มรณาสันนชชนะ 5 ครั้ง ตทวารัมมณะ 2 ครั้ง ได้ ปัจจัย 6 คือ อารัมมณชาติ 6 ปัจจัย (เว้น อ. - ส.)
- 3. ถ้าททัยวัตถุที่เกิดพร้อมกันกับจิตดวงที่ 17 ที่ดับลงหลังจากจิตขึ้นไป หรือจิตปีตตะททัยวัตถุ 49 ที่ได้รับภาร-
 ใฝ่ใจ เป็นวัตถุกรรมมณปัจจุเยน ทำการช่วยอุปการะ แก่โลกมถ มรณาสันนชชนะ 5 ครั้ง หรือโลกมถชชนะ ๗ ครั้งในปวัตติกาลแล้ว ปัจจัยที่ทำการช่วยอุปการะในขณะนั้นก็มี 6 ปัจจัย คือ อารัมมณชาติ 6 ปัจจัย ได้แก่ อารัมมณะ อารัมมณชาติปติ อารัมมณปัจนิส-
 สยะ วัตถุกรรมมณุปเรชาตนิทสย อารัมมณุปเรชาตตะ วัตถุกรรมมณุปเรชาตวิปยุตตะ อารัมมณุปเรชาตัตถิ อารัมมณุปเรชาต-
 -อวิตตะ

2. ดิถีบุปเปราชัตตมัจฉัยมีนิกเทส ๗ ข้อ คือบุปเปราชัตตมัจฉัยมีนิกเทสข้อที่ 1. 2. 3. 4. 5 และ 12. 13 น. 104

1. ลกขยตณํ ลกขวิญญานธตฺตยา	} ตัสมปยุตฺตกาณณฺญ ธมฺมานํ ปุเรชตปฺรจฺเยน ปุจฺจโย
พระบาททั้ง 5 ข้อมี การแปล การจำแนกบทและเนื้อความของธรรม คงเดิมไป
เช่นเดียวกับกัมมทิสสยมัจฉัยมีนิกเทส ข้อที่ 6 ถึงข้อที่ 10
2. โสถยตณํ โสถวิญญานธตฺตยา	
3. มหานยตณํ มานวิญญานธตฺตยา	
4. ชิวหาตณํ ชิวหาวิญญานธตฺตยา	
5. กายตณํ กายวิญญานธตฺตยา	
12. ยัมมํ มีสสา ยมโนธตฺตยํ มโนวิญญานธตฺตยํ ๑ วุตฺตยตฺติ ตัมมํ มโนธตฺตยา ตัสมปยุตฺตกาณณฺญ ธมฺมานํ ปุเรชตปฺรจฺเยน-
มัจฉัย	
13. มโนวิญญานธตฺตยา ตัสมปยุตฺตกาณณฺญ ธมฺมานํ กิญฺจิกเล ปุเรชตปฺรจฺเยน ปุจฺจโย
กิญฺจิกเล น ปุเรชตปฺรจฺเยน ปุจฺจโย	

ในปรวัตติกาลหทัยวตถุนี้ เป็นมัจฉัย → มโนวิญญานธตฺตยํ ๗๒ เถ. 52 ที่ประกอบกับมโนวิญญานธตฺตยํ ด้วยอำนาจดิถีบุปเปราชัตตมัจฉัย...
สำหรับในปฏิสนธิกาลนั้น หทัยวตถุนี้ → ปฏิ. วิญญาน 15 เถ. 35 (เว้นธรรพวิ. วิญญาน) ด้วยอำนาจดิถีบุปเปราชัตตมัจฉัย และดิถีกรรมมณฑลบุปเปราชัตตมัจฉัย

3. บุปเปราชัตตมัจฉัยมีนิกเทส 5 ข้อ คืออินทริยบุปเปราชัตตมัจฉัยมีนิกเทสข้อที่ 1. 2. 3. 4. 5.

1. ลกขนทริยํ ลกขวิญญานธตฺตยา	} ตัสมปยุตฺตกาณณฺญ ธมฺมานํ อินทริยปฺรจฺเยน ปุจฺจโย
แปล... มีขณินายกจากขณินทริย คือจิตขณินทริยที่มีอายุเท่ากันกับขณินทริยที่มากกรทบ ได้แก่ดิถี
ปราทที่เกิดขึ้นพร้อมกันกับสติขณินทริยดวงแรก หรือจิตขณินทริย 49 เป็นมัจฉัยคือขณินทริย
การแก้สติขณินทริย และสติ เถ. ๗ ดวงที่ประกอบกับสติขณินทริย ด้วยอำนาจบุปเปราชัตตมัจฉัย
ข้อ 2 ถึงข้อ 5 การแปลเหมือนข้อ 1 คงแปลเช่นแต่ประธมเท่านั้น
2. โสถนทริยํ โสถวิญญานธตฺตยา	
3. มานนทริยํ มานวิญญานธตฺตยา	
4. ชิวหินทริยํ ชิวหาวิญญานธตฺตยา	
5. กายนทริยํ กายวิญญานธตฺตยา	

4. ดิถีบุปเปราชัตตวิปยุตตมัจฉัย มีนิกเทส 1 ข้อ คือดิถีบุปเปราชัตตวิปยุตตมัจฉัยมีนิกเทสข้อที่ 1 น. 14๕

1. ฐมฺปิโน ธมฺมา ธมฺปินี ธมฺมานํ วิปยุตฺตมัจฉัย ปุจฺจโย
ดิถีบุปเปราชัตตมัจฉัย 6 เป็นมัจฉัยคืออุปการะแก่ วิญญานธตฺตยํ ๗ เถ. 52 ที่ประกอบ (เว้นธรรพวิ. 4) ด้วยอำนาจดิถีบุปเปราชัตตวิปยุตตมัจฉัย

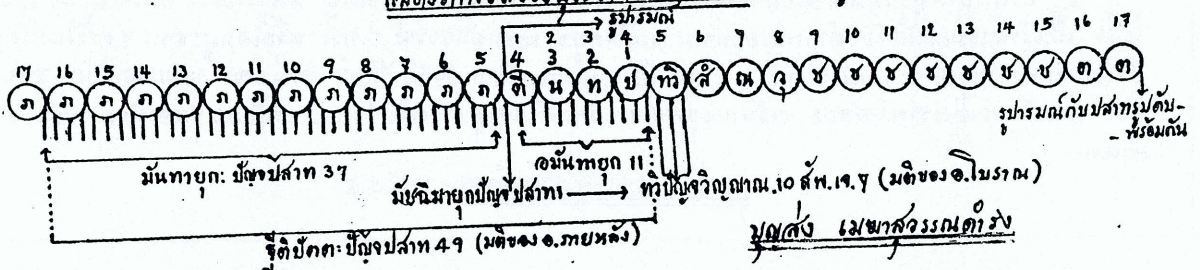
3. และ 6 ดิถีบุปเปราชัตตดิถี และ ดิถีบุปเปราชัตตอวิตฺต มีนิกเทสมีมัจฉัย 6 ข้อ คือ 6. 7. 8. 9. 10. 17 น. 152

6. ลกขยตณํ ลกขวิญญานธตฺตยา	} ตัสมปยุตฺตกาณณฺญ ธมฺมานํ อตฺถิปุจฺจเยน ปุจฺจโย. อวิตฺตปฺรจฺเยน ปุจฺจโย.
พระบาททั้ง 5 ข้อ การแปล เหมือนกันกับดิถีบุปเปราชัตตมัจฉัยมีนิกเทส ข้อ 6 ถึงข้อ 10
7. โสถยตณํ โสถวิญญานธตฺตยา	
8. มหานยตณํ มานวิญญานธตฺตยา	
9. ชิวหาตณํ ชิวหาวิญญานธตฺตยา	
10. กายตณํ กายวิญญานธตฺตยา	
17. ยัมมํ มีสสา ยมโนธตฺตยํ มโนวิญญานธตฺตยํ ๑ วุตฺตยตฺติ
ตัมมํ มโนธตฺตยา ๑ มโนวิญญานธตฺตยา ๑ ตัสมปยุตฺตกาณณฺญ ธมฺมานํ อตฺถิปุจฺจเยน ปุจฺจโย
อวิตฺตปฺรจฺเยน ปุจฺจโย.	

มโนธตฺตย 3 และมโนวิญญานธตฺตย ๗๒ เถ. 52 (เว้นธรรพวิ. 4) ตาตย์หทัยวตถุนี้เกิดขึ้น,
หทัยวตถุนี้ เป็นมัจฉัย คือช่วยอุปการะ แก่ มโนธตฺตย 3 และมโนวิญญานธตฺตย ๗๒ เถ. 52 (เว้นธรรพวิ. 4) ที่ประกอบ
กับมโนธตฺตย และมโนวิญญานธตฺตย ด้วยอำนาจดิถีบุปเปราชัตตมัจฉัย มีนิกเทสมีมณฑลบุปเปราชัตตมัจฉัย และดิถี
บุปเปราชัตตอวิตฺตมัจฉัย ดิถีกรรมมณฑลบุปเปราชัตตอวิตฺตมัจฉัย

สำหรับ องค์ธรรมของดิถีบุปเปราชัตตมัจฉัย 6 มัจฉัย.
บุปเปราชัตตมัจฉัย ๑.๖ ของมัจฉัยได้แก่ มัชฌิมายุกมีอายุปราท หรือจิตที่มีอายุมีอายุปราท 49 มีวิญญานปราทเป็นต้น
๑.๖ ของมัจฉัยปราทได้แก่ ทวิมีอายุวิญญานปราท 10 สติ. เถ. ๗ ดวงที่ประกอบ
มัจฉัยที่เป็นดิถีบุปเปราชัตตมัจฉัยที่เหลือ ๕ มัจฉัย ที่เป็นดิถีบุปเปราชัตตมัจฉัย ทั้ง 5 มัจฉัย
๑.๖ ของมัจฉัยปราทได้แก่ ดิถีบุปเปราชัตตมัจฉัย 6. ๑.๖ ของมัจฉัยปราทได้แก่ วิญญานธตฺตย ๗ (เว้นธรรพวิ. 4)

แสดงภาพวิถีของบุปเปราชัตตมัจฉัย (ปราทรูป 5)

(ภาคที่ ๒)

ปัจจัยที่เป็นอาหารชาติมี ๓ ปัจจัย คือ

- 1. รูปอาหารปัจจัย.
- 2. อาหารวัตถุปัจจัย.
- 3. อาหารเวทนาปัจจัย.

องค์ธรรมของปัจจัยและปัจจัยมัน เหมือนกันทั้ง 3 ปัจจัย.

1. รูปอาหารปัจจัยมีวิภค 1 ข้อ คือ อาหารปัจจนิกเทศ ข้อที่ 1. น. 123 (ม 109)

1. กพพีการิโร อานาโร อิมลลัส กายลลัส อาหารปัจจนเยน ภาสโย
อาหารที่คล้ายกับมันให้เป็นคำๆ หรืออาหารที่กระทำเป็นของกิน เป็นปัจจัย คือช่วยอุปการะแก่ร่างกายที่มี
กรรม จิต อุต อาหาร เป็นสัมปทาน ซึ่งตั้งอยู่ในกาลมเดียวกัน และตั้งอยู่ในกาลมอื่นๆ ภายใต้อาหารรูปปัจจัย

อัมเนกบท และ เนื้อความของคธรรม

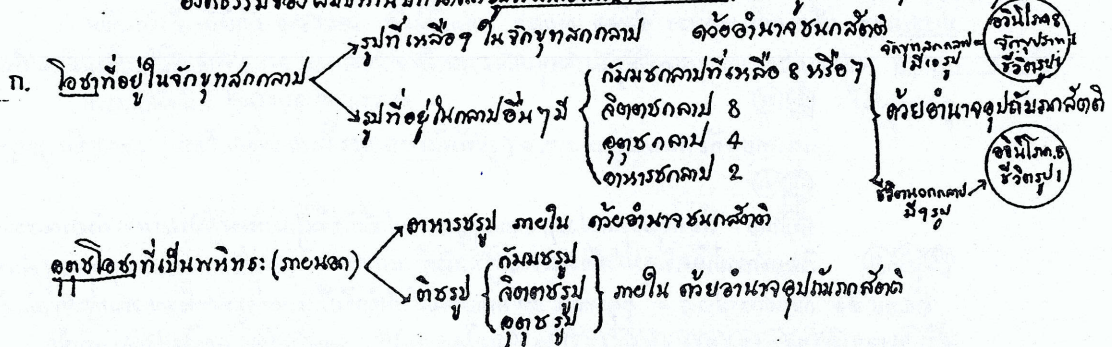
พระบาลี ข้อที่ 1. กพพีการิโร อานาโร เป็นกัตถบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ ลक्षणฐาณิกโอชา ได้แก่โอชา
ที่เกิดจากกรรม จิต อุต อาหาร และอุตซโอชาที่เป็นพหิตระ (คือโอชาที่อยู่ในอาหารต่างๆ)
อิมลลัส กายลลัส เป็นสัมปทานบท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยมันธรรม คือ ลक्षणฐาณิกรูป ได้แก่ รูปกาย.

อีกนัยหนึ่ง องค์ธรรมของกัตถบท ได้แก่ โอชา ที่อยู่ในจักขุทสกกาลม เป็นปัจจัย

องค์ธรรมของสัมปทานบท ได้แก่ รูปที่เหลือๆ ในจักขุทสกกาลม และรูปกาลมอื่นๆ มี กัมมชกมลที่เหลือ
๘ หรือ ๗ ลक्षणชกมล 8. อุตชกมล 4. อาหารชกมล 2. เป็นปัจจัยมัน

๒. องค์ธรรมของกัตถบท ได้แก่ โอชา ที่อยู่ในจักขุทสกกาลมเป็นต้น จนถึงชีวิตานอกกาลม และโอชา
ที่อยู่ในจิตชกมล 8. อุตชกมล 4. อาหารชกมล 2. เป็นปัจจัย

องค์ธรรมของสัมปทานบท ได้แก่ รูปที่เหลือในกาลมเดียวกัน และรูปกาลมอื่นๆ เป็นปัจจัยมัน

ลक्षणฐาณิกโอชาทั้ง 4 มีกัมมชโอชา เป็นต้นที่อยู่ในภาสโย เมื่อได้ รับการชอุปการะจาก อุตซโอชาที่อยู่ใน
ภพนอก ซึ่งได้บริโภคนำไปแล้ว ก็เป็นปัจจัยชอุปการะแก่ ลक्षणฐาณิกรูปกาลมในภสโย โดยการสัมผัส
กันไม่เป็นที่ชชช ทั้งด้วยอำนาจชกมลัตถิ และอุปสัมภกมลัตถิ กัลลลล โอชาที่อยู่ในกาลมอื่นหนึ่งๆ ชอุป
การะแก่ รูปที่อยู่ในกาลมเดียวกัน ด้วยอำนาจชกมลัตถิ และชอุปการะแก่รูปที่อยู่ในกาลมอื่น ๆ ด้วยอ
นาจ อุปสัมภกมลัตถิ.

อาหารปัจจนเยน เป็นกรรมบท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย 3 คือ รูปอาหารปัจจัย อาหารวัตถุ อาหารเวทนา: ที่ทำกร
ชอุปการะในดวงเดี่ยวกินมัน อำนาจของรูปอาหาร: อย่างเดี่ยวกินมัน เป็นวิเสส.

ปัจจนเย เป็นกรรมบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตะ.

* ปัจจัยในชาติมี 3 วิภคข้อเดียว คือรูปอาหารปัจจัย ปัจจัยหลังไม่มีวิภค เป็นกรรมแสดงโดย
ลิวลลลลลล คือ เทสนาหัยที่ยังมีเนื้อความเหลืออยู่

สังคอรลล ลक्षणฐาณิกโอชา ที่เป็นลลลลลล (ภสโย) คือ กัมมชโอชา (โอชาที่เกิดจากกรรม) ลक्षणชโอชา
อุตซโอชา อาหารชโอชา ที่เกิดอยู่ในภสโย
||
อุตซโอชาที่เป็นพหิตระ (ภพนอก) คือ โอชาที่อยู่ในอาหารต่างๆ เป็นรูปอาหารปัจจัย
ลลล ลक्षणฐาณิกรูป คือ กัมมชรูป 18. ลक्षणรูป 15. อุตชรูป 13. อาหารชรูป 12 ที่อยู่ในกาลมเดียวกันกับ
ปัจจัยธรรม และตั้งอยู่ในกาลมอื่น ๆ เป็นรูปอาหารปัจจัยมัน (รูปภสโย)

(ข้อที่ ๗)

ปัจจัยที่เป็นรูปชีวิตินทรีย์ชาติ มี 3 ปัจจัย คือ

1. รูปชีวิตินทรีย์ปัจจัย มีนิกเทศ 1 ข้อ คือ อินทรีย์ปัจจัยนิกเทศ ข้อที่ 6.
2. อินทรีย์ชาติ " }
3. อินทรีย์อวิต " } สองปัจจัยนี้ ไม่มีนิกเทศ เป็นตรงแสดงโดยสาวเสสนัย

๑.๕ ของปัจจัย และปัจจัยอุปมัน เหมือนกันทั้ง 3 ปัจจัย

1. รูปชีวิตินทรีย์ปัจจัยนิกเทศ 1 ข้อ คือ ข้อที่ 6 ของ อินทรีย์ปัจจัยนิกเทศ น. 1.33

อวรัมภนท

พระภลั และ คำแปล

6. * รูปชีวิตินทรีย์ กกุตธา รุฆาน์ อินทรีย์ปัจจุเขน มัจฉาย.

รูปชีวิตินทรีย์ที่เกิดขึ้นในวัฏชาติกาล และปฏิสนธิกาล เป็นปัจจัย คือ ช่วยอุปการะแก่ กัมมชกल्प ๗ หรือ 8 ที่อยู่ในกาลแต่ละอย่างกับกัมมธม ด้วยอำนาจรูปชีวิตินทรีย์ปัจจัย

คำแปลบท และ เนื้อความของธรรม

พระภลัข้อที่ 6 รูปชีวิตินทรีย์ เป็นกัตตุนท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยธรรม คือ รูปชีวิตที่อยู่ ในกัมมชกल्प ๗ กกุตธา รุฆาน์ เป็นสัมปทานนท แสดงให้รู้ถึงปัจจัยปรมัตถธรรม คือ กัมมชกल्प ๗ หรือ 8 ที่อยู่ในกาลแต่ละอย่างกับกัมมธมธม ซึ่ง เป็นปัจจัย

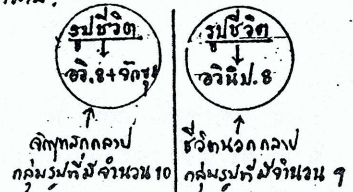
อินทรีย์ปัจจุเขน เป็นกรณนท แสดงให้รู้ถึงอำนาจปัจจัย 3 คือ รูปชีวิตินทรีย์: รูปชีวิตินทรีย์อวิตติ รูปชีวิตินทรีย์อวิตติ: ทำทำการช่วยอุปการะในคราวเดียวกันนี้ อำนาจของรูปชีวิตินทรีย์: อย่างได้เข้าแทนเป็นอินทรีย์ปัจจุเขน เป็นนามกิริยาบท แสดงให้รู้ถึงความเป็นอนัตตา:

กัมมชกल्प ๗ คือ

1. สัตยทสกคคल्प 2. โสถทสกคคल्प 3. ขานทสกคคल्प 4. ชิวาททสกคคल्प 5. กยทสกคคल्प
6. สิตถิทททสกคคल्प 7. ปริสทสกคคल्प 8. กัตถทสกคคल्प 9. ชีวิตนออกคคल्प.

ในคัมภีร์เลขที่: ชีวิตนออกคคल्प เกิดในระหว่าง สัมตัทธ แรก ในสิริเสทชและโอมปวตติ ชีวิตนออกคคल्पเกิดที่จุดีจนะของปฏิสนธิจิต.

จนรูปชีวิตินทรีย์ปัจจัย

บทตั้ง เมฆาสวรรณตำรว

สอนปฏิจจาน ปี ๒๕๓๔ ที่วัดระฆัง

ว่าด้วย ขมฺภนา มี ๒๒ แฉน (ตั้งแต่ ๒๗ ถึง ๓๗)

ความหมายของคำว่า ขมฺภนา

คำว่า ขมฺภนา หมายความว่า การรวบรวมปัจจัย ดังมีวาทะ วิคคหนัตถ์ ว่า
ขมฺภเเต = ขมฺภน (๓) ขมฺภเเต อเนนาคี = ขมฺภน การรวบรวมชื่อว่า ขมฺภนา
(หรืออีกนัยหนึ่ง) การรวบรวมปัจจัยด้วยอำนาจปัจจัยนั้นๆ ฉะนั้น อำนาจของปัจจัยนั้นๆ ชื่อว่า ขมฺภนา

๑. สัมภณขมฺภนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่ยังมิได้กล่าวถึง อธิปัตติ
อินทริยะ และมัตตะเข้าด้วย
๒. อินทริยมคคขมฺภนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อินทริยะ และมัตตะ
เข้าด้วย
๓. สาธิปัตติอินทริยมคคขมฺภนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อธิปัตติ อินทริยะ
และมัตตะเข้าด้วย
๔. สหพฺพจํานิกขมฺภนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มีปัจจัยทั้ง ๔ คือ สหชาตะ
สหชาตนิสสัยะ สหชาตัตถิ และสหชาตอวิตตะ อันเป็นปัจจัยที่เข้าร่วมในขมฺภนาทุกอย่าง
๕. อัญญมณฺฑขมฺภนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อัญญมณฺฑะเข้าด้วย
๖. อัญญมณฺฑสัมปยุตตขมฺภนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อัญญมณฺฑะ และ
สัมปยุตตะเข้าด้วย
๗. วิปยุตตขมฺภนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี วิปยุตตะเข้าด้วย
๘. อัญญมณฺฑวิปยุตตขมฺภนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อัญญมณฺฑะ และ
วิปยุตตะเข้าด้วย
๙. อินทริยมคคสหพฺพจํานิกขมฺภนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อินทริยะ
และมัตตะเข้าร่วมในสหพฺพจํานิกปัจจัย
๑๐. สาธิปัตติอินทริยมคคสหพฺพจํานิกขมฺภนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มี อธิปัตติ
อินทริยะ และมัตตะเข้าร่วมในสหพฺพจํานิกปัจจัย
๑๑. อวิปากขมฺภนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่ยังมิได้กล่าวถึงวิปากะ
๑๒. วิปากขมฺภนา หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจัยที่มีวิปากะเข้าด้วย

บุญสิง เมฆาสวรรณดำรง

๑๕ ก.พ. ๒๕๓๔

แสดงอนุญาตของสหประชาชาติโลก ๗ บัญชี 255 มกุฎา

ม. 21 1. เหตุ แสดงบัญชีสงเคราะห์ (มกุฎา) ในเหตุปัจจุบันโดยพิสดาร

น. 18 ในเหตุปัจจุบันมี มกุฎา ๒๔, มกุฎาที่เป็นประธาน หรือเป็นหลักมีอยู่ 3 มกุฎา (ประเภท) คือ

1. สัมภพมกุฎา ๑. หมายความว่า การรวบรวมอำนาจปัจจุบัน ที่มีโลกสารวิญ ธิชปติ อินทริยะ และมัตตะเป็นต้นเข้าด้วย
2. สอนทริยมคคมกุฎา ๑. " " ที่มีอินทริยะ มัตตะ เข้าด้วย
3. สารีปติอินทริยมคคมกุฎา 6 " " ที่มีธรีปติ อินทริยะ และมัตตะเข้าด้วย

เหตุปัจจุบัน มี มกุฎา ๒๔ คือ		ปจ	คือ	เหตุ	สห-นิส	สห-นิส	สห-นิส	สห-นิส	สห-นิส	และข้อต่อๆไปให้เพิ่มปจตามบาลีข้อนั้นๆ	ได้	ปจ	
1. สัมภพมกุฎา ม. ๑ คือ ๑. ๕ = 1 ม. ๖ 1 ม. 3	อวิปาก 4	1. (๑) สัมภพจักษิก	ม. 5	ได้แก่เหตุ 6	→	สัมปยตตนาหมขันธ์ 4 (ส.เห. ๗1 ๓. 52)	ส.เห. วิ. รูป.	ส.เห. ปฏิ. กิ			ได้	ปจ 5	
		2. (๒) สอญ	ม. 6	" 6	→	" 4 (")	และส.เห. ททยัตถุ				ได้	ปจ 6	
		3. (๓) สอญ + สัม	ม. 7	" 6	→	" 4 (")						ได้	ปจ ๗
		4. (๔) สวิป	ม. 6	" 6	→	ส.เห. วิ. รูป	ส.เห. ปฏิ. กิ					ได้	ปจ 6
	อวิปาก 5	5. (๑) สัมภพจักษิก	ม. 6	ได้แก่เหตุ 3 ที่ในวิปากจิต	→	สัม.นามข. 4 (ส.เห. วิ. 21 ๓. 38)	ส.เห. วิ.	ส.เห. ปฏิ. กิ				ได้	ปจ 6
		6. (๒) สอญ	7	"	→	" 4 (")	และส.เห. ททยัตถุ					ได้	ปจ ๗
		7. (๓) สอญ + สัม	8	"	→	" 4 (")						ได้	ปจ 8
		8. (๔) สวิป	7	"	→	ส.เห. วิ. รูป	ส.เห. ปฏิ. กิ					ได้	ปจ 7
		9. (๕) สอญ + วิป	8	ได้แก่เหตุ 3 ที่ในปญจ. ส.เห. ปฏิ. 13	→	ส.เห. ปฏิ. ททยัตถุ							ได้
2. สอน มัค ม. ๑ คือ ๑. ๕ รวม = อิมหเหตุ	อวิปาก 4	10. (๑) สอน มัค สห	ม. ๗	ได้แก่อิมหเหตุ	→	สัม.นามข. 4 (ติ.เห. 4๗ ๓. 3๗)	ส.เห. วิ. รูป	ส.เห. ปฏิ. กิ			ได้	ปจ ๗	
		11. (๒) สอญ	ม. 8	"	→	" 4 (")	และส.เห. ททยัตถุ				ได้	ปจ 8	
		12. (๓) สอญ + สัม	ม. 9	"	→	" 4 (")						ได้	ปจ 9
		13. (๔) สวิป	ม. 8	"	→	ส.เห. วิ. รูป	ส.เห. ปฏิ. กิ					ได้	ปจ 8
	อวิปาก 5	14. (๑) สอน มัค สห	ม. 8	ได้แก่อิมหเหตุที่ในวิปากจิต	→	สัม.นามข. 4 (ติ.เห. วิ. 1๗)	ส.เห. วิ.	ส.เห. ปฏิ. กิ				ได้	ปจ 8
		15. (๒) สอญ	ม. 9	"	→	" 4 (")	และส.เห. ททยัตถุ					ได้	ปจ 9
		16. (๓) สอญ + สัม	ม. 10	"	→	" 4 (")						ได้	ปจ 10
		17. (๔) สวิป	ม. 9	"	→	ส.เห. วิ. รูป	ส.เห. ปฏิ. กิ					ได้	ปจ 9
		18. (๕) สอญ - วิป	ม. 10	ได้แก่อิมหเหตุที่ในปญจ. ติ.เห. ปฏิ. จิต. ๑	→	ติ.เห. ปฏิ. ททยัตถุ							ได้
3. สารี. อิน. มัค ม. 6 คือ ๑. ๕ รวม = วิมังสาริบัติ	อวิปาก 3	19. (๑) สารี. อิน. มัค สห	ม. 8	ได้แก่วิมังสาริบัติ (อิมหเหตุ)	→	สารี. สัม.นามข. 4 (สารี. ๗4 ๓. 3๗)	สารี. วิ. รูป				ได้	ปจ 8	
		20. (๒) สอญ + สัม	10	"	→	" 4 (")					ได้	ปจ 10	
		21. (๓) สวิป	9	"	→	สารี. วิ. รูป						ได้	ปจ 9
	อวิปาก 3	22. (๑) สารี. อิน. มัค สห	9	ได้แก่วิมังสาริบัติที่ในผลจิต	→	สารี. สัม.นามข. 4 (ผลจิต 4 ๓. 35)	สารี. วิ. รูป					ได้	ปจ 9
		23. (๒) สอญ + สัม	11	"	→	" 4 (")						ได้	ปจ 11
		24. (๓) สวิป	10	"	→	สารี. วิ. รูป						ได้	ปจ 10

5. ฎน 1

สหชาตินทริยขฏฏนา 72 คือ

1. สัมมัญญ	ขฏฏนา 9 (ฎ.1 ใน 9)	นามอินทริย ๑๕. ๘ เป็นปัจจัย, สัมปยุตตนามขันธ์ (จิต ๘๗ ๑๖. 52) และ จิ.รูป. ปฏิ.กั เป็นปัจจัยปม
2. สัมมคค	ขฏฏนา 9 (")	วิริยะ สติ เอกัคคตา ปญญา → สัมปยุตตนามข. (ส.เน.จิต. 71 ๑๖. 52) ส.เน.จิ.รูป. ส.เน.ปฏิ.กั "
3. สัมมาน	ขฏฏนา 9 (")	เวทนา เอกัคคตา → สัมปยุตตนามข. (จิต. ๕๗ ๑๖. 52 เว้นทวิ. 10) จิ.รูป. ปฏิ.กั "
4. สัมมาน มัคค	ขฏฏนา 9 (")	เอกัคคตา → สัมปยุตตนามข. (ส.เน.จิต. 70 ๑๖. 50 เว้นทวิ. ๑๐) ส.เน.จิ.รูป. ส.เน.ปฏิ.กั "
5. สขาหาร	ขฏฏนา 9 (")	มโนทริย (จิต. ๘๙) → สัมปยุตตนามข. (๑๖. 52) และ จิ.รูป. ปฏิ.กั "
6. สขาธิปัตติ อาหาร	ขฏฏนา 6 (ฎ.1 ใน 6)	มโนทริยที่เข้าถึง ความเป็นอริยัตติ (ส.เน.จิต. ๕. 52) → สัม.ข. (๑๖. 51) เว้นทวิ. ๑๐, ส.เน.จิ.รูป. "
7. สขาธิปัตติ มัคค	ขฏฏนา 6 (")	วิริยะที่เข้าถึง ความเป็นอริยัตติ (จิต. ๑๖. 52) → สัม.ข. (ส.เน.จิต. ๕. 52 ๑๖. 50) และ ส.เน.จิ.รูป. "
8. สเหตุ มัคค	ขฏฏนา 9 (ฎ.1 ใน 9)	อโสมน: คือ ปญญา → สัมปยุตตนามข. (ส.เน.จิต. 47 ๑๖. 37 เว้นปญญา) ส.เน.จิ.รูป. ส.เน.ปฏิ.กั "
9. สเหตุ อธิปัตติ มัคค	ขฏฏนา 6 (ฎ.1 ใน ๕)	อโสมน: คือ ปญญาที่เข้าถึง ความเป็นอริยัตติ → สัม.ข. (ส.เน.จิต. ๕. 34 ๑๖. 37 เว้นปญญา) ส.เน.จิ.รูป. "

รวมเป็นสหชาตินทริยขฏฏนา 72 ในสหชาตินทริยขฏฏนา 72 นั้น มีขฏฏนาที่เป็นประเภทใหญ่ๆ อยู่ 9 ขฏฏนา และ ขฏฏนาที่เป็นประเภทในผู้ทั้ง 9 นี้ แบ่งออกเป็น 2 คือ อวิปากขฏฏนา 4. สวิปากขฏฏนา 5 (แต่ไม่มีอริยัตติ) หรือ อวิปาก 3. สวิปาก 3 (แต่มีอริยัตติ)

(ม.119) น.135 สหชาตินทริยขฏฏนา 72

		คือ สห-ตัม สห สห-นิส สห-ธัต สห-ธวิ. ที่ทำกรรม ๑๑๗ ข้อต่อๆไปเพิ่มผลตามข้อนั้นๆ	
1. สัมมัญญ ม.9 ๑๕-นามอิน. ๘	อวิปาก ม.4	1 (๑) สหพหุจານิก	ม. 5 ๓๑ ในระหว่างนามอินทริย ๑๕. ๘ → สัม.ข. (จิต. ๘๗ หรือ ๑๖. 52) จิ.รูป. ปฏิ.กั. ได้ตามใจปัจจัย ๕.
		2 (๒) สอัญญ	ม. 6 ๓๑ " " " ๘ → สัม.ข. (" ") ปฏิ.กั. ททียัตตฤ " 6.
		3 (๓) สอัญญ + สัม	ม. 7 ๓๑ " " " ๘ → สัม.ข. (" ") " " 7.
		4 (๔) สวิป	ม. 6 ๓๑ " " " ๘ → จิ.รูป. ปฏิ.กั " 6.
2. สัมมคค ม.9 ๑๕-รวม = วิริย	สวิปาก ม.5	5 (1) สหพหุจານิก	ม. 6 ๓๑ ในระหว่างนามอิน. ๑๕. ๘ ที่อยู่บริวาริก → สัม.ข. (จิต. 36 หรือ ๑๖. 3๘) จิ.รูป. ปฏิ.กั " 6.
		6 (๒) สอัญญ	ม. 7 ๓๑ " " " " → สัม.ข. (" ") ปฏิ.กั. ททียัตตฤ " 7.
		7 (3) สอัญญ + สัม	ม. 8 ๓๑ " " " " → สัม.ข. (" ") " 8.
		8 (๔) สวิป	ม. 7 ๓๑ " " " 22 (เว้นทวิ. 10 อรูป. วิ. 4) → จิ.รูป. ปฏิ.กั " 7.
		9 (๕) สอัญญ + วิป	ม. 8 ๓๑ ในระหว่างนามอิน. ๑๕. ๘ ที่ในปัจจัยอินทริย 15. → ปฏิ.กั. ททียัตตฤ " 8.
3. สัมมาน ม.9 ๑๕-รวม = วิริย	อวิปาก ม.4	10 (๑) สหพหุจານิก	ม. 6 ๓๑ ในระหว่าง วิริยะ สติ เอก. ปญญา → สัม.ข. (ส.เน.จิต. 71 ๑๖. 52) ส.เน.จิ.รูป. ส.เน.ปฏิ.กั " 6.
		11 (๒) สอัญญ	ม. 7 ๓๑ " " " " → สัม.ข. (" ") ปฏิ.กั. ททียัตตฤ " 7.
		12 (๓) สอัญญ + สัม	ม. 8 ๓๑ " " " " → สัม.ข. (" ") " 8.
		13 (๔) สวิป	ม. 7 ๓๑ " " " " → จิ.รูป. ปฏิ.กั " 7.
4. สัมมาน ม.9 ๑๕-รวม = วิริย	สวิปาก ม.5	14 (๑) สหพหุจານิก	ม. 7 ๓๑ ในระหว่าง วิริยะ สติ เอก. ปญญา บริวาริก → สัม.ข. (ส.เน.จิต. ๖๒ ๑๖. ๓๗) ส.เน.จิ.รูป. ส.เน.ปฏิ.กั 7.
		15 (๒) สอัญญ	ม. 8 ๓๑ " " " " → สัม.ข. (" ") ปฏิ.กั. ททียัตตฤ " 8.
		16 (๓) สอัญญ + สัม	ม. 9 ๓๑ " " " " → สัม.ข. (" ") " 9.
		17 (๔) สวิป	ม. 8 ๓๑ " " " 17 (เว้นทวิ. ๑๐) → ส.เน.จิ.รูป. ส.เน.ปฏิ.กั " 8.
		18 (๕) สอัญญ + วิป	ม. 9 ๓๑ ในระหว่าง วิริยะ สติ. ๑๐๐. ปญญา ในปัจจัยอิน. ส.เน.ปฏิ.กั 15 → ส.เน.ปฏิ.กั. ททียัตตฤ " 9.
5. สัมมาน ม.9 ๑๕-รวม = วิริย	อวิปาก ม.4	19 (๑) สหพหุจານิก	ม. 6 ๓๑ ในระหว่าง เวทนา เอกัคคตา → สัม.ข. (จิต. ๗๑ ๑๖. 52) เว้นทวิ. 10, จิ.รูป. ปฏิ.กั " 6.
		20 (๒) สอัญญ	ม. 7 ๓๑ " " " " → สัม.ข. (" ") ปฏิ.กั. ททียัตตฤ " 7.
		21 (๓) สอัญญ + สัม	ม. 8 ๓๑ " " " " → สัม.ข. (" ") " 8.
		22 (๔) สวิป	ม. 7 ๓๑ " " " " → จิ.รูป. ปฏิ.กั " 7.
		23 (๑) สหพหุจານิก	ม. 7 ๓๑ ในระหว่าง เวทนา, เอกัคคตา บริวาริก → สัม.ข. (จิต. ๖๖ ๑๖. 3๘) เว้นทวิ. 10, จิ.รูป. ปฏิ.กั " 7.
6. สัมมาน ม.9 ๑๕-รวม = วิริย	สวิปาก ม.5	24 (๒) สอัญญ	ม. 8 ๓๑ " " " " → สัม.ข. (" ") " 8.
		25 (๓) สอัญญ + สัม	ม. 9 ๓๑ " " " " → สัม.ข. (" ") " 9.
		26 (๔) สวิป	ม. 8 ๓๑ " " " 22 (เว้นทวิ. ๑๐) → จิ.รูป. ปฏิ.กั " 8.
		27 (๕) สอัญญ + วิป	ม. 9 ๓๑ ในระหว่าง เวทนา, เอกัคคตา ในปัจจัยอิน. ปฏิ.กั 15. → ปฏิ.กั. ททียัตตฤ " 9.

5. อิน 2

คือ สน-ตบ สน สน-นิส ณ มค สน-ตต สน-อวิ ที่ทำการ ๑๖๑...
 ได้ในระหว่าง ๑๐๓. → ส.ม.ช. (ส.น. 70 19.50) เจนวิจิ. และจิ.ร. ปรัก.กั ได้จำนวน ๗

4. <u>สนาน มค</u> น. ๑ คือ ๑.๕. รวม = ๑๐๓	สิวิปาก น. 4	๕๖ (๑) <u>สนาน มค</u> <u>สน</u> <u>น</u> 7	ได้ในระหว่าง ๑๐๓. → ส.ม.ช. (ส.น. 70 19.50) เจนวิจิ. และจิ.ร. ปรัก.กั ได้จำนวน ๗	๗
		๕๗ (๒) <u>สนอ</u> <u>น</u> 8	ได้ " " → ส.ม.ช. (") และ หกขัตตุ	๘
		๕๘ (๓) <u>สนอ</u> + <u>สน</u> <u>น</u> 9	ได้ " " → ส.ม.ช. (")	๙
		๕๙ (๔) <u>สนวิ</u> <u>น</u> 8	ได้ " " → ส.ร. ปรัก.กั	๘

คือ สน-ตบ สน สน-นิส ป ณ มค สน-ตต สน-อวิ ที่ทำการ ๑๖๑...
 ได้ในระหว่าง ๑๐๓. → ส.ม.ช. (ส.น. ๖๒ 1๙.37) และ ส.น.จิ.ร. ปรัก.กั

4. <u>สนาน มค</u> น. ๑ คือ ๑.๕. รวม = ๑๐๓	สิวิปาก น. 5	๖๒ (๑) <u>สนาน มค</u> <u>สน</u> <u>น</u> 8	ได้ในระหว่าง ๑๐๓. → ส.ม.ช. (ส.น. ๖๒ 1๙.37) และ ส.น.จิ.ร. ปรัก.กั	๘
		๖๓ (๒) <u>สนอ</u> <u>น</u> 9	ได้ " " → ส.ม.ช. (") และ หกขัตตุ	๙
		๖๔ (๓) <u>สนอ</u> + <u>สน</u> <u>น</u> 10	ได้ " " → ส.ม.ช. (")	๑๐
		๖๕ (๔) <u>สนวิ</u> <u>น</u> 9	ได้ " " 17 (เจนจ.ร. ๖.4) → ส.น.จิ.ร. ปรัก.กั	๙
		๖๖ (๕) <u>สนอ</u> + <u>วิ</u> <u>น</u> 10	ได้ในระหว่าง ๑๐๓. → ส.น.จิ.ร. 13 → ส.น.จิ.ร. หกขัตตุ	๑๐

คือ สน-ตบ สน สน-นิส นามหา สน-ตต สน-อวิ ที่ทำการ ๑๖๑...
 ได้ในระหว่าง มนินทรี (จิต ๕๗) → ส.ม.ช. (๑๙.52) และ จิ.ร. ปรัก.กั ได้จำนวน ๖

5. <u>สนาน</u> น. ๑ คือ ๑.๕. รวม = มนินทรี	สิวิปาก น. 4	๖๗ (๑) <u>สนาน</u> <u>สน</u> <u>น</u> 6	ได้ในระหว่าง มนินทรี (จิต ๕๗) → ส.ม.ช. (๑๙.52) และ จิ.ร. ปรัก.กั ได้จำนวน ๖	๖
		๖๘ (๒) <u>สนอ</u> <u>น</u> 7	ได้ " " (") → ส.ม.ช. (") และ หกขัตตุ	๗
		๖๙ (๓) <u>สนอ</u> + <u>สน</u> <u>น</u> 8	ได้ " " (") → ส.ม.ช. (")	๘
		๗๐ (๔) <u>สนวิ</u> <u>น</u> 7	ได้ " " (จิต ๗๕) → ส.ร. ปรัก.กั	๗

คือ สน-ตบ สน สน-นิส ป นามหา สน-ตต สน-อวิ ที่ทำการ ๑๖๑...
 ได้ในระหว่าง มนินทรี ที่เป็นวิมา → ส.ม.ช. (๑๙.3๘) และ ส.ร. ปรัก.กั ได้จำนวน ๗

5. <u>สนาน</u> น. ๑ คือ ๑.๕. รวม = มนินทรี	สิวิปาก น. 5	๗๑ (๑) <u>สนาน</u> <u>สน</u> <u>น</u> 7	ได้ในระหว่าง มนินทรี ที่เป็นวิมา → ส.ม.ช. (๑๙.3๘) และ ส.ร. ปรัก.กั ได้จำนวน ๗	๗
		๗๒ (๒) <u>สนอ</u> <u>น</u> 8	ได้ " " → ส.ม.ช. (") และ หกขัตตุ	๘
		๗๓ (๓) <u>สนอ</u> + <u>สน</u> <u>น</u> 9	ได้ " " → ส.ม.ช. (")	๙
		๗๔ (๔) <u>สนวิ</u> <u>น</u> 8	ได้ " " ๒๒ → ส.ร. ปรัก.กั	๘
		๗๕ (๕) <u>สนอ</u> + <u>วิ</u> <u>น</u> 9	ได้ในระหว่าง มนินทรี ที่เป็นวิมาจิ.ร. 15. → ปรัก.กั หกขัตตุ	๙

คือ สน-ตบ สน สน-นิส นามหา สน-ตต สน-อวิ ที่ทำการ ๑๖๑...
 ได้ในระหว่าง มนินทรี ที่เข้าถึงความเป็นอริบดี → ส.ม.ช. (๑๙.๕๑) เจนวิจิ. และ ส.น.จิ.ร.

6. <u>สนวิ</u> <u>นา</u> น. ๑ คือ ๑.๕. รวม = มนินทรี ที่เข้าถึงความเป็นอริบดี	สิวิปาก น. 4	๗๖ (๑) <u>สนวิ</u> <u>นา</u> <u>สน</u> <u>น</u> 7	ได้ในระหว่าง มนินทรี ที่เข้าถึงความเป็นอริบดี → ส.ม.ช. (๑๙.๕๑) เจนวิจิ. และ ส.น.จิ.ร.	๗
		๗๗ (๒) <u>สนอ</u> + <u>สน</u> <u>น</u> 9	ได้ " " → ส.ม.ช. (")	๙
		๗๘ (๓) <u>สนวิ</u> <u>น</u> 8	ได้ " " → ส.น.จิ.ร.	๘

คือ สน-ตบ สน สน-นิส ป นามหา สน-ตต สน-อวิ ที่ทำการ ๑๖๑...
 ได้ในระหว่าง มนินทรี ต่อมา ๔ → ส.ม.ช. (๑๙.3๖) และ ส.น.จิ.ร. ได้จำนวน ๕

6. <u>สนวิ</u> <u>นา</u> น. ๑ คือ ๑.๕. รวม = มนินทรี ที่เข้าถึงความเป็นอริบดี	สิวิปาก น. 5	๗๙ (๑) <u>สนวิ</u> <u>นา</u> <u>สน</u> <u>น</u> 8	ได้ในระหว่าง มนินทรี ต่อมา ๔ → ส.ม.ช. (๑๙.3๖) และ ส.น.จิ.ร. ได้จำนวน ๕	๘
		๘๐ (๒) <u>สนอ</u> + <u>สน</u> <u>น</u> 10	ได้ " " 4 → ส.ม.ช. (")	๑๐
		๘๑ (๓) <u>สนวิ</u> <u>น</u> 9	ได้ " " 4 → ส.น.จิ.ร.	๙

คือ สน-ตบ สน สน-นิส มค สน-ตต สน-อวิ ที่ทำการ ๑๖๑...
 ได้ในระหว่าง วิวิ: ที่เข้าถึงความเป็นอริบดี → ส.ม.ช. (ส.น. ๕๒ 1๙.๕๐) และ ส.น.จิ.ร.

7. <u>สนวิ</u> <u>มค</u> น. ๑ คือ ๑.๕. รวม = วิวิ: ที่เข้าถึงความเป็นอริบดี	สิวิปาก น. 4	๘๒ (๑) <u>สนวิ</u> <u>มค</u> <u>สน</u> <u>น</u> 7	ได้ในระหว่าง วิวิ: ที่เข้าถึงความเป็นอริบดี → ส.ม.ช. (ส.น. ๕๒ 1๙.๕๐) และ ส.น.จิ.ร.	๗
		๘๓ (๒) <u>สนอ</u> + <u>สน</u> <u>น</u> 9	ได้ " " → ส.ม.ช. (")	๙
		๘๔ (๓) <u>สนวิ</u> <u>น</u> 8	ได้ " " → ส.น.จิ.ร.	๘

คือ สน-ตบ สน สน-นิส ป มค สน-ตต สน-อวิ ที่ทำการ ๑๖๑...
 ได้ในระหว่าง วิวิ: ที่เข้าถึงความเป็นอริบดี ๕ → ส.ม.ช. (๕.๗ 1๙.35) และ ส.น.จิ.ร.

7. <u>สนวิ</u> <u>มค</u> น. ๑ คือ ๑.๕. รวม = วิวิ: ที่เข้าถึงความเป็นอริบดี	สิวิปาก น. 5	๘๕ (๑) <u>สนวิ</u> <u>มค</u> <u>สน</u> <u>น</u> 8	ได้ในระหว่าง วิวิ: ที่เข้าถึงความเป็นอริบดี ๕ → ส.ม.ช. (๕.๗ 1๙.35) และ ส.น.จิ.ร.	๘
		๘๖ (๒) <u>สนอ</u> + <u>สน</u> <u>น</u> 10	ได้ " " 4 → ส.ม.ช. (")	๑๐
		๘๗ (๓) <u>สนวิ</u> <u>น</u> 9	ได้ " " 4 → ส.น.จิ.ร.	๙

บรรณานุกรม ๘ และ ๙ มีต่อส่วนหลัง นพ พงษ์ เมฆาคกรณ ดิ ๖๖

5. สิบ 3

		ข้อ สห-ตัม เห. สห. สห-มิช มัค สห-ตัต สห-ชวิ. ที่ทำกรรม ๑๑๑....		
8. สห.ต. มัค น. 9 ข้อ อ.ข. รวม= อิม	วิปาก น. 4	58 (1) สห. มัค. สห. น	7	ถ้าในระหว่างอิมห: คือ ปฎิชา → สัน.ข. (ที.เห. 47 ก. 37) ฝนมีทุก) สห.เจ.รูป. สห.ปฏิ.กั. ได้ปลด 7
		59 (2) สอญ	8	ถ้า _____ " → สัน.ข. (") และสห.ปฏิ.กั. หักขัตถุ " 8
		60 (3) สอญ + สัม	9	ถ้า _____ " → สัน.ข. (") " 9
		61 (4) สวิป	8	ถ้า _____ " → สห.เจ.รูป. สห.ปฏิ.กั. " 8
9. สห. อ. มัค น. 6 ข้อ อ.ข. รวม= อิม ที่แก้ถึงกรรม เป็นอธมธ	วิปาก น. 5	62 (1) สห. มัค. สห. น	8	ข้อ สห-ตัม เห. สห. สห-มิช นห มัค สห-ตัต สห-ชวิ. ที่ทำกรรม ๑๑๑.... ถ้าในระหว่างอิมห: คือ ปฎิชาที่ในวิปาก → สัน.ข. (ตี.เห. 17 ก. 37) สห.เจ.รูป. สห.ปฏิ.กั. ได้ปลด 8
		63 (2) สอญ	9	ถ้า _____ " → (") และสห.ปฏิ.กั. หักขัตถุ " 9
		64 (3) สอญ + สัม	10	ถ้า _____ " → (") " 10
		65 (4) สวิป	9	ถ้า _____ " 113 (เจิมอฐ.วิ. ๕) → สห.เจ.รูป. สห.ปฏิ.กั. " 9
		66 (5) สอญ + วิป	10	ถ้าในระหว่างอิมห: คือ ปฎิชาที่ไม่มีสติในปฏิ.๑ → สห.ปฏิ.กั. หักขัตถุ " 10
9. สห. อ. มัค น. 6 ข้อ อ.ข. รวม= อิม ที่แก้ถึงกรรม เป็นอธมธ	วิปาก น. 3	67 (1) สห. อ. มัค. สห. น	8	ข้อ สห-ตัม เห. สห-อ. สห. สห-มิช มัค สห-ตัต สห-ชวิ. ที่ทำกรรม ๑๑๑.... ถ้าในระหว่างอิมห: คือ ปฎิชาที่เข้าถึงอิมเป็นอธมธ → สัน.ข. (ตี.เห. ๕๖ ก. ๓๖) สห.เจ.รูป. " 8
		68 (2) สอญ + สัม	10	ถ้า _____ " → สัน.ข. (") " 10
		69 (3) สวิป	9	ถ้า _____ " → สห.เจ.รูป. " 9
9. สห. อ. มัค น. 6 ข้อ อ.ข. รวม= อิม ที่แก้ถึงกรรม เป็นอธมธ	วิปาก น. 3	70 (1) สห. อ. มัค. สห. น	9	ข้อ สห-ตัม เห. สห-อ. สห. สห-มิช นห มัค สห-ตัต สห-ชวิ. ที่ทำกรรม ๑๑๑.... ถ้าในระหว่างอิมห: คือ ปฎิชาที่อยู่ใฝ่ผลเจิม → สัน.ข. (ผ. 4 ก. 35) เจิมมีทุก และ สห.เจ.รูป. " 9.
		71 (2) สอญ + สัม	11	ถ้า _____ " → สัน.ข. (") " 11
		72 (3) สวิป	10	ถ้า _____ " → สห.เจ.รูป. " 10

จนสหชัตนทริย มฏนา 72

ปลดปล่อย เมฆา สหกรรมคัมภีร์

6. ฌาน

ฌานนฏฐา 36 มีฌานที่เป็นประธาน หรือเป็นหลักอยู่ 4 ฌาน คือ

1. สัมปยุตตฌาน 9. 2. ลอณทริยฌาน 9. 3. สัมคัคฌาน 9. 4. ลอณทริยมัคคฌาน 9.

คือ ฌา สัม สห-นีส สห-ตถ สห-อวิ. ที่ทำการ รล ๙ ข้อต่อๆไปเพิ่มจ. ตามข้อนั้นๆ

1. สัมปยุตต ๗. ๑. ๒๐ ฌาน 5	จิตวิปาก ๗ 4	1 (1) สหปุพฺพจาทิก ๗ 5	ตั้งในระหว่าง ๑. ฌาน 5 → สัม. ข. (จิต 79 1๑.52 วันทวิ. 10) จิ. รุป ฌ. กิ ได้ ๗ จ. ข. 5.
		2 (2) สหจิต ๗ 6	ตั้ง " " 5 → สัม. ข. (") และหทัยวัตต ๗ 6.
		3 (3) สหจิต + สัม ๗ 7	ตั้ง " " 5 → สัม. ข. (") " 7.
		4 (4) สหวิป ๗ 6	ตั้ง " " 5 → จิ. รุป ฌ. กิ " 6.
จิตวิปาก ๗ 5	5 (1) สหปุพฺพจาทิก ๗ 6	ตั้งในระหว่าง ๑. ฌาน 5 ที่ในจิตวิปาก → สัม. ข. (จิ. ๒1 ๑.3๘ วันทวิ. 10) จิ. รุป ฌ. กิ " 6.	
	6 (2) สหจิต ๗ 7	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") และหทัยวัตต ๗ 7.	
	7 (3) สหจิต + สัม ๗ 8	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") " 8.	
	8 (4) สหวิป ๗ 7	ตั้ง " " " ๗ ๒๒ → จิ. รุป ฌ. กิ " 7.	
	9 (๕) สหจิต + วิป ๗ 8	ตั้ง " " " ที่ในวิป. ฌ. กิ จิต 15 → ฌ. หทัยวัตต ๗ 8.	
2. ลอณ ๗. ๑. ๒. ร่วมไว้ที่ ๑๐ ฌาน 1๐ กิต	จิตวิปาก ๗ 4	10 (1) ลอณทริย สห ๗ 6	ตั้งในระหว่าง เวทนา-เจตค. → สัม. ข. (จิต 79 1๑.52 วันทวิ. 10) จิ. รุป ฌ. กิ " 6.
		11 (2) สหจิต ๗ 7	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") และหทัยวัตต ๗ 7.
		12 (3) สหจิต + สัม ๗ 8	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") " 8.
		13 (4) สหวิป ๗ 7	ตั้ง " " " → จิ. รุป ฌ. กิ " 7.
		จิตวิปาก ๗ 5	14 (1) ลอณทริย สห ๗ 7
15 (2) สหจิต ๗ 8	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") และหทัยวัตต ๗ 8.		
16 (3) สหจิต + สัม ๗ 9	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") " 9.		
17 (4) สหวิป ๗ 8	ตั้ง " " " ๗ ๒๒ → จิ. รุป ฌ. กิ " 8.		
18 (๕) สหจิต + วิป ๗ 9	ตั้ง " " " เวทนา-เจตค. ที่ในวิป. ๑. ฌ. กิ จิต 15 → ฌ. หทัยวัตต ๗ 9.		
3. สัมคัค ๗. ๑. ๑. ๒. ร่วมไว้ที่ ๑๐ ฌาน 1๐ กิต	จิตวิปาก ๗ 4	19 (1) สัมคัค สห ๗ 6	ตั้งในระหว่าง วิตถก-เจตค. → สัม. ข. (ส. ๗1 1๑.52) ส. ๗. จิ. รุป ส. ๗. ฌ. กิ " 6.
		20 (2) สหจิต ๗ 7	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") และหทัยวัตต ๗ 7.
		21 (3) สหจิต + สัม ๗ 8	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") " 8.
		22 (4) สหวิป ๗ 7	ตั้ง " " " → ส. ๗. จิ. รุป ส. ๗. ฌ. กิ " 7.
		จิตวิปาก ๗ 5	23 (1) สัมคัค สห ๗ 7
24 (2) สหจิต ๗ 8	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") และหทัยวัตต ๗ 8.		
25 (3) สหจิต + สัม ๗ 9	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") " 9.		
26 (๔) สหวิป ๗ 8	ตั้ง " " " ๗ 17 → ส. ๗. จิ. รุป ส. ๗. ฌ. กิ " 8.		
27 (๕) สหจิต + วิป ๗ 9	ตั้งในระหว่าง วิตถก-เจตค. ที่ในวิป. ๑. ส. ๗. ฌ. กิ จิต 13 → ฌ. หทัยวัตต ๗ 9.		
4. ลอณ. มัค ๗. ๑. ๑. ๒. ร่วมไว้ที่ ๑๐ กิต ๑๐ ฌาน ๑๐ กิต	จิตวิปาก ๗ 4	28 (๑) ลอณ. มัค สห ๗ 7	ตั้งในระหว่าง เจตค. ๑๐ กิต → สัม. ข. (ส. ๗๐ วันทวิ. ๑. ๑๑.5๐) ส. ๗. จิ. รุป ส. ๗. ฌ. กิ ๗ 7.
		29 (2) สหจิต ๗ 8	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") และหทัยวัตต ได้ ๗ 8.
		30 (3) สหจิต + สัม ๗ 9	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") " 9.
		31 (4) สหวิป ๗ 8	ตั้ง " " " → ส. ๗. จิ. รุป ส. ๗. ฌ. กิ " 7.
		จิตวิปาก ๗ 5	32 (1) ลอณ. มัค สห ๗ 8
33 (๒) สหจิต ๗ 9	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") และหทัยวัตต ๗ 9.		
34 (3) สหจิต + สัม ๗ 10	ตั้ง " " " → สัม. ข. (") " 10.		
35 (๔) สหวิป ๗ 9	ตั้ง " " " ๗ 17 (วิ. ๑๑. ๒1 4) → ส. ๗. จิ. รุป ส. ๗. ฌ. กิ " 9.		
36 (๕) สหจิต + วิป ๗ 10	ตั้งในระหว่าง เจตค. ที่ในวิป. ๑. ส. ๗. ฌ. กิ จิต 13 → ฌ. หทัยวัตต ๗ 10.		

7. มัคค 1

น. 143 (ม. 125) มัคคชฎา 57 มีขุฏฐาที่เป็นประธาน หรือเป็นหลักสำคัญอยู่ 7 ขุฏฐา (7 ประเภท)

1. สัมมัญญขุฏฐา	ข. 9	อ.ธ = อ.ม. 9 → สัมปตตยบัตถ์ (สเหน.จิต 71 19.52) สเหน.จิ.รูป, สเหน.ปฏิ.กั
2. สอนทริย	ข. 9	อ.ธ = วิริย.สติ. เอกค. ปัญญา → สัม.ข. (สเหน. 71 19.52) สเหน.จิ.รูป, สเหน.ปฏิ.กั
3. สฆาน	ข. 9	อ.ธ = วิตก. เอกคคตา → สัม.ข. (สเหน. 71 19.52) สเหน.จิ.รูป, สเหน.ปฏิ.กั
4. สอนทริย ฉาน	ข. 9	อ.ธ = เอกคคตา → สัม.ข. (สเหน. 70 (เวณวิ. ส. 1 19.51) สเหน.จิ.รูป, สเหน.ปฏิ.กั
5. สาธิปติ อินทริย	ข. 6	อ.ธ = วิริยะที่เข้าถึงความเป็นอธิปัตติ → สัม.ข. (สาธิ. ช. 52 19.50) สาธิปติ จิ.รูป
6. สเหตุ อินทริย	ข. 9	อ.ธ = อโสมหะเหตุคือมัญญา → สัม.ข. (ติ. เหตุ 47 19.37) สเหน.จิ. สเหน.กั.
7. สเหตุอธิปัตติ อินทริย	ข. 6	อ.ธ = ปัญญาที่เข้าถึงความเป็นอธิปัตติ → สัม.ข. (ติ. เหตุ 34 19.37) สาธิ.จิ. รูป

1. สัมมัญญ ข. 9 อ.ธ = อ.ม. 9	อวิปากม 4	1 (1) สัมมัญญานิก	ข. 5	ถ้าในระหว่าง อ.ม. 9 → สัม.ข. (สเหน.จิต 71 19.52) สเหน.จิ.รูป, สเหน.ปฏิ.กั. ได้ ปจ 5
		2 (2) สอัญญ	ข. 6	ถ้า " " 9 → สัม.ข. (") สเหน.ปฏิ.กั. หทัยัตถุ " 6
		3 (3) สอัญ + สัม	ข. 7	ถ้า " " 9 → สัม.ข. (") " 7
		4 (4) สวิป	ข. 6	ถ้า " " 9 ที่ในสเหน. 67 (เวณอรุ. 4) → สเหน.จิ.รูป, สเหน.ปฏิ.กั " 6
	สวิปากม 5	5 (1) สัมมัญญานิก	ข. 6	ถ้าในระหว่าง อ.ม. 8 (เวณทวิ. 3) ที่ในสเหน. วิทก → สัม.ข. (สเหน. 21 19.38) สเหน.จิ. สเหน.กั. 6
		6 (2) สอัญญ	ข. 7	ถ้า " " " " → สัม.ข. (") สเหน.ปฏิ.กั. 7
		7 (3) สอัญ + สัม	ข. 8	ถ้า " " " " → สัม.ข. (") ได้ ปจ 8
		8 (4) สวิป	ข. 7	ถ้า " " " " 17 (เวณอรุ. 4) → สเหน.จิ. สเหน.กั. ได้ " 7
		9 (5) สอัญ + วิป	ข. 8	ถ้าในระหว่าง อ.ม. 5 (เวณทวิ. 3) ที่ในปัญจสเหน.ปฏิ. 13 → สเหน.ปฏิ.กั. หทัยัตถุ ได้ " 8

2. สอนทริย ข. 9 อ.ธ = วิริยะ-สติ เอกค. ปัญญา	อวิปากม 4	10 (1) สอนทริย สห.ข.	ข. 6	ถ้าในระหว่าง วิริยะ-สติ. เอกค. ปัญญา → สัม.ข. (สเหน. 71 19.52) สเหน.จิ. สเหน.ปฏิ.กั. ได้ ปจ 6
		11 (2) สอัญญ	ข. 7	ถ้า " " " " → สัม.ข. (") สเหน.ปฏิ.กั. หทัยัตถุ ได้ " 7
		12 (3) สอัญ + สัม	ข. 8	ถ้า " " " " → สัม.ข. (") ได้ " 8
		13 (4) สวิป	ข. 7	ถ้า " " " " 17 (เวณอรุ. 4) → สเหน.จิ. สเหน.กั. ได้ " 7
	สวิปากม 5	14 (1) สอนทริย สห.ข.	ข. 7	ถ้าในระหว่าง วิริยะ-สติ. เอกค. ปัญญา ในสเหน. วิทก → สัม.ข. (วิ. 21 19.38) สเหน.จิ. สเหน.กั. ได้ ปจ 7
		15 (2) สอัญญ	ข. 8	ถ้า " " " " → สัม.ข. (") ปฏิ. หทัยัตถุ ได้ " 8
		16 (3) สอัญ + สัม	ข. 9	ถ้า " " " " → สัม.ข. (") ได้ " 9
		17 (4) สวิป	ข. 8	ถ้า " " " " 17 (เวณอรุ. 4) → สเหน.จิ.รูป, สเหน.ปฏิ.กั. ได้ " 8
		18 (5) สอัญ + วิป	ข. 9	ถ้าในระหว่าง วิริยะ-สติ. เอกค. ปัญญา ที่ในปัญจวิ. สเหน.ปฏิ. 13 → สเหน.ปฏิ.กั. หทัยัตถุ ได้ " 9

3. สฆาน ข. 9 อ.ธ = วิตก. เอกค	อวิปากม 4	19 (1) สฆาน สห.ข.	ข. 6	ถ้าในระหว่าง วิตก. เอกคคตา → สัม.ข. (สเหน. 71 19.52) สเหน.จิ.รูป, สเหน.ปฏิ.กั.รูป ได้ ปจ 6
		20 (2) สอัญญ	ข. 7	ถ้า " " " " → สัม.ข. (") ปฏิ. สอนทริย หทัยัตถุ ได้ " 7
		21 (3) สอัญ + สัม	ข. 8	ถ้า " " " " → สัม.ข. (") ได้ " 8
		22 (4) สวิป	ข. 7	ถ้า " " " " 17 (เวณอรุ. 4) → สเหน.จิ. สเหน.ปฏิ.กั. ได้ " 7
	สวิปากม 5	23 (1) สฆาน สห.ข.	ข. 7	ถ้าในระหว่าง วิตก. เอกค. ที่ในสเหน. วิ 21 → สัม.ข. (สเหน. 21 19.38) สเหน.จิ. สเหน.ปฏิ.กั. ได้ ปจ 7
		24 (2) สอัญญ	ข. 8	ถ้า " " " " วิ 21 → สัม.ข. (") ปฏิ. สอนทริย หทัยัตถุ ได้ " 8
		25 (3) สอัญ + สัม	ข. 9	ถ้า " " " " วิ 21 → สัม.ข. (") ได้ " 9
		26 (4) สวิป	ข. 8	ถ้า " " " " 17 (เวณอรุ. 4) → สเหน.จิ.รูป, สเหน.ปฏิ.กั. ได้ " 8
		27 (5) สอัญ + วิป	ข. 9	ถ้าในระหว่าง วิตก. เอกค. ที่ในปัญจวิ. สเหน.ปฏิ. 13 → สเหน.ปฏิ.กั. สอนทริย หทัยัตถุ ได้ " 9

(38-41)

สรุปผลข้อความ 3 ประการ มี 4 แผน

สรุปเนื่อความ 3 ประการ ทามลำดับขั้นที่

พ.ผู้สมัครภาคที่ ๓ ทำหน้าที่ช่วยหนึ่ง ๓ ธรรมเป็น ๓ หมวด เรียกว่า

สำหรับเนื้อหาเอก

38

ข้อสอบที่	ข้อสอบย่อย	ข้อสอบย่อยรวม	ข้อสอบย่อยรวม	ข้อสอบเนื้อหาเอก
1	ข้อสอบย่อยที่ 1 พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑
2	ข้อสอบย่อยที่ 2 พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑
3	ข้อสอบย่อยที่ 3 พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑
4	ข้อสอบย่อยที่ 4 พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑
5	ข้อสอบย่อยที่ 5 พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑
6	ข้อสอบย่อยที่ 6 พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑
7	ข้อสอบย่อยที่ 7 พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑
8	ข้อสอบย่อยที่ 8 พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑
9	ข้อสอบย่อยที่ 9 พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑
10	ข้อสอบย่อยที่ 10 พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑	พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ๒๕๐๑

ปฐจา	ชื่อผู้จัด	ปฐจาธรรม หมายเหตุ	ปฐจาเป็นธรรม หมายเหตุ	ปฐจาธรรม หมายเหตุ
๗	๗	ปฐจาธรรม หมายเหตุ	ปฐจาเป็นธรรม หมายเหตุ	ปฐจาธรรม หมายเหตุ
๗.169	๗.169	ปฐจาธรรม หมายเหตุ	ปฐจาเป็นธรรม หมายเหตุ	ปฐจาธรรม หมายเหตุ
๗.183	๗.183	ปฐจาธรรม หมายเหตุ	ปฐจาเป็นธรรม หมายเหตุ	ปฐจาธรรม หมายเหตุ
๗.189	๗.189	ปฐจาธรรม หมายเหตุ	ปฐจาเป็นธรรม หมายเหตุ	ปฐจาธรรม หมายเหตุ
๗.190	๗.190	ปฐจาธรรม หมายเหตุ	ปฐจาเป็นธรรม หมายเหตุ	ปฐจาธรรม หมายเหตุ
๗.182	๗.182	ปฐจาธรรม หมายเหตุ	ปฐจาเป็นธรรม หมายเหตุ	ปฐจาธรรม หมายเหตุ
๗.175	๗.175	ปฐจาธรรม หมายเหตุ	ปฐจาเป็นธรรม หมายเหตุ	ปฐจาธรรม หมายเหตุ

แสดงกรจำแนกปัจจัย ๒๔ หรือ ๔๑ โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ มี ๖ แขน (42-47)

น.161 1. จำแนก เหตุปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ
ในเหตุปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นเหตุปัจจัยนี้ มีลักษณะอย่างเดียว
 คือ เป็นที่ตั้งและเป็นรากแก้ว (เหตุ) แห่งเหตุปัจจัยป็นธรรม
 เมื่อว่าโดย ชาติ เป็นสหชาติชาติ
 ” กาล เป็นปัจจัยนกาล
 ” สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ชนกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยป็นเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง
 อุปถัมภกสัตติ ” ตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

น.166 2. จำแนก อารัมมณปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ
ในอารัมมณปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นอารัมมณปัจจัยนี้ มีลักษณะอย่างเดียว
 คือ เป็นที่ยินดีและยึดหน่วง (อารัมมณ) แห่งปัจจัยป็นธรรม
 เมื่อว่าโดย ชาติ เป็นอารัมมณชาติ
 ” กาล เป็นทั้ง ปัจจัยน อดีต อนาคต และกาลวิมุตติ
 ” สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ชนกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยป็นธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง
 อุปถัมภกสัตติ ” ตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

3. จำแนก อธิปัตติปัจจัยทั้ง 2 โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ
 น.166 3/1 สหชาติอธิปัตติปัจจัย
ในสหชาติอธิปัตติปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นสหชาติอธิปัตติปัจจัยนี้
 ทำโดยลักษณะมี 2 อย่างคือ เกิดพร้อมกันด้วย (สหชาติ) เป็นใหม่เป็นอธิปัตติด้วย (อธิปัตติ)
 ทำโดย ชาติ เป็นสหชาติชาติ
 ” กาล เป็นปัจจัยนกาล
 ” สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ชนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

น.166 3/2 อารัมมณอธิปัตติปัจจัย
ในอารัมมณอธิปัตติปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นอารัมมณปัจจัยนี้
 ทำโดยลักษณะมี 2 อย่างคือ เป็นที่ยินดี และยึดหน่วงด้วย (อารัมมณ) เป็นใหม่เป็นอธิปัตติด้วย (อธิปัตติ)
 ทำโดย ชาติ เป็นอารัมมณชาติ
 ” กาล เป็นทั้ง ปัจจัยน อดีต อนาคต และกาลวิมุตติ
 ” สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ชนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

น.167 4. จำแนก อนันตรปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ
ในอนันตรปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นอนันตรปัจจัยนี้
 ทำโดยลักษณะมีอย่างเดียวคือ ให้เกิดขึ้นติดต่อกันโดยไม่มีระหว่างกัน เสมือนหนึ่งเป็นจิตดวงเดียว (อนันตร)
 ทำโดย ชาติ เป็นอนันตรชาติ
 ” กาล เป็นอดีตกาล
 ” สัตติ คืออำนาจ มีอย่างเดียวคือ ชนกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยป็นเกิดขึ้น

น.167 5. จำแนก สมนันตรปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ
ในสมนันตรปัจจัยนี้ จำแนก โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ ก็เหมือนกันกับอนันตรปัจจัย
นอสัง เมฆาสวรรณดำรง

6. จำแนก สหชาตปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

น.168 ในสหชาตปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นสหชาตปัจจัยนั้น ภาโดยลักษณะมีอย่างเดียวกันคือ เกิดขึ้นพร้อมกันกับปัจจัยป็นธรรม (สหชาต)

- ภาโดย ชาติ เป็นสหชาตชาติ
- ” กาล เป็นปัจจัยนกาล
- ” สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ชนกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยป็นธรรมเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง
อุปถัมภกสัตติ ” ตั้งอยู่อย่างหนึ่ง

7. จำแนก อัญมมัญปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

น.169 ในอัญมมัญปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นอัญมมัญปัจจัยนั้น ภาโดยลักษณะมีอย่างเดียวกันคือ อุปการะแก่กันและกัน (อัญมมัญ)

- ภาโดย ชาติ เป็นสหชาต
- ” กาล เป็นปัจจัยนกาล
- ” สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรมด้วยอำนาจชนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

8. นิสสัยปัจจัย มี 3 ปัจจัย

8/1 จำแนก สหชาตนิสสัยปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

น.170 การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นสหชาตนิสสัยปัจจัยนั้น ภาโดยลักษณะมี 2 อย่างคือ เกิดพร้อมกันกับปัจจัยป็นด้วย (สหชาต) เป็นที่อาศัยของปัจจัยป็นธรรมด้วย (นิสสัย)

- ภาโดย ชาติ เป็นสหชาตชาติ
- ” กาล เป็นปัจจัยนกาล
- ” สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรมด้วยอำนาจชนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

8/2 จำแนก วัตถุเปรชาตนิสสัยปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

น.172 การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นวัตถุเปรชาตนิสสัยปัจจัยนั้น ภาโดยลักษณะมี 3 อย่างคือ เป็นที่เกิดด้วย (วัตถุ) เกิดก่อนด้วย (เปรชาต) เป็นที่อาศัยด้วย (นิสสัย)

- ภาโดย ชาติ เป็นวัตถุเปรชาตชาติ
- ” กาล เป็นปัจจัยนกาล
- ” สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรมด้วยอำนาจชนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

8/3 จำแนก วัตถุธรรมเปรชาตนิสสัยปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

น.174 การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นวัตถุธรรมเปรชาตนิสสัยปัจจัยนั้น ภาโดยลักษณะมี 4 อย่างคือ เป็นที่เกิดด้วย (วัตถุ) เป็นอารมณ์ด้วย (ธรรม) เกิดก่อนด้วย (เปรชาต) เป็นที่อาศัยด้วย (นิสสัย)

- ภาโดย ชาติ เป็นธรรมเปรชาต
- ” กาล เป็นปัจจัยนกาล
- ” สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรมด้วยอำนาจชนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

9. อุปนิสสัยปัจจัย มี 3 ปัจจัย

9/1 จำแนก อารัมมณนิสสัยปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

น.175 การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นอารัมมณนิสสัยปัจจัยนั้น ภาโดยลักษณะมี 2 อย่างคือ เป็นอารมณ์ด้วย (อารัมมณ) เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมากด้วย (อุปนิสสัย)

- ภาโดย ชาติ กาล สัตติ เหมือนกันกับ อารัมมณวัตถุปัจจัย

มณสง เมฆาควรรณดำรง

น.175 7/2 จำแนก อนันตรปนิสสัยปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นอนันตรปนิสสัยปัจจัยนั้น
ถ้าโดยลักษณะมี 2 อย่าง คือ เกิดขึ้นติดต่อกันโดยไม่มีระหว่างกัน เสมือนหนึ่งเป็นจิตดวงเดียวกัน (อนันตร)
เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมากด้วย (อุปนิสสัย)

ถ้าโดย ชาติ กาล สัตติ เหมือนกันกับอนันตรปัจจัย

น.176 9/3 จำแนก ปกตูปนิสสัยปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นปกตูปนิสสัยปัจจัยนั้น
ถ้าโดยลักษณะมี 2 อย่าง คือ การงานที่ได้กระทำเสร็จแล้วโดยเรียบร้อยด้วย (ปกต) เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมาก-
(อุปนิสสัย)

ถ้าโดย ชาติ เป็นปกตูปนิสสัยชาติ

” กาล เป็นปัจจัยบัง อดิต อนาคต และกาลวิมุต

” สัตติ คืออำนาจ มีอย่างเดียวกันคือ ธนกสัตติ ช่วยอุปการะให้ปัจจัยป็นธรรมเกิดขึ้นเท่านั้น

น.177 10. จำแนก ปุเรชาตปัจจัยทั้ง 2 โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ 1.จิตตูปุเรชาตปัจจัย
2.อารัมมณปุเรชาต

ในจิตตูปุเรชาตปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นจิตตูปุเรชาตปัจจัยนั้น
ถ้าโดยลักษณะมี 2 อย่างคือ เป็นที่เกิดด้วย (วตถ) เกิดก่อนด้วย (ปุเรชาต)

ถ้าโดย ชาติ กาล สัตติ เหมือนกันกับ จิตตูปุเรชาตนิสสัยปัจจัยทุกประการ

ในอารัมมณปุเรชาตปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นอารัมมณปุเรชาตปัจจัยนั้น ถ้าโดยลักษณะมี 2 อย่างคือ เป็นอารัมมณด้วย เกิดก่อนด้วย

ถ้าโดย ชาติ เป็นอารัมมณชาติ

” กาล เป็นปัจจัยบังกาล

” สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ธนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

น.180 11. จำแนก ปัจนาจาตปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

ในปัจนาจาตปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นปัจนาจาตปัจจัยนั้น
ถ้าโดยลักษณะ มีอย่างเดียวกันคือ เกิดทีหลังปัจจัยป็นธรรม (ปัจนาจาต)

ถ้าโดย ชาติ เป็นปัจนาจาตชาติ

” กาล เป็นปัจจัยบังกาล

” สัตติ คืออำนาจ มีอย่างเดียวกันคือ อุปถัมภกสัตติ

น.180 12. จำแนก อาเสวนปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

ในอาเสวนปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นอาเสวนปัจจัยนั้น

ถ้าโดยลักษณะมีอย่างเดียวกัน เกิดขึ้นเสพอารมณ์บ่อยๆ (อาเสวน) กล่าวคือ การเห็น การได้ยิน การรู้สึก เป็นต้น

ถ้าโดย ชาติ เป็นอนันตรชาติ

” กาล เป็นอดีตกาล

” สัตติ คืออำนาจ มีอย่างเดียวกันคือ ธนกสัตติ

น.182 13. จำแนก กัมมปัจจัยทั้ง 2 โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

3/1 ในสันชาตกัมมปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นสันชาตกัมมปัจจัยนั้น

ถ้าโดยลักษณะมี 2 อย่าง คือ เกิดพร้อมกันด้วย (สันชาต) กระทำกรรมด้วย (กัมม)

ถ้าโดย ชาติ เป็นสันชาตชาติ

” กาล เป็นปัจจัยบังกาล

” สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ธนกสัตติ อุปถัมภกสัตติ

บุบผัง เมฆาสวรรณดำรง

น.182
13/2 ในนามนักขณิกกัมมปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปັນ ของธรรมที่เป็นนามนักขณิกกัมมปัจจัยนั้น
ทำโดยลักษณะ มี 2 อย่าง คือ ขณะต่างกัน คือดับไปก่อนด้วย (นานกขณ) สัตการล่วงผลด้วย (กมุข)
ทำโดย ขัตติ เป็นนามนักขณิกกัมมขัตติ
" กาล เป็นอดีตกาล
" สัตติ คืออำนาจ มีอย่างเดียวคือ ชนกสัตติ

น.183 14. จำแนก วิปากปัจจัย โดยลักษณะ และขัตติ กาล สัตติ
ในวิปากปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปັນธรรม ของธรรมที่เป็นวิปากปัจจัย
ทำโดยลักษณะมีอย่างเดียวคือ ความเป็นผลของกุศลและอกุ ด้วยความสงบนิ่ง ปราศจากอุตสาหะกังวล (วิปาก)
ทำโดย ขัตติ เป็นสหขัตติขัตติ
" กาล เป็นปัจจัยนกาล
" สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่าง คือ ชนกสัตติ อุปถัมภกสัตติ

น.185 15. จำแนก อาหารปัจจัยทั้ง 2 โดยลักษณะ และขัตติ กาล สัตติ
15/1 ในรูปอาหารปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปັນธรรม ของธรรมที่เป็นรูปอาหารปัจจัยนั้น
ทำโดยลักษณะมีอย่างเดียวคือ นำอาหารรูปให้เกิดขึ้น (อาหาร)
ทำโดย ขัตติ เป็นอาหารขัตติ
" กาล เป็นปัจจัยนกาล
" สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่าง คือ ชนกสัตติ อุปถัมภกสัตติ หรือ ชนกสัตติ อนุปราลสัตติ

15/2 ในนามอาหารปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปັນธรรม ของธรรมที่เป็นนามอาหารปัจจัยนั้น
ทำโดยลักษณะ มีอย่างเดียวคือ นำผัสขัตติธรรมให้เกิดขึ้น (อาหาร)
ทำโดย ขัตติ เป็นสหขัตติขัตติ
" กาล เป็นปัจจัยนกาล
" สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่าง คือ ชนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

น.186 16. จำแนก อินทริยปัจจัยทั้ง 3 โดยลักษณะ และขัตติ กาล สัตติ
16/1 ในสหขัตติอินทริยปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปັນธรรม ของธรรมที่เป็นสหขัตติอินทริยปัจจัยนั้น
ทำโดยลักษณะ มี 2 อย่างคือ เกิดพร้อมกันด้วย (สหขัตติ) มีอิสระเป็นใหญ่ด้วย (อินทริย)
ทำโดย ขัตติ เป็นสหขัตติขัตติ
" กาล เป็นปัจจัยนกาล
" สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ชนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

16/2 ในเปรตอินทริยปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปັນธรรม ของธรรมที่เป็นเปรตอินทริยปัจจัยนั้น
ทำโดยลักษณะ มี 2 อย่างคือ เกิดก่อนด้วย (เปรตขัตติ) มีอิสระเป็นใหญ่ด้วย (อินทริย)
ทำโดย ขัตติ เป็นวัตถุเปรตขัตติ
" กาล เป็นปัจจัยนกาล
" สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ เกิดก่อนด้วย (เปรตขัตติ) มีอิสระเป็นใหญ่ด้วย (อินทริย)

น.187
16/3 ในรูปขัตติอินทริยปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยปັນธรรม ของธรรมที่เป็นรูปขัตติอินทริยปัจจัยนั้น
ทำโดยลักษณะ มี 2 อย่างคือ มีสภาพเป็นรูปด้วย (รูป) มีอิสระเป็นใหญ่ด้วย (อินทริย)
มีต่อแผ่นต่อไป

ทำโดย ชำติ เป็นรูปชีวิตินทริยชาติ
 ,, กาล เป็นปัจจุบันกาล
 ,, สัตติ คืออำนาจ มีอย่างเดียวคือ อนุปาลกสัตติ ช่วยรักษาปัจจัยปัจจุบันธรรมให้สม่ำเสมอ

น.188 17. จำแนก ฅณปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ
ในฅณปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นฅณปัจจัยนั้น
 ทำโดยลักษณะ มีอย่างเดียวคือ ทำให้สหชาตธรรมเข้าไปเพิงในอรรมณ์ หรือเผาธรรมที่เป็นปฏิภักษ์แก่ตน (ฅณ)
 ทำโดย ชำติ เป็นสหชาตชาติ
 ,, กาล เป็นปัจจุบันกาล
 ,, สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ชนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

น.189 18. จำแนก มัคคปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ
ในมัคคปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นมัคคปัจจัยนั้น
 ทำโดยลักษณะ มีอย่างเดียวคือ เป็นหนทางที่นำไปสู่ ทุกติภูมิ สักติภูมิ และพระนิพพาน (มัคค)
 ทำโดย ชำติ เป็นสหชาตชาติ
 ,, กาล เป็นปัจจุบันกาล
 ,, สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ชนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

น.189 19. จำแนก สัมปยุตตปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ
ในสัมปยุตตปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นสัมปยุตตปัจจัยนั้น
 ทำโดยลักษณะ มีอย่างเดียวคือ ประกอบกัน้อย่างสนิทสนมกลมกลืน คล้าย ๆ กันว่าเป็นอย่างเดียว
 ทำโดย ชำติ เป็นสหชาตชาติ
 ,, กาล เป็นปัจจุบันกาล
 ,, สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ชนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

น.190 20. จำแนก วิปยุตตปัจจัยทั้ง 4 โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ
 20/1 สหชาตวิปยุตตปัจจัย
ในสหชาตวิปยุตตปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นสหชาตวิปยุตตปัจจัยนั้น
 ทำโดยลักษณะ มี 2 อย่างคือ เกิดพร้อมกันกับปัจจัยป็นธรรม แต่ก็ได้ประกอบเป็นเนื้อเดียวกัน (วิปยุตต)
 ทำโดย ชำติ เป็นสหชาตชาติ
 ,, กาล เป็นปัจจุบันกาล
 ,, สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ชนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

20/2 วัตถุประชาตวิปยุตตปัจจัย
ในวัตถุประชาตวิปยุตตปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็นวัตถุประชาตวิปยุตตปัจจัยนั้น
 ทำโดยลักษณะ มี 3 อย่างคือ เป็นที่เกิดด้วย (วัตถุ) เกิดก่อนด้วย (ประชาต) ไม่ประกอบด้วย (วิปยุตต)
 ทำโดย ชำติ เป็นวัตถุประชาตชาติ
 ,, กาล เป็นปัจจุบันกาล
 ,, สัตติ คืออำนาจ มี 2 อย่างคือ ชนกสัตติ และอุปถัมภกสัตติ

20/3 วัตถุธรรมณประชาตวิปยุตตปัจจัย
ในวัตถุธรรมณประชาตวิปยุตตปัจจัยนี้ ทำโดยลักษณะ มี 4 อย่างคือ เป็นวัตถุด้วย, ธรรมณด้วย, ประชาตด้วย
 ทำโดย ชำติ กาล สัตติ เหมือนกันกับวัตถุธรรมณประชาตนิสสัยปัจจัย 5 - วิปยุตตด้วย

20/4 ปัจฉาชาติวิปยุตตปัจจัย

ในปัจฉาชาติวิปยุตตปัจจัยนี้ ภาโดยลักษณะ มี 2 อย่างคือ เป็นปัจฉาชาติชะด้วย วิปยุตตด้วย ภาโดย ชาติ กาล สัตติ เหมือนกันกับ ปัจฉาชาติปัจจัย น.180

น.193. 21. จำแนก อุตถปัจจัย 5 หรือ 6 อย่าง โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

ในอุตถปัจจัย 6 อย่างนี้ เมื่อภาโดยลักษณะ พึงเข้าใจชื่อตามหลักแห่งปัจจัยนั้น ๆ ในที่นี้จะได้จำแนกลักษณะของ-
อุตถปัจจัยทั้ง 6 ไว้ในทราบโดยเฉพาะ ๆ ดังต่อไปนี้

1. สหชาติตถิ ภาโดยลักษณะ มี 2 อย่างคือ เกิดพร้อมกันด้วย (สหชาติ) เป็นสภาพธรรมที่มีอยู่เฉพาะหน้าด้วย (อุตถิ)
ภาโดย ชาติ กาล สัตติ เหมือนกันกับ สหชาติปัจจัย น.168
2. อารัมมณปรเสชาตถิ ภาโดยลักษณะ มี 3 อย่างคือ เป็นอารัมมณะด้วย ปรเสชาตด้วย อุตถิด้วย
ภาโดย ชาติ กาล สัตติ เหมือนกันกับ อารัมมณปรเสชาตปัจจัย น.166
3. วัตถุปรเสชาตถิ ภาโดยลักษณะ มี 3 อย่างคือ เป็นวัตถุด้วย ปรเสชาตด้วย อุตถิด้วย
ภาโดย ชาติ กาล สัตติ เหมือนกันกับ วัตถุปรเสชาตนิสสัยปัจจัย น.172
4. ปัจฉาชาติตถิ ภาโดยลักษณะ มี 2 อย่างคือ เป็นปัจฉาชาติชะด้วย อุตถิด้วย
ภาโดย ชาติ กาล สัตติ เหมือนกันกับ ปัจฉาชาติปัจจัย น.180
5. อาหารตถิ ภาโดยลักษณะ มี 2 อย่างคือ เป็นอาหารด้วย อุตถิด้วย
ภาโดย ชาติ กาล สัตติ เหมือนนรอาหารปัจจัย น.185
6. อินทริยตถิ ภาโดยลักษณะ มี 2 อย่างคือ เป็นอินทริยะด้วย อุตถิด้วย
ภาโดย ชาติ กาล สัตติ เหมือนกันกับ รูปชีวิตินทริยปัจจัย น.187

24. จำแนก อวิคตปัจจัย 5 หรือ 6 อย่าง โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

ในอวิคตปัจจัย 6 อย่างนี้ เมื่อภาโดยลักษณะ พึงเข้าใจชื่อตามหลักแห่งปัจจัยนั้น ๆ แต่ในที่นี้ได้จำแนกลักษณะของ-
อวิคตปัจจัยทั้ง 6 ไว้เพียงหนึ่งปัจจัย ส่วนที่เหลือพึงจำแนกไปตามลำดับ

1. สหชาติอวิคต ภาโดยลักษณะ มี 2 อย่างคือ เกิดพร้อมกันด้วย (สหชาติ) โดยสภาวะที่ยังไม่ปราศจากไปด้วย (อวิคต)
ภาโดย ชาติ กาล สัตติ เหมือนกันกับ สหชาติตถิ หรือ สหชาติปัจจัย
ก ล ก
6. อินทริยอวิคต ภาโดยลักษณะ มี 2 อย่างคือ เป็นอินทริยะด้วย อวิคตด้วย
ภาโดย ชาติ กาล สัตติ เหมือนกันกับ รูปชีวิตินทริยปัจจัย น.187

23-23. จำแนก นัตถปัจจัย วิคตปัจจัย โดยลักษณะ และชาติ กาล สัตติ

ในนัตถปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็น นัตถปัจจัยนั้น

ภาโดยลักษณะ มีอย่างเดียวกันคือ ความดับไม่โดยไม่เหลือ เป็นปัจจัยคือช่วยอุปการะแก่จิตดวงต่อไปเกิดขึ้น (นัตถิ)

ภาโดย ชาติ เป็นอนันตรชาติ

” กาล เป็นอดีตกาล

” สัตติ คืออำนาจ มีอย่างเดียวกัน ชนกสัตติ

ในวิคตปัจจัยนี้ การช่วยอุปการะแก่ปัจจัยป็นธรรม ของธรรมที่เป็น วิคตปัจจัยนั้น

ภาโดยลักษณะ มีอย่างเดียวกันคือ ปราศจากไปเสมือนหนึ่งแสงสว่างของดวงอาทิตย์ที่อัสดงไปแล้วเป็นปัจจัย คือช่วยอุป

ภาโดย ชาติ เป็นอนันตรชาติ

” กาล เป็นอดีตกาล

” สัตติ คืออำนาจ มีอย่างเดียวกัน ชนกสัตติ

แก่แสงสว่างของดวงจันทร์ให้ปรากฏขึ้น (วิคต)

ขลลิ่ง เมณฑลธรรมตำรา

ว่าด้วยปัญหาการวินิจฉัยกรรมว่าได้ 15 แขนง (48-62)
ขอพิจารณา ในปัญหาการวินิจฉัยแห่งที่ ๒๔

ปัญหาการวินิจฉัย เป็นกรณีพิเศษ ๑ ใน ๗ ของมหาวาระ ๗ มีปริกขจวาระเป็นต้น จนถึงปัญหาการวินิจฉัย
ปัญหาการวินิจฉัย ประกอบด้วย (๑) บท (มี 3 ตอน) (๒) สัทธสังขยวาระ (๓) ปัจจัยสภาวะ
(๑) บท มี 3 ตอน คือ

1. ปทอจฺฉาน (บทอจฺฉาน = ปัจจัยปมฺมัน) ในบท (มีปัจจัย)
2. วิถีพระขาลี (ขาลีวิธีย์)
3. อหฺวาทพระขาลี (พระขาลีที่ทรมแก่สงฆ์เพราะความของวิถีพระขาลี)

ตัวอย่าง ปัญหาการวินิจฉัย แห่งเหตุปัจจัย ก. กุศลบท

- 3 ตอน {
1. กุศลปทอจฺฉาน ในกุศลบท
 2. วิถีพระขาลี กุสโล ชมิโม กุสลลลล ชมมลลล เหตุปัจจุเณน ปัจจโย.
 3. อหฺวาทพระขาลี กุสลา เหตุ สมปยุตฺตทานํ ขนฺธานํ เหตุปัจจุเณน ปัจจโย

(๒) สัทธสังขยวาระ (สรุปจำนวนสังขยบทแห่งเหตุปัจจัยปัญหาการวินิจฉัย นั้น มี ๗ ประเภท (๖ วาระ)

ม 178

(๓) ปัจจัยสภาวะ (ปัจจัยที่เป็นสภาวะกันไว้กับเหตุปัจจัย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น มี 11 ปัจจัย (เงินประมาณ) น. 208

ความเป็นปัจจัย ปัจจัยปมฺมัน ในบทนั้นๆ ว่าโดย กาล, ภูมิ, บุคคล, วิถี ในปัญหาการวินิจฉัย
กค. ในปัญหาการวินิจฉัย โดยทั่วไปแล้ว หมายถึง ปริกขณิกกาล ปรัตติกกาล จุติกาล และไม่เกี่ยวกับกาลนั้น
(หมายเหตุมหาวรรตรูปภายนอก ลาดคนและสัตว์)

ภูมิ - ได้แก่ 31 ภูมิ

บุคคล - ได้แก่บุคคล 12 คือ ปุถุชน 4 อริยบุคคล 8

วิถี - ได้แก่วิถีจิตต่างๆ แต่ในปัญหาการวินิจฉัยนี้ ท่านแสดงโดยย่อ คือ ปัจจุทวารวิถี กามชฺวัน: มโนทวารวิถี
มรณาสันนิวัติ อัมปนาชฺวัน: มโนทวารวิถี

- ตัวอย่าง ลำเนา อภ. 12 เจ. 27 คาโดยกาล เป็นต้น ที่เกี่ยวกับสหชาตชาติ
1. คาโดยกาล เป็นไปใน ปรัตติกกาล
 2. คาโดยภูมิ " ลตฺโฆการภูมิ 4 ปัจจุทวารภูมิ ตามสมควร
ที่เกี่ยวกับอกุศลจิตตชรูป 17 ก็เป็นไปในปัจจุทวารภูมิอย่างเดียวกัน
 3. คาโดยบุคคล " ปุถุชน 4. ผลเสกขบุคคล 3
แยก ๗/๕
ที่เป็น ทุกคติอเหตุก, สุตคติอเหตุก, ทวิเหตุก, ติเหตุก, ปุถุชน, อภ. จิต 12 เกิดได้ทั้ง 12 ดวง
ก็เป็น โสตปัน, สกทคามิ, อกุศลจิตเกิดได้ ๗ ดวง คือ ทกุจิตตวิป 4, โทส. 2, อหฺธจฺจลัมปยุต 1.
แยก ๘/๕
ที่เป็น อนาคามิ อกุศลจิตเกิดได้ 5 ดวง คือ ทกุจิตตวิป 4, อหฺธจฺจลัมปยุต 1.
 4. คาโดยวิถี เป็นไปใน ปัจจุทวารวิถี กามชฺวัน: มโนทวารวิถี อกุศลจิต 12 เกิดได้

- ลำเนา ก. 21 เจ. 38 คาโดยกาล เป็นต้น ที่เกี่ยวกับสหชาตชาติ
1. คาโดยกาล เป็นไปใน ปรัตติกกาล
 2. คาโดยภูมิ " ลตฺโฆการภูมิ 4. ปัจจุทวารภูมิ 26 ตามสมควร
ที่เกี่ยวกับอกุศลจิตตชรูป 17 ก็เป็นไปในปัจจุทวารภูมิอย่างเดียวกัน
 3. คาโดยบุคคล " ปุถุชน 4. อริยบุคคล ๗ (เว้นพระอรหันต์)
แยก ๗/๕
ที่เป็น ทุกคติอเหตุก, สุตคติอเหตุก, ทวิเหตุก, ก็เกิดได้เฉพาะ มหากุศลจิต 8
ก็เป็น ติเหตุก, ปุถุชน, มหากุศลจิต 8, มหฺกคตฺตฺก. จิต ๗, ย่อมเกิดได้ตามสมควร
ก็เป็น โสตปัน ตมมรรคบุคคล กุ. จิตเกิดได้ 1 คือ โสตปัน ตมมรรคจิต 1
ก็เป็น สกทคามิ มรรคบุคคล " 1 คือ สกทคามิ มรรคจิต 1
ก็เป็น อนาคามิ มรรคบุคคล " 1 คือ อนาคามิ มรรคจิต 1
แยก ๗/๕
ก็เป็น อรหันต มรรคบุคคล " 1 คือ อรหันต มรรคจิต 1
ก็เป็น โสตปัน บุคคล " 17 คือ มหาก. 8 มหฺกคตฺตฺก. ๗
ก็เป็น สกทคามิ บุคคล " 17 คือ มหาก. 8 มหฺกคตฺตฺก. ๗
ก็เป็น อนาคามิ บุคคล " 17 คือ มหาก. 8 มหฺกคตฺตฺก. ๗
 4. คาโดยวิถี เป็นไปใน ทวกุศลชฺวัน: ปัจจุทวารวิถี และกามชฺวัน: มโนทวารวิถี (มหากุศลจิต 8 เกิดได้)

อัปนาชวันมโนทวารวิถี

1. ตาทิถัมมิกฉานจิตติ } ได้มหัคคตก. ๑
2. ฉานสมาบัติจิตติ } ได้มหัคคตก. ๑
3. ปาทกณณจิตติ (รูปาจรปญฺจมฉานก. 1)
4. อภิญญาจิตติ (กุศลอภิญญา = รูปกุศลที่มีการรู้ธรรมเป็นพิเศษ)
5. มัคคจิตติ (มรรคจิต 4)
6. นิโรธสมาบัติจิตติ (แนวสัจญาณาสัจญาณายตนกุศล (เกิด ๒ ขณะ) (เว้นผลสมาบัติจิตติ) เพราะไม่ใช่กุศล

ลำดับแรก อัปชากต 56 คือ (วิ.36 กิ. 20) ๑๖.38 โดยกาล เป็นต้น ที่เกี่ยวข้องกับสหชาตชติ

1. ตาโดยกาล เป็นไปใน ปฏิสนธิกาล ปาตติกาล สุตติกาล และไม่เคยชกนกาล (หมายถึงตามนาฏตูปภายนจกจากสัตว์)
2. ตาโดยภูมิ " สุตโตวิกรมภูมิ 4 ปฏฺจวิกรมภูมิ 26 (กม 11 รูป. 15)
 สุตโตวิกรมภูมิ 4 อัชชากตจิตเกิดได้ 21 ดวง คือ มโน. 1 มหาภ. 8 อรูปภ. 4 ผล. 4
 ปฏฺจวิกรมภูมิ 26 อัชชากตจิตเกิดได้ 52 ดวง คือ อเห. 18 มหาว. 8 มหาภ. 8 รูปภ. 5 มหัคคตก. 9 ผล. 4
 กมภ. 11 อัชชากตจิตเกิดได้ 47 ดวง คือ อเห. 18 มหาว. 8 มหาภ. 8 มหัคคตก. 9 ผล. 4
 ขยายก. 4 รูปภูมิ 15 (เว้นอสังข) อัชชากตจิตเกิดได้ 38 ดวง คือ สกขวิม. 2 โสทวิม. 2 สัม. 2 สัน. 3 อเห. กิ. 3 -
 ปฏฺจล. 26 (รวมเป็นอเนก 12) มหาภ. 8 รูปาจรวิ. 5 มหัคคตก. 9 ผล. 4
 สุททวารภูมิ 5 อัชชากตจิตเกิดได้ 32 ดวง คือ สกขวิม. 2 โสทวิม. 2 สัม. 2 สัน. 3 อเห. กิ. 3 -
 (รวมเป็นอเนก 12) มหาภ. 8 รูปาจรวิ. 5 มหัคคตก. 9 อห. ผล. 1 อรหัตผล. 1
 อชยภูมิ 4 อัชชากตจิตเกิดได้ 17 ดวง คือ อเหตุกจิต 17 (เว้นผล. 1)
3. ตาโดยบุคคล เป็นไปใน ปฏฺชน 4 ผลบุคคล 4 ตามสัมมตวร
 ปฏฺชน 4 { กุศล อเหตุกบุคคล สุตติ อเหตุกบุคคล อัชชากตจิตเกิดได้ 17 ดวง คือ อเหตุกจิต 17 (เว้นผล. 1)
 11 { ทวิเหตุกบุคคล อัชชากตจิตเกิดได้ 21 ดวง คือ อเหตุกจิต 17 (เว้นผล. 1) มหาว. 4 มหาภ. 4
 ทิเหตุกบุคคล อัชชากตจิตเกิดได้ 34 ดวง คือ อเหตุกจิต 17 (เว้นผล. 1) มหาว. 8 มหัคคตก. 9
 โสทกมบุคคล สกทกามบุคคล ฉานตามบุคคล (ผลเสกขบุคคล 3) อัชชากตจิตเกิดได้ 35 ดวง
 คือ อเหตุก. 17 (เว้นผล. 1) มหาว. 8 มหัค. วิ. 9 ผลจิต เมืองตาทาน. 1 ดวงตามลำดับ
 ผล. 4 { พระอรหัตบุคคล อัชชากตจิตเกิดได้ 53 ดวง คือ อเหตุกจิต 18 มหาว. 8 มหาภ. 8 มหัค. วิ. 9
 มหัคคตก. 9 อรหัตผลจิต 1
4. ตาโดยวิถี เป็นไปใน ปญฺจทวารวิถี. ตามชอนมโนทวารวิถี หรือสิ้นวิถี อัปนาชวันมโนทวารวิถีตามสัมมตวร
 ปญฺจทวารวิถี ได้อัชชากตจิต 34 ดวง คือ อเหตุกจิต 17 มหาว. 8 มหาภ. 8
 ตามชอน มโนทวารวิถี ได้อัชชากตจิต 21 ดวง คือ สัน. 3 มโน. 1 ผล. 1 มหาว. 8 มหาภ. 8
 อัปนาชวันมโนทวารวิถี ได้อัชชากตจิตเป็นอัปนาชวัน: 13 ดวง คือ มหัคคตก. 9 ผลจิต 4
 สำหรับอัปนาชวันมโนทวารวิถี นั้นได้ทั้ง 7 วิถี ตามสัมมตวร ดังนี้

1. ตาทิถัมมิกฉานจิตติ } ได้มหัคคตก. ๑
2. ฉานสมาบัติจิตติ } ได้มหัคคตก. ๑
3. ปาทกณณจิตติ ได้รูปาจรปญฺจมฉานก. 1 ดวง
4. อภิญญาวิถี ได้กิริยาอภิญญา 1 ดวง
5. มัคควิถี ได้ผลจิตทั้ง 4 ที่เป็น มัคคานันตารผล
6. ผลสมาบัติจิตติ ได้ผลจิตทั้ง 4
7. นิโรธสมาบัติจิตติ ได้แนวสัจญาณาสัจญาณายตนกิริยาฉาน 1 (เกิด ๒ ขณะ)

เช่น เหตุปัจจัย	การหา กาล ภูมิ บุคคล วิถี	ให้ดูองค์ธรรมของปัจจัย และปัจจัยนั้นมีในบทนั้น
กม. 3 → 11	โดยกาล	จิตติ - { ทางกุ. ชวัน ปญฺจ ทวารวิถี และ กุ. ชวัน มโนทวารวิถี ตามสัมมตวร จิตติ - ทางอกุ. ชวัน ปญฺจ ทวาร และ มโนทวารวิถี จิตติ - ทางปญฺจ ทวารวิถี มโนทวารวิถี และ ปฏฺจ จิตติ ที่เกิดต่อจากมรรคา - สัน วิถี
ก. 1 - ๑	ภูมิ	
อกุ. ๓ → ๑๑	บุคคล	
๑๑ - ๑๓	วิถี	จิตติ - { ทางกุ. ชวัน ปญฺจ ทวารวิถี และ กุ. ชวัน มโนทวารวิถี ตามสัมมตวร จิตติ - ทางอกุ. ชวัน ปญฺจ ทวาร และ มโนทวารวิถี จิตติ - ทางปญฺจ ทวารวิถี มโนทวารวิถี และ ปฏฺจ จิตติ ที่เกิดต่อจากมรรคา - สัน วิถี
๑๓ - ๑๕	บุคคล	จิตติ - { ทางกุ. ชวัน ปญฺจ ทวารวิถี และ กุ. ชวัน มโนทวารวิถี ตามสัมมตวร จิตติ - ทางอกุ. ชวัน ปญฺจ ทวาร และ มโนทวารวิถี จิตติ - ทางปญฺจ ทวารวิถี มโนทวารวิถี และ ปฏฺจ จิตติ ที่เกิดต่อจากมรรคา - สัน วิถี
๑๕ - ๑๗	วิถี	จิตติ - { ทางกุ. ชวัน ปญฺจ ทวารวิถี และ กุ. ชวัน มโนทวารวิถี ตามสัมมตวร จิตติ - ทางอกุ. ชวัน ปญฺจ ทวาร และ มโนทวารวิถี จิตติ - ทางปญฺจ ทวารวิถี มโนทวารวิถี และ ปฏฺจ จิตติ ที่เกิดต่อจากมรรคา - สัน วิถี

ที่เกี่ยวข้องกับจิตตชรูป ๗ ก็เป็นไปในปฏฺจวิกรมภูมิอย่างเด็ดขาด ส่วน กาล บุคคล วิถี เหมือนกัน

แสดงบัญชีรายวันแห่งเหตุปัจจัย (มี ๓ บท ๗ ภาวะ) ชุด 3.3.1 ได้ตามหลัก 12

(ม 168) น. 176 ก. กุลลบท มี 3 ภาวะ:

กุลลบทบางส่วน ใน กุลลบท

วิธีพระบาลี ข้อ คำเนกขท และแสดง....	วิธีพระบาลี ข้อ	คำเนกขท และแสดง....	ปัจจัยที่เป็นสหชาตวัตถุ				
			หยาบ	กลาง	เล็ก		
1. (1) กุสโล ชมิโม กุสละสฺส ชมมสฺส เหตุปัจจเยน ปัจจโย.	กุสโล	กุสละสฺส ชมมสฺส	เหตุปัจจเยน	ปัจจโย.	4	2 = อัญ สัม	4 = เหตุ. ธิ. อิน. มัต
2. (2) กุสโล ชมิโม อหยาตตสฺส ชมมสฺส เหตุปัจจเยน ปัจจโย.	กุสโล	อหยาตตสฺส ชมมสฺส	เหตุปัจจเยน	ปัจจโย.	4	1 = วิปยุต	4 = เหตุ. ธิ. อิน. มัต
3. (3) กุสโล ชมิโม กุสละสฺส อหยาตตสฺส ชมมสฺส เหตุปัจจเยน ปัจจโย.	กุสโล	กุสละสฺส อหยาตตสฺส ชมมสฺส	เหตุปัจจเยน	ปัจจโย.	4	—	4 = เหตุ. ธิ. อิน. มัต

(ม 172) น. 201 ข. อภยตตบท มี 3 ภาวะ:

อภยตตบทบางส่วน ใน อภยตตบท

4. (1) อภยตต ชมิโม อภยตตสฺส ชมมสฺส เหตุปัจจเยน ปัจจโย.	อภยตต	อภยตตสฺส ชมมสฺส	เหตุปัจจเยน	ปัจจโย.	4	2 = อัญ สัม	1 = เหตุ.
5. (2) อภยตต ชมิโม อหยาตตสฺส ชมมสฺส เหตุปัจจเยน ปัจจโย.	อภยตต	อหยาตตสฺส ชมมสฺส	เหตุปัจจเยน	ปัจจโย.	4	1 = วิปยุต	1 = เหตุ.
6. (3) อภยตต ชมิโม อภยตตสฺส อหยาตตสฺส ชมมสฺส เหตุปัจจเยน ปัจจโย.	อภยตต	อภยตตสฺส อหยาตตสฺส ชมมสฺส	เหตุปัจจเยน	ปัจจโย.	4	—	1 = เหตุ.

(ม 176) น. 206 ค. อหยาตตบท มี 1 ภาวะ:

อหยาตตบทบางส่วน ใน อหยาตตบท

วิธีพระบาลี ข้อ ๑. (1) อหยาตต ชมิโม อหยาตตสฺส ชมมสฺส เหตุปัจจเยน ปัจจโย.	อหยาตต	อหยาตตสฺส ชมมสฺส	เหตุปัจจเยน	ปัจจโย.	4	4 = อัญ สัม	4 = เหตุ. ธิ. อิน. มัต
--	--------	------------------	-------------	---------	---	-------------	------------------------

(ม 178) น. 208 อหยาตตบท:

สรุปจำนวนคู่กรรมแห่งเหตุปัจจัยมี ๗ ภาวะ: ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้นมี ๗ ภาวะ คือ

๑	๑๐	๑	1. กุสโล	กุสละสฺส	เหตุปัจจเยน	ปัจจโย
๑	๑	๑	2. กุสโล	อหยาตตสฺส	"	"
๑	๑	๑	3. กุสโล	กุสละสฺส อหยาตตสฺส	"	"
๑	๑	๑	4. อภยตต	อภยตตสฺส	"	"
๑	๑	๑	5. อภยตต	อหยาตตสฺส	"	"
๑	๑	๑	6. อภยตต	อภยตตสฺส อหยาตตสฺส	"	"
๑	๑	๑	7. อหยาตต	อหยาตตสฺส	"	"

เหตุปัจจัยมี 11 ปัจจัย

มีปัจจัยที่เป็นสหชาต: ๓ ชนิด กับ เหตุปัจจัย ๘ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้นมี 11 ปัจจัย คือ มีปัจจัย สหชาต: ๓ (เว้นประชาต)

คือ. สห-ธิ. สห-ชาต. อัญ สห-นิส อัญ สห-อิน มัต. สห. สห-วิป. สห-ตต สห-อวิ.

สรุป. ข้อ

กุลลบท 3 ภาวะ	{	๑ ๑๐ ๑ = กุเหตุ 3 → ๑. 21 ๑. 38	ในบรรดาจำนวนปัจจัย 10	
	{	๑ ๑ ๑ = กุเหตุ 3 → ๑. จิ. รุ		๑ ๑ ๑ = กุเหตุ 3 → ๑. 21 ๑. 38 ๑. จิ. รุ 17
	{	๑ ๑ ๑ = กุเหตุ 3 → ๑. 21 ๑. 38 ๑. จิ. รุ 17		๑ ๑ ๑ = กุเหตุ 3 → ๑. 21 ๑. 38 ๑. จิ. รุ 17
อภยตต ๓ ภาวะ	{	๑ ๑ ๑ = กุเหตุ 3 → ๑. 21 ๑. 38 ๑. จิ. รุ 17		๑ ๑ ๑ = กุเหตุ 3 → ๑. 21 ๑. 38 ๑. จิ. รุ 17

แสดงเหมือนต้นกับ กุลลบท แต่จำนวนปัจจัยน้อยกว่า 3 ประการ

อภยตตบท 1 ภาวะ: ๑ ๑ ๑ = ๑ เหตุ 3 → สห. ธิ. ๒๑ สห. ธิ. ๑๗ ๑. ๓๘ } ๑๐
 สห. ธิ. สห. จิ. รุ. สห. ปฏิ. ๑ }

ได้ตามหลัก 12

(ม 336)
น. 372

16/1 ปัญหาวิภังค์แห่งลัทธิชาตินิยมปัจจัย (มี 3 บท 7 ภาวะ) อ.ช.=นามอิน.อ.ช.8 → จิต 87 ๙.52 จิ.รูป ปฏิภา

ก. กุศลขม มี 3 ภาวะ:

วิธีพระบาลี

วิธีพระบาลี	อ.ช.	คำอธิบาย	จิต	ปัจจัย ที่เป็นลัทธิชาตินิยม		
				เล็ก	ใหญ่	
(1) ก ¹² ก	อ.ช.= ก.อิน.อ.ช.8	คือ ชาติ, กุศลขม, เว.สัต.วิชัย.สติ.เจ. รัชชชา → กุจิตตูป.21 ได้อำนาจปัจจัย	12	คือ 6=อิน.เน.ช.หา.ฉา.ม	2=อัญ.สัม	4
(2) ก ¹¹ อัญ	อ.ช.= "	→ กุจิตตชรูป	" 11	คือ 6=เหมือนชน	1= วิป	4
(3) ก ¹⁰ ก+อัญ	อ.ช.= "	→ กุจิตตูป.21, กุจิ.รูป	" 10	คือ 6=เหมือนชน		4

ข. อุกขม มี 3 ภาวะ:

วิธีพระบาลี

(1) อก ¹¹ อก	อ.ช.=อก.อิน.อ.ช.5	คือ ชาติ, อุกจิตต.12 เว.วิชัย.เอกคตทา. → อุกจิตตูป.12 ได้อำนาจปัจจัย	11	คือ 5=อิน.ช.หา.ฉ.ม	2=อัญ.สัม	4
(2) อก ¹⁰ อัญ	อ.ช.= "	→ อุกจิตตชรูป	" 10	คือ 5=เหมือนชน	1= วิป	4
(3) อก ⁹ อก+อัญ	อ.ช.= "	→ อุกจิตตูป.12, อุกจิ.รูป	" 9	คือ 5=เหมือนชน		4

ค. อุทยากตม มี 1 ภาวะ:

วิธีพระบาลี

(1) อพ ¹⁴ อพ	{ <table border="0"> <tr> <td>ในปวัต-อ.ช.</td> <td>{ วิ.ก.อิน.8 คือ ชาติ, วิ.36.ก.20 (เว.สัต.วิชัย.สติ.เอกค.รัชชชา) }</td> <td>→</td> <td>ในปวัต- { วิ.36.ก.20.38 และ วิ.ก.จิ.รูป }</td> <td>ป.ช.</td> </tr> <tr> <td>ในปฏิ-อ.ช.</td> <td>{ ปฏิ.วิ.อิน.8.7-3 (7 เว้นปวัต.5 คือ) ชีวิต.อ.สันจิต.เว.ในอ.เน.ปฏิ.2 }</td> <td>→</td> <td>ในปฏิ- { ปฏิจิตตูป.19 และปฏิ.กัมชรูป }</td> <td>ป.ม.</td> </tr> </table> } ได้อำนาจปัจจัย 14 คือ 6=อิน.เน.ช.หา.ฉ.ม 4=อัญ.สัม 4=วิป	ในปวัต-อ.ช.	{ วิ.ก.อิน.8 คือ ชาติ, วิ.36.ก.20 (เว.สัต.วิชัย.สติ.เอกค.รัชชชา) }	→	ในปวัต- { วิ.36.ก.20.38 และ วิ.ก.จิ.รูป }	ป.ช.	ในปฏิ-อ.ช.	{ ปฏิ.วิ.อิน.8.7-3 (7 เว้นปวัต.5 คือ) ชีวิต.อ.สันจิต.เว.ในอ.เน.ปฏิ.2 }	→	ในปฏิ- { ปฏิจิตตูป.19 และปฏิ.กัมชรูป }	ป.ม.
ในปวัต-อ.ช.	{ วิ.ก.อิน.8 คือ ชาติ, วิ.36.ก.20 (เว.สัต.วิชัย.สติ.เอกค.รัชชชา) }	→	ในปวัต- { วิ.36.ก.20.38 และ วิ.ก.จิ.รูป }	ป.ช.							
ในปฏิ-อ.ช.	{ ปฏิ.วิ.อิน.8.7-3 (7 เว้นปวัต.5 คือ) ชีวิต.อ.สันจิต.เว.ในอ.เน.ปฏิ.2 }	→	ในปฏิ- { ปฏิจิตตูป.19 และปฏิ.กัมชรูป }	ป.ม.							

วิธีโดย

กาล ภูมิ บุคคล วิถี เหมือนกันกับปัญหาวิภังค์แห่งนามอาหารปัจจัย
ถ้าเกี่ยวกับจิตตชรูป ก็เป็นไปในปัญจวิการภูมิอย่างเดียวกัน ส่วน กาล บุคคล วิถี เหมือนกัน
สูตรสังขยาภาวะ มี 7 ประเภท ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้นแล้ว
ลัทธิชาตินิยมปัจจัยสภาวะ มี 13 ปัจจัย (เว้นประธาน)

(ม 345)
น. 401.

17. ปัญหาวิภังค์แห่งฉานปัจจัย (มี 3 บท 7 ภาวะ) อ.ช.=ฉ.ฉาน 5 → จิต 79 ๙.52 จิ.รูป ปฏิภา

ก. กุศลขม มี 3 ภาวะ:

วิธีพระบาลี

วิธีพระบาลี	อ.ช.	คำอธิบาย	จิต	ปัจจัย ที่เป็นลัทธิชาตินิยม		
				เล็ก	ใหญ่	
(1) ก ⁹ ก	อ.ช. { ก.ฉ.ฉาน 5.4.3.2 คือ วิชก. วิจาร. ปิติ. เว. เจ. หรือ วิจาร. ปิติ. เว. เจ. หรือ ปิติ. เว. เจ. หรือ เว. เอกค. }	→ กุจิตตูป.21 ได้อำนาจปัจจัย	9	คือ 3=ฉ.อิน.ม	2=อัญ.สัม	4
(2) ก ⁸ อัญ	อ.ช. ของปัจจัยเหมือน ก-ก	→ กุจิตตชรูป	" 8	คือ 3= " " "	1= วิป	4
(3) ก ⁷ ก+อัญ	อ.ช. ของปัจจัยเหมือน ก-ก	→ กุจิตตูป.21 และ กุจิ.รูป	" 7	คือ 3= " " "		4

ข. อุกขม มี 3 ภาวะ:

วิธีพระบาลี

(1) อก ⁹ อก	อ.ช.=อก.ฉ.ฉาน 5-4 (4 นั้น เว้นปิติ)	→ อุกจิตตูป.12	" 9	คือ 3= " " "	2=อัญ.สัม	4
(2) อก ⁸ อัญ	อ.ช. ของปัจจัยเหมือน อก-อก	→ อุกจิตตชรูป	" 8	คือ 3= " " "	1= วิป	4
(3) อก ⁷ อก+อัญ	อ.ช. ของปัจจัยเหมือน อก-อก	→ อุกจิตตูป.12, อุกจิ.รูป	" 7	คือ 3= " " "		4

ค. อุทยากตม มี 1 ภาวะ:

วิธีพระบาลี

(1) อพ ¹¹ อพ	{ <table border="0"> <tr> <td>ในปวัต-อ.ช.=วิ.ก.ฉ.ฉาน 5-4-3-1</td> <td rowspan="2">→</td> <td rowspan="2">{ ปวัต-อ.ช.=วิจิตตูป.26 (เว้นทวิ.10) กิ.จิตตูป.20. และ วิ.ก.จิ.รูป ปฏิ-อ.ช.=ปฏิ.จิตตูป.19 และปฏิภา }</td> <td rowspan="2">} ได้ปัจจัย 11</td> <td rowspan="2">คือ 3= " " "</td> <td rowspan="2">4=อัญ.สัม 4=วิป</td> </tr> <tr> <td>ในปฏิ-อ.ช.=ปฏิ.วิ.ฉ.ฉาน 5-4-3-2</td> </tr> </table> }	ในปวัต-อ.ช.=วิ.ก.ฉ.ฉาน 5-4-3-1	→	{ ปวัต-อ.ช.=วิจิตตูป.26 (เว้นทวิ.10) กิ.จิตตูป.20. และ วิ.ก.จิ.รูป ปฏิ-อ.ช.=ปฏิ.จิตตูป.19 และปฏิภา }	} ได้ปัจจัย 11	คือ 3= " " "	4=อัญ.สัม 4=วิป	ในปฏิ-อ.ช.=ปฏิ.วิ.ฉ.ฉาน 5-4-3-2
ในปวัต-อ.ช.=วิ.ก.ฉ.ฉาน 5-4-3-1	→	{ ปวัต-อ.ช.=วิจิตตูป.26 (เว้นทวิ.10) กิ.จิตตูป.20. และ วิ.ก.จิ.รูป ปฏิ-อ.ช.=ปฏิ.จิตตูป.19 และปฏิภา }						} ได้ปัจจัย 11
ในปฏิ-อ.ช.=ปฏิ.วิ.ฉ.ฉาน 5-4-3-2								

วิธีโดย

กาล ภูมิ บุคคล วิถี พังทราขมณัที่ได้อำนาจมาแล้ว
ถ้าเกี่ยวกับจิตตชรูป ก็เป็นไปในปัญจวิการภูมิอย่างเดียวกัน ส่วน กาล บุคคล วิถี เหมือนกัน
สูตรสังขยาภาวะ มี 7 ประเภท
ฉานปัจจัยสภาวะ มี 10 ปัจจัย (เว้นประธาน)

กล่าว 4 = (อญ-ปา-สัม-วิป) 55

(ม 273)

น.319

๗. ปัญหาวารวิภังค์ แห่งอณวมัชฌิมปัจจุย มี 3 บท 3 วาระ (อ.ธ=จิต ๘๙ ๖.52 มหาภ.4 ปัญญา.ปฏิ.นามข.4 และหทัยวัตถุ) → แยกกันและกัน

วิธีพระบาลี

(๑) กุ-๖-กุ

อ.ธ=กุ.นามข. ๓-๓-2 คือ กุ.21 ๖.38 → กุ.นามข.๓-1-2 ที่เหลือ คือ กุ.21 ๖.38 ได้ อ.นาจปัจจุย 6 คือ

ปจ.ที่เป็นส่นหชาตชาติ

กลาง ใหญ่

2=อญ-สัม 4

วิธีพระบาลี

(๒) อญ-๖-อญ

อ.ธ=อญ.นามข.๓ 1-3-2 คือ อญ.12 ๖.27 → อญ.นามข.๓-1-2 ที่เหลือ คือ อญ.12 ๖.27 ได้ อ.นาจปัจจุย 6 คือ

2=อญ-สัม 4

วิธีพระบาลี

(๑) อฬ-๘-อฬ

อ.ธ= { วิ.จิตตป.36 วิ.จิตตป.20 } → { วิ.จิตตป.36 วิ.จิตตป.20 มหาภ.4 ททช.นิต }
 { มหาภ.4 ปัญญา-ปฏิ.นามข.4 } → { ปัญญาปฏิ.ส่นหชาตนามข.๓ 4 } → { ได้ อ.นาจปัจจุย 8 คือ }
 { ปฏิ.ส่นหชาตหทัยวัตถุ } → { ปฏิ.ส่นหชาตหทัยวัตถุ } → { 4=อญ-ปา }
 { ปฏิ.ส่นหชาตหทัยวัตถุ } → { ปฏิ.ส่นหชาตหทัยวัตถุ } → { สัม-วิป 4 }

ปจ.ที่เป็นส่นหชาตชาติ

กลาง ใหญ่

4=อญ-ปา 4

ในปัญหาวารวิภังค์ แห่งอณวมัชฌิมปัจจุยนี้ อ.ธ-ทล-ภุมิ-บุคคล-วิที เป็นไปใน ท.น.จ.เดียวกันกับส่นหชาตปัจจุย
 ส่นหชาตชยวาระ: มี 3 ประเภท อณวมัชฌิมปัจจุยทุกประเภท: มี 7 ปัจจุย (เงินประ.ธาน)

(ม 326)

น.381

๑๔. ปัญหาวารวิภังค์ แห่งวิปากปัจจุย มี 1 บท 1 วาระ (อ.ธ=วิ.36 ๖.38 → วิ.36 ๖.38. และจิตตชรูป. ปฏิ.ภิมชรูป)

วิธีพระบาลี

(๑) อฬ-๘-อฬ

อ.ธ= { ปวัต-อ.ธ=วิ.นามข. 1-3-2 คือ วิ.จิตตป.36 → ปวัต-วิ.นามข.3-1-2 คือ วิ.จิตตป.36 และ วิ.จิรัฐป } → { ได้ ป.ร. 8 คือ }
 { ปฏิ-อ.ธ=ปฏิ.นามข.1-3-2 คือ ปฏิ.จิตตป.11 → ปฏิ. นามข.3-1-2 คือ ปฏิ.จิตตป.11 และ ปฏิ.ภิม }
 ท.โดย ทล | ภุมิ | บุคคล | วิที

ปจ.ที่เป็นส่นหชาตชาติ

กลาง ใหญ่

4=อญ-ปา 4

ปวัต-ปฏิ | ลก-ปัญญา | ป.4-ผล 4 | ปัญญา-ม.ในทวารวิทีที่มีท.น.จ.อันเป็นทวารวิที และ วิทีไม่เกิด มีน.ต.ว.ภังค์
 ส่นหชาตชยวาระ: มี ๓ ประเภท เดียว และ วิปากปัจจุยลภาวะ: มี ๗ ปัจจุย (เงินประ.ธาน)

(ม 355)

น.411

๑๙. ปัญหาวารวิภังค์ แห่งส่มปยตตปัจจุย มี 3 บท 3 วาระ (นาม → นาม) (อ.ธ=จิต ๘๙ ๖.52 → จิต ๘๙ ๖.52)

วิธีพระบาลี

(๑) กุ-๖-กุ

อ.ธ= กุ.นามข.๓ 1-3-2 คือ กุ.21 ๖.38 → กุ.นามข.๓ 1-2 ที่เหลือ คือ กุ.21 ๖.38. ได้ อ.นาจปัจจุย 6 คือ

ปจ.ที่เป็นส่นหชาตชาติ

กลาง ใหญ่

2=อญ-สัม 4

วิธีพระบาลี

(๑) อญ-๖-อญ

อ.ธ=อญ.นามข.๓ 1-3-2 คือ อญ.12 ๖.27 → อญ.นามข.๓ 1-2 ที่เหลือ คือ อญ.12 ๖.27 ได้ อ.นาจปัจจุย 6 คือ

2=อญ-สัม 4

วิธีพระบาลี

(๑) อฬ-๗-อฬ

อ.ธ= { ในปวัต-วิ.ภิม.นามข.๓ 1-3-2 } → { วิ.ภิม.นามข.๓ 1-2 ที่เหลือ }
 { คือ วิ.จิตตป.36 วิ.จิตตป.20 } → { คือ วิ.จิตตป.36 วิ.จิตตป.20 } → { ได้ อ.นาจปัจจุย 7 คือ }
 { ในช.อ.ปฏิ.ภิม.นามข.๓ 1-3-2 → วิ.นามข.๓ 1-2 ที่เหลือ }
 ท.โดย ทล-ภุมิ-บุคคล-วิที

ปจ.ที่เป็นส่นหชาตชาติ

กลาง ใหญ่

3=อญ-ปา 4

ทั้งเข้าใจตามคำแปลที่แปลได้ เพราะเนื้อความปรากฏชัดแจ้งอยู่แล้ว
 ส่นหชาตชยวาระ: มี ๓ ประเภท ส่มปยตตปัจจุยลภาวะ: มี 6 ปัจจุย (เงินประ.ธาน)

(ม 358)

น.414

๒๐/๑ ปัญหาวารวิภังค์ แห่งส่นหชาตวิปยตตปัจจุย มี 3 บท 3 วาระ { ป.ร.=จิต ๗5 ๖.52 (เงินทวิ.10 อญ.วิ.4) ปฏิ.นามข.๓ และหทัย- }
 { ป.ร.=จิตตชรูป. ปฏิ.ภิม. ปัญญา-ปฏิ.นามข.๓ 4 และ ปฏิ.หทัยวัตถุ }

วิธีพระบาลี

(๑) กุ-๕-อฬ

อ.ธ= กุ.นามข.๓ 4 คือ กุ.21 ๖.38 → กุ.จิตตชรูป

ปจ.ที่เป็นส่นหชาตชาติ

กลาง ใหญ่

1=วิป 4

วิธีพระบาลี

(๑) อญ-๕-อฬ

อ.ธ=อญ.นามข.๓ 4 คือ อญ.12 ๖.27 → อญ.จิตตชรูป

1=วิป 4

วิธีพระบาลี

(๑) อฬ-๗-อฬ

อ.ธ= { วิ.ภิม.นามข.4 หรือ วิ.๒.2 (เงินทวิ.10 อญ.วิ.4) อ.ธ.จิต-อ.ธ.นิต } → { วิ.ภิม.นามข.๓ ปฏิ.ภิมชรูป }
 { วิ.20 ๖.38-ปฏิ.ปวัต-ปฏิ.ภิม.นามข.4 และ ปฏิ.หทัยวัตถุ } → { ปฏิ.ภิม.นามข.4 ปฏิ.หทัยวัตถุ } → { ได้ อ.นาจปัจจุย 7 คือ }
 ท.โดย ทล ภุมิ บุคคล วิที

ปจ.ที่เป็นส่นหชาตชาติ

กลาง ใหญ่

3=วิป-อญ-ปา 4

ทั้งเข้าใจตามเนื้อความที่ปรากฏ
 ส่นหชาตชยวาระ: มี 3 ประเภท ส่นหชาตวิปยตตปัจจุยลภาวะ: มี 6 ปัจจุย (เงินประ.ธาน)

(ม 179)

น.209

๒. ปัญหาวิภังค์แห่งธรรมมณฑลปัจจัย

มี 3 บท 7 วาระ: อ.ธ = [ปจ = ธรรมณ 6 คือจิต 89 ค.52 รูป 28 นิพพาน.
 ปรย = จิต 68 (เห็นจิต 21 ที่มีบัญญัติเป็นธรรม) อภิณยภ. 2

วิธีพระบาลี

(1) ก 3 ก

อ.ธ = ก.20 (คัมภีร์) ๑๙.38

ก. กุศลสมุท มี 3 วาระ:
 กุ.นาม.๙.4 คือ มหาภ.8 กุ.อภิญา. ๑. กุ.วิภ.1, เนวภ.1 ๑๙.33 (วันวิโรตี-อ.ป.) ได้ปรจ 3 คือ

ปจ เป็นธรรมมณฑล
 ๓๑- ๓- ๒๕

(2) ก 3 ๑ก

อ.ธ = โลกีย์ก.17 ๑๙.38

→ อภ.นาม.๙.4 คือ ๑ก.12 ๑๙.27

ได้ปรจ 3 คือ

๓๑- ๓- ๒๕

(3) ก 3 ๑พ

อ.ธ = ก.21 ๑๙.38

→ มโน.1, กามภ.๑, ตท.11, อภิญา.1, วิญ.วิ.1ก.1, เนวภ.1 ๑๙.33

ได้ปรจ 3 คือ

๓๑- ๓- ๒๕

วิธีพระบาลี

(1) ๑ก 3 ๑ก

อ.ธ = ๑ก.12 ๑๙.27

ข. อุกศลสมุท มี 3 วาระ:
 → ๑ก.12 ๑๙.27

ได้ปรจ 3 คือ

๓๑- ๓- ๒๕

(2) ๑ก 1 ก

อ.ธ = ๑ก.12 ๑๙.27

→ มห. ก.8. กุ.อภิญา ๑๙.33 (วันวิโรตี-อ.ป.)

ได้อำนาจปัจจัยเดียว คือ

๓๑-

(3) ๑ก 1 ๑พ

อ.ธ = ๑ก.12 ๑๙.27

→ มโน.1, กามภ.๑, ตท.11, อภิญา.1 ๑๙.33 (วันวิโรตี-อ.ป.)

ได้ปรจเดียว คือ

๓๑-

วิธีพระบาลี

(1) ๑พ 3 ๑พ

อ.ธ = ๑๑.6 คือ รูป 28 วิ.36 กิ.20 ๑๙.38 นิพ.

ก. อุพภาคสมุท มี 3 วาระ:
 → กามภ.๒3 กามภ.11, วิญ.ภ.1, เนวภ.1, กิ.อภิญา ๑๑.4 ๑๙.36 ได้ปรจ ๘ คือ

ได้ปรจ ๘ คือ

ธรรมมณฑลชาติ-
 ทั้ง 8 ปัจจัย

(2) ๑พ 3 ก

อ.ธ = ๑๑.6 คือ รูป 28 วิ.35 กิ.20 ๑๙.38 นิพ(อ.ธ)

→ มห.ก.8, กุ.อภิญา ๑๙.33 (วันวิโรตี-อ.ป.)

ได้ปรจ ๘ คือ

๑๑-8 ปัจจัย

(3) ๑พ 3 ๑ก

อ.ธ = ๑๑.6 คือ รูป 28 โลกีย์วิ.32 กิ.20 ๑๙.35 (วันวิโรตี)

→ ๑ก.12 ๑๙.27

ได้ปรจ ๘ คือ

๑๑-8 ปัจจัย

ทวิโดย กถ- กุมิ- บุคค- วิถี พึงเข้าใจตามเนื้อความที่ปรากฏใน อ.ธ ของ ปัจจัย และ ปรย
 สหธรรมชยาหาระมี ๑ ประเภท ธรรมมณฑลปัจจัยสภาวะ มี ๑ ปัจจัย (วันพระชาน)

๑. ๑พ 3 ๑พ

เมื่อมีปัจจัยร่วมกัน (ไม่ซ้ำกัน) แล้ว ได้อำนาจปัจจัย ๘

เมื่อแยกเฉพาะจะได้ดังนี้

เมื่อมีปัจจัยหนึ่งขาด → มโน.1, กามภ.๑, ตท.11, กิ.อภิญา ๑๙.33 ได้อำนาจปัจจัย 6 (วัน ๓- ๒๕)

เมื่อมีพหวนเป็นต้น → ผลจิต 4 ๑๙.36 เป็นต้น " 3 คือ ๓๑- ๓- ๒๕

เมื่ออรหนต์ผล → มห.ก. ๑๑.๓๖ เป็นต้น " 3 คือ ๓๑- ๓- ๒๕

เมื่ออรหนต์เป็นต้น → จักขุวิภาค เป็นต้น " 4 คือ ๓๑- ๓- ๒๕

ปัจจัยสังเคราะห์ในธรรมมณฑลชาตินี้ " 1-3-4-6-8

(ม 220)

น.258

๓/ ปัญหาวิภังค์แห่งธรรมมณฑลชาติปัจจัย

มี 3 บท 7 วาระ: อ.ธ = ๑๑.6 คือ อภ.18 จิต 84 ค.47 (โทษ-โมหน-ทุก) → จิต 28 ค.45

วิธีพระบาลี

(1) ก 3 ก

อ.ธ = ก.20 ๑๙.38 (อ.ธ) ที่มีสภาพเป็นที่ไปปัจจัยนี้

ก. กุศลสมุท มี 3 วาระ:
 → ก.8 ค.33 (วิโรตี) เป็นผู้ฝึกไปอย่างหนักแน่นได้ 3 คือ

๓๑- ๓- ๒๕

(2) ก 3 ๑ก

อ.ธ = โลกีย์ก.จิตตป. 17 ที่ "

→ โลกมุลจิตตป. 8 " " " " " " " " " " " "

ได้ 3 คือ

๓๑- ๓- ๒๕

(3) ก 3 ๑พ

อ.ธ = อรหัตตมรรค 1 ๑๙.36 " " " " " " " " " " " "

→ มห.ก. ๑๑.๓๖-จิตตป.4 " " " " " " " " " " " "

ได้ 3 คือ

๓๑- ๓- ๒๕

วิธีพระบาลี

(1) ๑ก 3 ๑ก

อ.ธ = โลกมุลจิตตป.8 ที่มีสภาพเป็นที่ไปปัจจัยนี้

ข. อุกศลสมุท มี 1 วาระ:
 → โลกมุลจิตตป.8 เป็นผู้ฝึกไปอย่างหนักแน่นได้ 3 คือ

ได้ 3 คือ

๓๑- ๓- ๒๕

วิธีพระบาลี

(1) ๑พ 3 ๑พ

อ.ธ = อร.ผ. และ นิพ. ที่มีสภาพเป็นที่ไปปัจจัยนี้

ค. อุพภาคสมุท มี 3 วาระ:
 → มห.ก. ๑๑.๓๖-ผล.4 ค.36 (วันอ.ป.) " " " " " " " " " " " "

ได้ 3 คือ

๓๑- ๓- ๒๕

(2) ๑พ 3 ก

อ.ธ = ผลจิตตป.เบื้องต้น 3 และ นิพ. " " " " " " " " " " " "

→ มห.ก. ๑๑.๓๖-มรรคจิตตป.4 (วันอ.ป.) " " " " " " " " " " " "

ได้ 3 คือ

๓๑- ๓- ๒๕

(3) ๑พ 3 ๑ก

อ.ธ = อภ.18 โลกีย์จิตตป.31 กิ.จิตตป.20 " " " " " " " " " " " "

→ โลกมุลจิตตป.8 เป็นผู้ฝึกไปอย่างหนักแน่น ได้ ๘ คือ

ได้ ๘ คือ

ธรรมมณฑลชาติ
 ทั้ง ๘ ปัจจัย
 ทั้งหมด

ทวิโดย กถ- กุมิ- บุคค- วิถี พึงเข้าใจตามเนื้อความที่ปรากฏใน อ.ธ ของ ปจ และ ปรย
 สหธรรมชยาหาระมี ๑ ประเภท ธรรมมณฑลชาติปัจจัยสภาวะ มี ๑ ปัจจัย (วันพระชาน)

* ปัญหาวิภังค์แห่งธรรมมณฑลปัจจัยนี้ สอดคล้องเหมือนกันกับธรรมมณฑลชาติทุกประการ

(ม 307)

(จา+หา+อิน) 59

น.361

11. ปัญหานาวารวิภังค์แห่งปัจฉาชาติปัจจัย มี 3 บท 3 วาระ: อ.ธ=คิถ 85 ค.52 ที่เกิดหลังๆ ในปัจฉ (วันอรุวิ.4 และปฏิจิตทั้งหมด) → เอก-ทวิ-ติ-และจุตสมุฏฐานิกรูปที่เกิดก่อน

วิธีพระบาลี

(1) ก 4-อฬ

อ.ธ=ก.จิตตป.2: ที่เกิดภายหลัง → ดิขกภย หรือจตุรภยที่เป็นจิตตป.ตตะ คือรูป 28 ที่เกิดก่อน ได้ปล 4 คือ ปัจฉาชาติปัจจัย 4 ประการ

วิธีพระบาลี

(1) กก 4-อฬ

อ.ธ=อก.จิตตป.12 ที่เกิดภายหลัง → ดิขกภย หรือจตุรภยที่เป็นจิตตป.ตตะ คือรูป 28 ที่เกิดก่อน ได้ปล 4 คือ "

วิธีพระบาลี

(1) อฬ 4-อฬ

อ.ธ=วิ.จิตตป.32 (วันอรุวิ.4) กิ.จิตตป.20 ที่เกิดภายหลัง → เอก-ทวิ-ติ-จตุรภยที่เกิดก่อน ได้ปล 4 คือ "

กัโดย	กาล	ภูมิ	บุคคล	วิถี
ก-อฬ=	ปวัต	บัจจ	ปล 4. อริย 7	ปจ เป็นไปนิน ปัจจ- กามชวันมโนทวารวิถี
กก-อฬ=	ปวัต	ปัจจ	ปล 4. ผล 3	" " " " " " "
อฬ-อฬ=	ปวัต-ปฏิ-จก	ปัจจ	ปล 4. ผล 4	" " " " " " "

ลักษณะสังขยวาระ: มี 3 ประเภท คือ 1. ก-อฬ 2. กก-อฬ 3. อฬ-อฬ
 ปัจฉาชาติปัจจัยสภาวะ: มี 3 ปัจจัย คือ ปัจฉาชาติวิปโยตตะ ปัจฉาชาติตถิ ปัจฉาชาติอวิตถ

- (ม 362) น.418 20/4 ปัญหานาวารวิภังค์ แห่งปัจฉาชาติวิปโยตตะปัจจัย มี 3 บท 3 วาระ
 - (ม 367) น.426 21/4 ปัญหานาวารวิภังค์ แห่งปัจฉาชาติตถิปัจจัย มี 3 บท 3 วาระ
 - (ม 370) น.428 24/4 ปัญหานาวารวิภังค์ แห่งปัจฉาชาติอวิตถปัจจัย มี 3 บท 3 วาระ
- แสดงเหมือนปัจฉาชาติปัจจัยทุกประการ

(ม 328)

น.383

15/1 ปัญหานาวารวิภังค์ แห่งรูปอาหารปัจจัย มี 1 บท 1 วาระ: อ.ธ= { พหิทธิโธธา คือโธธาที่อยู่ในอาหาร → อาหารสมุฏฐานิกรูป 12 หรือจตุตสมุฏฐานิกรูปที่เป็นอสังขัตตะ → จตุตสมุฏฐานิกรูป } ปล ที่เป็นอาหารชาติมี 3 ปัจจัย

(1) อฬ 3-อฬ

อ.ธ { จตุตสมุฏฐานิกรูปโธธาที่อยู่ในอสังขัตตะสันทาน } → { จตุตสมุฏฐานิกรูปที่ตั้งอยู่ในกาลาปเตชวกัน } ได้ปล 3 คือ รูปอาหาร อไทรตถิ อาหารอวิตถ
 { และอตุชโธธา ที่อยู่ในพหิทธิสันทาน } → { กิโธธาที่เป็นปัจจัย และตั้งอยู่ในกาลาปเตชวกัน }

กัโดย กาล=ปวัต ภูมิ=กมภูมิ บุคคล=ปล 4 ผล 4 วิถี=รูปวิถี
 ลักษณะสังขยวาระ: มีประเภทเดียว คือ อฬ-อฬ
 รูปอาหารปัจจัยสภาวะ: มี 2 ปัจจัย คือ รูป
 * อไทรตถิ อาหารอวิตถ แสดงเหมือนกันกับรูปอาหารปัจจัย มี 1 บท 1 วาระ

(ม 343)

น.400

16/3 ปัญหานาวารวิภังค์ แห่งรูปชีวิตินทรีย์ปัจจัย มี 1 บท 1 วาระ: อ.ธ. { รูปชีวิตินทรีย์ ทั้งปฏิ. และปวัตกาล → กัมมรูป 9 หรือ 8 ที่อยู่ในกาลาปเตชวกันกับชีวิตินทรีย์ } ปล 3 คือ รูปชีวิตินทรีย์ อไทรตถิ อวิตถ

(1) อฬ 3-อฬ

อ.ธ= รูปชีวิตินทรีย์ทั้งในปฏิ. และปวัตกาล → กัมมรูป 9 หรือ 8 ที่อยู่ในกาลาปเตชวกันกับรูปชีวิตินทรีย์. ได้ปล 3 คือ รูปชีวิตินทรีย์ อไทรตถิ อวิตถ
 กัโดย กาล=ปวัต-ปฏิ. ภูมิ=ปัจจ บุคคล=ปล 4 ผล 4 วิถี=รูปวิถี

ลักษณะสังขยวาระ: มีประเภทเดียว คือ อฬ-อฬ
 รูปชีวิตินทรีย์ปัจจัยสภาวะ: มี 2 ปัจจัย คือ รูปชีวิตินทรีย์ตถิ รูปชีวิตินทรีย์อวิตถ
 * อิตินทรีย์ตถิปัจจัย อิตินทรีย์อวิตถปัจจัย ทั้งสองปัจจัยนี้ แสดงเหมือนรูปชีวิตินทรีย์ปัจจัยทุกประการ
 จบ รูปชีวิตินทรีย์ชาติ 3 ปัจจัย ซึ่งเป็นชาติที่ ๗

และจะแสดงชาติที่ ๘ คือ ปกตูปนิสสัยชาติ, และชาติที่ ๙ คือ นานักขณิกกัมมชาติต่อไป

(ม 287)
น.337

9/3 ปุณฺหวารวิภังค์แห่งปกตุนิสังขย มี 3 บท 9 ภาวะ: อ.ธ (จิตต 89 ค.52 รูป 28 ที่เกิดก่อนๆ ที่เป็นผลวะ เป็น ปจ เป็น ปโย
จิตต 89 ค.52 ที่เกิดหลัง)

วิธีพระบาลี

ก. กุสลลขบท มี 3 ภาวะ:

- (1) ก. 1 ก. อ.ธ = ก.จิตตป. 20 ที่เป็นผลวะ มีกำลังมาก (เว้นอรุม) → ก.จิตตป. 21 ได้อำนาจปัจจัยอย่างเต็มตัว คือ ปกตุนิสังขย
- (2) ก. 1 อก. อ.ธ = โลภียก.จิตตป. 17 ที่เป็นผลวะ มีกำลังมาก → อก.จิตตป. 12 " คือ "
- (3) ก. 2 อพ. อ.ธ = ก.จิตตป. 21 ที่เป็นผลวะ มีกำลังมาก → วิ.จิตตป. 36 ก.จิตตป. 20 ได้ปัจจัย 2 คือ ปกตุนิสังขย

วิธีพระบาลี

ข. อกุสลลขบท มี 3 ภาวะ:

- (1) อก. 1 อก. อ.ธ = อก.จิตตป. 12 ที่เป็นผลวะ มีกำลังมาก และทผลวะมีกำลังน้อย → อก.จิตตป. 12 ได้อำนาจปัจจัยเดียว คือ ปกตุนิสังขย
- (2) อก. 1 ก. อ.ธ = อก.จิตตป. 12 ที่เป็นผลวะ มีกำลังมาก → ก.จิตตป. 21 " คือ "
- (3) อก. 2 อพ. อ.ธ = อก.จิตตป. 12 ที่เป็นผลวะ มีกำลังมาก → วิ.จิตตป. 36 ก.จิตตป. 20 ได้อำนาจปัจจัย 2 คือ ปกตุนิสังขย

วิธีพระบาลี

ค. อุพยุกขบท มี 3 ภาวะ:

- (1) อพ. 1 อพ. อ.ธ = วิ.จิตตป. 36 ก.จิตตป. 20 รูป 28 ที่เป็นผลวะ มีกำลังมาก → วิ.จิตตป. 36 ก.จิตตป. 20 ได้ปัจจัยเดียว คือ ปกตุนิสังขย
- (2) อพ. 1 ก. อ.ธ = วิ.จิตตป. 35 หรือ 36 ก.จิตตป. 20 รูป 28 ที่เป็นผลวะ มีกำลังมาก (เว้นอรุม) → ก.จิตตป. 21 ได้ปัจจัย 2 คือ "
- (3) อพ. 1 อก. อ.ธ = โลภียก.จิตตป. 32 ก.จิตตป. 20 รูป 28 ที่เป็นผลวะ มีกำลังมาก → อก.จิตตป. 12 ได้ปัจจัยเดียว คือ "

ว่าโดย ทล- กุมิ- บุคค- วิถิ ทั้งเข้าใตตามองค์ธรรมที่ปรากฏอยู่ในภาวะนั้นๆ
 ผู้ทสังขยภาวะ ดังที่ได้แสดงมาแล้วข้างต้นนั้นมี 9 ประเภท
 ปกตุนิสังขยปัจจัยสภาวะ ดังแสดงมาแล้วข้างต้นนั้น มีปัจจัยเดียว คือ นานักขณิกกัมมะ

(ม 322)
น.377

13/2 ปุณฺหวารวิภังค์แห่งนันทกขณิกกัมมปัจจัย มี 2 บท 2 ภาวะ: อ.ธ (ก.เจตนา 21, อก.เจตนา 12 ที่เป็นอดีต เป็น ปจ
วิปากจิต 36 ค.38 ภูมิ- อสังก- ชาติ, เป็น ปโย

วิธีพระบาลี

ก. กุสลลขบท มี 1 ภาวะ:

- (1) ก. 1 อพ. อ.ธ = ก.เจตนา 21 ที่เป็นอดีต → ก.วิ. 29 นามข. 4 ก.กัมมชรูปที่ก่อกำเนิด ได้อำนาจปัจจัย 7 คือ อนันตรชาติ 7 ปจ (เว้นแต่

วิธีพระบาลี

ข. อกุสลลขบท มี 1 ภาวะ:

- (1) อก. 2 อพ. อ.ธ = อก.เจตนา 12 ที่เป็นอดีต → อก.วิ. 7 นามข. 4 อก.กัมมชรูปที่ก่อกำเนิด ได้อำนาจปัจจัย 2 คือ แยกปกตุนิสังขย นานัก

ว่าโดย

ทล = ชาติ. ภูมิ { ก- อพ = กอก- จต- ปัจจุ } บุคค { ปจ = 4+7, ปโย = 4+4 } วิถิ { ปค = ปคจ- ทมช. และอโยปนาช. มีนททววิถิ. ปโย }
 { อก- อพ = ปัจจุ. } { ปจ = 4+3, ปโย = 4+4 } { ปค = ปัจจุ- ทมช. มีนททววิถิ, ปโย = มีกจ- มิน }

ผู้ทสังขยภาวะ มี 2 ประเภท คือ (ก- อพ) (อก- อพ)
 นานักขณิกกัมมปัจจัยสภาวะ มี 6 ปัจจัย คือ อนันตรชาติ 7 ปัจจัย (เว้นนานัก)

หรือ ก. 1 อพ. อ.ธ = ตีเหตกอกกัฏฐมหาก. เจตนา 4 ที่เป็นอดีต → อ.เห. ก. วิ. 8, มหาวิ. 8 นามข. 4 ก.กัมมชรูปที่ก่อกำเนิด
 ทมข. บุคค { ตีเหตกโกมกมหาก. เจตนา 4 และทวีเหตกอกกัฏฐมหาก. เจตนา 4 → อ.เห. ก. วิ. 8, มหาวิ. 8, นามข. 4, ก.กัมมชรูปที่ก่อกำเนิด
 ทวีเหตกโกมกเจตนา 4 ที่เป็นอดีต → อ.เห. ก. วิ. 8 และ ก.กัมมชรูปที่ก่อกำเนิด
 ปฐมฉานก. เจตนา ที่เป็นอดีต → ปฐมฉานวิปากนามขันธ์ 4 และปฐมฉานก. กัมมชรูปที่ก่อกำเนิด
 รูปฉาน บุคค { ปฐมฉานก. เจตนา ที่เป็นอดีต → ปฐมฉานวิปากนามขันธ์ 4 และปฐมฉานก. กัมมชรูปที่ก่อกำเนิด
 อจก. สำนัญจายตนก. เจตนา ที่เป็นอดีต → อจก. สำนัญจายตนวิปากนามขันธ์ 4 ที่ก่อกำเนิด
 อรูปฉาน บุคค { เหวลัญชานาสัมมชยตนก. เจตนา ที่เป็นอดีต → เหวลัญชานาสัมมชยตนวิปากนามขันธ์ 4 ที่ก่อกำเนิด
 พระอริยบุคคล { วิสตาปัตติมรรคเจตนา ที่เป็นอดีต → วิสตาปัตติผลนามขันธ์ 4 ที่ก่อกำเนิด
 อรหัตตมรรคเจตนา ที่เป็นอดีต → อรหัตตผลนามขันธ์ 4 ที่ก่อกำเนิด

สรุป บท และวาระพร้อมทั้งอำนาจปัจจัยของปัญหาวิธีแก้ในปัจจัย ๒๔ หรือ ๔๗ (ตามลำดับชาติทั้ง ๘)

- ชาติที่ ① ปัจจัยที่เป็นสหชาติมี 15 ปัจจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ
- (ม 168)* ปัจจัยที่เป็นสหชาติชาติเล็ก 7 ปัจจัย คือ เห. อ. ก. น. ฉ. น. ม. มี 3 บท 7 วาระ เหมือนกัน คือ น. 96
1. ปัญหาวิธีแก้แห่งเหตุปัจจัย มี 3 บท 7 วาระ (นาม → นามรูป) สูตร 3.3.1 คือ
- ก. กุสลบทย มี 3 วาระคือ $\left\{ \begin{array}{l} (1) \text{ ก } \frac{10}{1} \text{ ก} \\ (2) \text{ ก } \frac{9}{1} \text{ อห} \\ (3) \text{ ก } \frac{8}{1} \text{ ก+อห} \end{array} \right.$
 - ข. อกุสลบทย มี 3 วาระคือ $\left\{ \begin{array}{l} (1) \text{ อก } \frac{7}{1} \text{ อก} \\ (2) \text{ อก } \frac{6}{1} \text{ อห} \\ (3) \text{ อก } \frac{5}{1} \text{ อก+อห} \end{array} \right.$
 - ค. อพยากตบทย มี 1 วาระคือ = (1) $\frac{5}{1} \text{ อห-อห}$
- (ม 273)* ปัจจัยที่เป็นสหชาติกลาง 4 ปัจจัย คือ อ. น. ส. ม. วิ. มี บท และวาระดังต่อไปนี้ น. 319
7. อัญมณฺญปัจจัย และ สัมปยุตตปัจจัย มี 3 บท 3 วาระ เหมือนกัน {นามรูป → นามรูป} {นาม → นาม} สูตร 1.1.1. คือ
- ก. กุสลบทย มี 1 วาระคือ = (1) $\frac{6}{1} \text{ ก}$
 - ข. อกุสลบทย มี 1 วาระคือ = (1) $\frac{6}{1} \text{ อก}$
 - ค. อพยากตบทย มี 1 วาระคือ = (1) $\frac{5}{1} \text{ อห-อห}$
- (ม 326) น. 381 14. ปัญหาวิธีแก้แห่งวิปากปัจจัย มี 1 บท 1 วาระ (นาม → นามรูป) สูตร 0.0.1 คือ
- ก. อพยากตบทย มี 1 วาระคือ (1) $\frac{5}{1} \text{ อห-อห}$
- (ม 358) น. 414 20. ปัญหาวิธีแก้แห่งสหชาติวิปากปัจจัย มี 3 บท 3 วาระ (นามรูป → นามรูป) สูตร 1.1.1 คือ
- ก. กุสลบทย มี 1 วาระคือ = (1) $\frac{5}{1} \text{ อห}$
 - ข. อกุสลบทย มี 1 วาระคือ = (1) $\frac{5}{1} \text{ อก}$
 - ค. อพยากตบทย มี 1 วาระคือ = (1) $\frac{7}{1} \text{ อห}$

- (ม 257)* ปัจจัยที่เป็นสหชาติใหญ่ 4 ปัจจัย คือ ส. น. ส. น. วิ. มี 5 บท 9 วาระ เหมือนกัน คือ น. 303
6. ปัญหาวิธีแก้แห่งสหชาติปัจจัย เป็นต้น มี 5 บท 9 วาระ เหมือนกัน (นามรูป → นามรูป) สูตร 3.3.1.1.1 คือ
- ก. กุสลบทย มี 3 วาระคือ $\left\{ \begin{array}{l} (1) \text{ ก } \frac{6}{1} \text{ ก} \\ (2) \text{ ก } \frac{5}{1} \text{ อห} \\ (3) \text{ ก } \frac{4}{1} \text{ ก+อห} \end{array} \right.$
 - ข. อกุสลบทย มี 3 วาระคือ $\left\{ \begin{array}{l} (1) \text{ อก } \frac{6}{1} \text{ อก} \\ (2) \text{ อก } \frac{5}{1} \text{ อห} \\ (3) \text{ อก } \frac{4}{1} \text{ อก+อห} \end{array} \right.$
 - ค. อพยากตบทย มี 1 วาระคือ = (1) $\frac{5}{1} \text{ อห-อห}$
 - ฉ. กุสลตพยากตบทย มี 1 วาระคือ (1) $\frac{4}{1} \text{ ก+อห+อห}$
 - ง. อกุสลตพยากตบทย มี 1 วาระคือ (1) $\frac{4}{1} \text{ อก+อห+อห}$

- (ม 177) น. 209 ชาติที่ ② ปัจจัยที่เป็นอาร์มมณชาติมี 8 ปัจจัย คือ อาร์มมณ ฯลฯ อาร์มมณแปรชาติอวิตต. มี บท และวาระดังนี้
2. ปัญหาวิธีแก้แห่งอาร์มมณปัจจัย มี 3 บท 9 วาระ (บัญญัตินามรูป → นาม) สูตร 3.3.3 คือ
- ก. กุสลบทย มี 3 วาระคือ $\left\{ \begin{array}{l} (1) \text{ ก } \frac{3}{1} \text{ ก} \\ (2) \text{ ก } \frac{3}{1} \text{ อก} \\ (3) \text{ ก } \frac{3}{1} \text{ อห} \end{array} \right.$
 - ข. อกุสลบทย มี 3 วาระคือ $\left\{ \begin{array}{l} (1) \text{ อก } \frac{3}{1} \text{ อก} \\ (2) \text{ อก } \frac{1}{1} \text{ ก} \\ (3) \text{ อก } \frac{1}{1} \text{ อห} \end{array} \right.$
 - ค. อพยากตบทย มี 3 วาระคือ $\left\{ \begin{array}{l} (1) \text{ อห } \frac{5}{1} \text{ อห} \\ (2) \text{ อห } \frac{5}{1} \text{ ก} \\ (3) \text{ อห } \frac{5}{1} \text{ อก} \end{array} \right.$

น. 258 3/1 อาร์มมณเฑียร และ อาร์มมณเฑียร มี 3 บท 7 วาระ เหมือนกัน (นามรูป → นาม) สูตร 3.1.3 คือ

- ก. กุศลชบ มี 3 วาระ คือ
 - (1) ก 3 ก
 - (2) ก 3 อก
 - (3) ก 3 อพ
- ข. อกกุศลชบ มี 3 วาระ คือ
 - (1) อก 3 อก
 - (2) อพ 3 อพ
 - (3) อพ 3 ก
- ค. อพยากตชบ มี 3 วาระ คือ
 - (1) อพ 3 อพ
 - (2) อพ 3 ก
 - (3) อพ 3 อก

จัดการมณเฑียรราชธานี

อาร์มมณเฑียรราชธานี

จัดการมณเฑียรราชธานี

อาร์มมณเฑียรราชธานี

อาร์มมณเฑียรราชธานี

รวม 5 บังคับ มี 3 บท 7 วาระ เหมือนกัน (รูป → นาม) คือ

- (1) อพ 6 อพ
- (2) อพ 6 ก
- (3) อพ 6 อก

น. 287 ข้อที่ ③ บังคับที่เป็นอนันตรชาติมี 7 บังคับ (นาม → นาม) มีบทและวาระดังนี้

- อนันตร บังคับ
- ลมนันตร "
- อนันตรนิสสัย "
- นัตถิ "
- วิคต "

รวม 5 บังคับ มี 3 บท 7 วาระ เหมือนกัน (นาม → นาม) คือ

- ก. กุศลชบ มี 2 วาระ คือ
 - (1) ก 6 ก
 - (2) ก 6 อพ
- ข. อกกุศลชบ มี 2 วาระ คือ
 - (1) อก 6 อก
 - (2) อก 6 อพ
- ค. อพยากตชบ มี 2 วาระ คือ
 - (1) อพ 6 อพ
 - (2) อพ 6 ก
 - (3) อพ 6 อก

อาเสวนบังคับ มี 3 บท 7 วาระ (นาม → นาม) สูตร 1.1.1 คือ

- ก. กุศลชบ มี 1 วาระ คือ (1) ก 6 ก
- ข. อกกุศลชบ มี 1 วาระ คือ (1) อก 6 อก
- ค. อพยากตชบ มี 1 วาระ คือ (1) อพ 6 อพ

ได้ไป 6 (เว้นปกติ) ทำไป 5 (เว้น 1 + ๑)

ปกตินิสสัยนันทกัมมบังคับ มี 1 บท 1 วาระ คือ กุศลชบ วาระ คือ ก 6 อพ. หมายถึงมรรคเจตนาเป็นผู้ปกครองแก่ผลจิต

น. 323 ข้อที่ ④ บังคับที่เป็นวิคตบุเรชาตชาติ 6 บังคับ (รูป → นาม) มีบทและวาระดังนี้

- วิคตบุเรชาตนิสสัยบังคับ
- วิคตบุเรชาต
- วิคตบุเรชาตวิปยุตต
- วิคตบุเรชาตตถิ
- วิคตบุเรชาตอวิคต

รวม 5 บังคับ มี 1 บท 3 วาระ เหมือนกัน คือ ก. อพยากตชบ มี 3 วาระ (รูป → นาม) คือ

- (1) อพ 6 อพ
- (2) อพ 6 ก
- (3) อพ 6 อก

บุเรชาตนิสสัยบังคับ มี 1 บท 1 วาระ คือ ก. อพยากตชบ มี 1 วาระ คือ (1) อพ 6 อพ

น. 361 ข้อที่ ⑤ บังคับที่เป็นปัจฉิมชาติมี 4 บังคับ (นาม → รูป) มีบทและวาระดังนี้

- ปัจฉิมชาติบังคับ
- ปัจฉิมชาติวิปยุตตบังคับ
- ปัจฉิมชาติตถิ
- ปัจฉิมชาติอวิคต

รวม 4 บังคับ มี 3 บท 3 วาระ เหมือนกัน (นาม → รูป) คือ

- ก. กุศลชบ มี 1 วาระ คือ (1) ก 6 อพ
- ข. อกกุศลชบ มี 1 วาระ คือ (2) อก 6 อพ
- ค. อพยากตชบ มี 1 วาระ คือ (3) อพ 6 อพ

น. 383 ข้อที่ ⑥ บังคับที่เป็นอาหารชาติมี 3 บังคับ คือ รูปอาหาร, อานรัตถิ, อานรวิคต, มี 1 บท 1 วาระ เหมือนกัน (รูป → รูป)

- ก. อพยากตชบ มี 1 วาระ คือ (1) อพ 3 อพ

น. 400 ข้อที่ ⑦ บังคับที่เป็นรูปชีวิตินทรีย์ชาติมี 3 บังคับ คือ รูปชีวิตินทรีย์, อินทรีย์ตถิ, อินทรีย์อวิคต, มี 1 บท 1 วาระ คือ

- ก. อพยากตชบ มี 1 วาระ คือ (1) อพ 3 อพ

น. 337 ข้อที่ ⑧ บังคับที่เป็นปกตินิสสัยชาติ มี 3 บท 7 วาระ (บัญญัตินามรูป → นาม) แล้วลงเหมือนอาร์มมณเฑียรบังคับ

น. 377 ข้อที่ ⑨ บังคับที่เป็นนันทกัมมชาติ มี 1 บังคับ (นาม → นามรูป) มี 2 บท 2 วาระ คือ ก-อพ, อก-อพ.

- ก. กุศลชบ มี 1 วาระ คือ (1) ก 7 อพ คือ ก. เจตนา 21 ที่เป็นอดีต → ก. วิ. 29 นามชั้น 4. ก. กัมมชรูป
- ข. อกกุศลชบ มี 1 วาระ คือ (1) อก 7 อพ คือ อก. เจตนา 12 ที่เป็นอดีต → อก. วิ. 7 นามชั้น 4. อก. กัมมชรูป

แสดงวาทะของปัจจัย 24 หรือ 47 ตามสมควร (น. 63 - 67)

<p>วจนัตถะ</p> <p>“ทีโตนติ ปติฏฐาติ เอตถกถิ = เหตุ” “เหตุ จ โส ปัจจัย จาติ = เหตุปัจจัย” “มุลกุเจเน อุปการิก ธมฺมิเม = เหตุปัจจัย”</p>	<p>1. <u>เหตุปัจจัย</u></p> <p>ปัจจัยป็นนธรรมตั้งอยู่เฉพาะในธรรมนี้ ฉะนั้น ธรรมนี้จึงชื่อว่า เหตุ เหตุนั้นแหละ เป็นปัจจัย จึงเรียกว่า เหตุปัจจัย ธรรมที่ช่วยอุดหนุน เพราะอรรถว่าเป็นรากแก้ว ชื่อว่า เหตุปัจจัย</p>
<p>วจนัตถะ</p> <p>“จิตตเจตสีเกหิ จาลมฺพยตีติ = อารมฺมณํ” “อา อภิมุขํ รมฺหิตี เอตถกถิ = อารมฺมณํ” “จิตตเจตสีกา ๑๑คนฺตวา รมฺหิตี เอตถกถิ = อารมฺมณํ” “จิตตเจตสีเก ๑๑คนฺตตีติ = อารมฺมณํ” “อารมฺมณภาเวเน อุปการิก ธมฺมิเม = อารมฺมณปัจจัย”</p>	<p>2. <u>อารมฺมณปัจจัย</u></p> <p>ธรรมชาติอันจิตและเจตสิกทั้งหลายยึดหน่วง เรียกว่า อารมฺมณํ จิตและเจตสิกทั้งหลายมายึดพร้อมหน้ากันในธรรมชาตินี้ ฉะนั้น ธรรมชาตินี้จึงเรียกว่า อารมฺมณํ จิตและเจตสิกทั้งหลายมายึดในธรรมชาตินี้ ฉะนั้น ธรรมชาตินี้ จึงชื่อว่า อารมฺมณํ ธรรมชาติใด ย่อมหน่วงเหนี่ยวจิตและเจตสิกทั้งหลาย เหตุนั้น ธรรมชาตินั้นจึงเรียกว่า อารมฺมณํ ธรรมที่ช่วยอุดหนุนโดยความเป็นอารมฺมณํ ชื่อว่า อารมฺมณปัจจัย</p>
<p>วจนัตถะ</p> <p>“อธินํ ปติ = อธิปติ” “อธิปติ จ โส ปัจจัย จาติ = อธิปติปัจจัย” “เชฏฺฐจกฺกุเจเน อุปการิก ธมฺมิเม = อธิปติปัจจัย” 1. อารมฺมณณฺจ ตํ อธิปติ จาติ = อารมฺมณฺจอธิปติ” 2. สหชาตณฺจ ตํ อธิปติ จาติ = สหชาตอธิปติ”</p>	<p>3. <u>อธิปติปัจจัย</u> มี 2 คือ { 1. อารมฺมณฺจอธิปติ 2. สหชาตอธิปติ</p> <p>สภวธรรมที่เป็นใหญ่กว่าสัมปยุตตธรรมที่เกี่ยวข้องกันนั้น ชื่อว่า อธิปติ สภวธรรมที่เป็นอธิปติด้วย เป็นปัจจัยด้วย เรียกว่า อธิปติปัจจัย ธรรมที่อุดหนุนกันโดยเป็นใหญ่ เรียกว่า อธิปติปัจจัย อารมฺมณณฺจ ตํ อธิปติ จาติ = อารมฺมณฺจอธิปติ” ธรรมที่นั้นแหละเป็นอธิปติ จึงเรียกว่า อารมฺมณฺจอธิปติ สหชาตณฺจ ตํ อธิปติ จาติ = สหชาตอธิปติ” ธรรมชาติที่เกิดร่วมกันนั้นแหละเป็นอธิปติ เรียกว่า สหชาตอธิปติ</p>
<p>วจนัตถะ</p> <p>“อนฺตรณฺติ อนฺตรํ กิโรตีติ = อนฺตรํ” “นตถํ เยสํ อนฺตรณฺติ = อนฺตรนา” “อนฺตรภาเวเน อุปการิก ธมฺมิเม = อนฺตรปัจจัย”</p>	<p>4. <u>อนฺตรปัจจัย</u></p> <p>ธรรมชาติที่คั่น คือที่กระทำให้มีระหว่าง ชื่อว่า อนฺตร ระหว่างคั่นแห่งธรรมเหล่านี้ไม่มี ธรรมเหล่านั้น ชื่อว่า ไม่มีระหว่างคั่น ธรรมที่ช่วยอุดหนุนโดยไม่มีระหว่างคั่น ชื่อว่า อนฺตรปัจจัย</p>
<p>วจนัตถะ</p> <p>“สฺวสุ อนฺตรนาติ = สฺมนฺตรนา” “สฺมนฺตรํ หุตฺวา อุปการิก ธมฺมิเม = สฺมนฺตรปัจจัย”</p>	<p>5. <u>สฺมนฺตรปัจจัย</u></p> <p>ธรรมที่ไม่มีระหว่างคั่นเลยนั้น ชื่อว่า สฺมนฺตร ธรรมที่ไม่มีระหว่างคั่นเลยนั้น เป็นธรรมช่วยอุด- หนุน ชื่อว่า สฺมนฺตรปัจจัย</p>
<p>วจนัตถะ</p> <p>“ขายตีติ = ขาติ” “สฺหชาติ = สฺหชาติ” “ปัจจัยป็นเนเน สฺห ขายตีติ = สฺหชาติ” “สฺหชาโต หุตฺวา อุปการิก ธมฺมิเม = สฺหชาตปัจจัย”</p>	<p>6. <u>สฺหชาตปัจจัย</u></p> <p>ธรรมที่ก่อเกิดขึ้น ฉะนั้น ธรรมนั้นชื่อว่า ขาติ ธรรมที่เกิดพร้อมกัน ชื่อว่า สฺหชาติ ปัจจัยยึดเกิดขึ้นพร้อมด้วยปัจจัยป็น ฉะนั้น ปัจจัยนั้นชื่อว่า สฺหชาต ธรรมที่เกิดพร้อมกันแล้วมีอุปการะแก่กัน ชื่อว่า สฺหชาตปัจจัย</p>

7. อัญมณฺณปัจจัย

วจนํตถะ

“อัญมณฺณํ หุตวา ปัจจัย = อัญมณฺณปัจจัย” สภาธรรมแต่ละอย่างทีต่างต้งอาศัยหึ่งหึ่งกัน จึงเกิด
ขึ้นได้ ต้งอยู่ได้ ชื่อว่า อัญมณฺณปัจจัย
“อัญมณฺณํ หุตวา อูปการิก ธมฺมิ = อัญมณฺณปัจจัย” ธรรมทีช่วยอดหนนหึ่งหึ่งกัน จึงเกิดขึ้นได้ ต้งอยู่
ได้ ชื่อว่า อัญมณฺณปัจจัย

8. นิสฺสยปัจจัย

วจนํตถะ

“นิสฺสยณฺติ เอตถกถิ นิสฺสยิ” ปัจจัยปบนัธรรมท้งหลายยอมอาศัยในสภาธรรมนี้ ฉะนั้น สภาธรรม
นี้ จึงชื่อว่า นิสฺสยะ คือเป็นทีอาศัยแ่งปัจจัยปบนัธรรมท้งหลาย
“อิฏฺฐานาภาวเสณฺ ว นิสฺสยาภาวเสณฺ ว ปัจจัยปบนัธรรมเมหิ สียเต นิสฺสยเตติ = นิสฺสยิ” ธรรมที
เป็นปัจจัยปบนัธรรมท้งหลายอาศัยโดยอาการตั้งมั่น หรือ โดยอาการอิงอาศัย ชื่อว่า นิสฺสยะ
“อิฏฺฐานาภาวเนน นิสฺสยาภาวเนน จ อูปการิก ธมฺมิ = นิสฺสยปัจจัย” ธรรมทีช่วยอดหนนโดยอาการตั้งมั่น
ประการหนึ่ง โดยอาการอิงอาศัยประการหนึ่ง ชื่อว่า นิสฺสยปัจจัย

9. อูปนิสฺสยปัจจัย

วจนํตถะ

“ภิสฺ นิสฺสยิ = อูปนิสฺสยิ” ธรรมอันเป็นทีอาศัยอย่างแรงกล้า ชื่อว่า อูปนิสฺสยะ
“(วา) พลวตโร นิสฺสยิติ = อูปนิสฺสยิ” หรือธรรมอันเป็นทีอาศัยทีมีกำลังมาก ชื่อว่า อูปนิสฺสยะ
“อูปนิสฺสยภาวเนน อูปการิก ธมฺมิ = อูปนิสฺสยปัจจัย” ธรรมทีเป็นผู้อุปการโดยความเป็นทีอาศัยอย่างแรง
กล้า ชื่อว่า อูปนิสฺสยปัจจัย
“(วา) พลวตโรภาวเนน อูปการิก ธมฺมิ = อูปนิสฺสยปัจจัย” หรือธรรมทีเป็นผู้อุปการโดยความเป็นทีอาศัย ทีมี
กำลังมาก ชื่อว่า อูปนิสฺสยปัจจัย

ปกตฺปนิสฺสย มีวจนํตถะดังนั น.448

“สฺฏฐ กรียตถาติ = ปกิต” เหตุธรรมทีได้ทำมาแล้วด้วยดีนันั้น ชื่อว่า ปกต
“ปกิต อูปนิสฺสยิติ = ปกตฺปนิสฺสยิ” เหตุธรรมอันเป็นทีอาศัย มีกำลังแรงกล้าทีได้ทำมาแล้วด้วยดีนันั้น ชื่อว่า ปกตฺปนิสฺสย
(อดวา) ชารมฺมณนํนตเรหิ อัสมิสิสํ หุตวา ปกตียาเวว อูปนิสฺสยิติ = ปกตฺปนิสฺสยิ
อีกนัยหนึ่ง เหตุธรรมอันเป็นทีอาศัยทีมีกำลังแรงกล้า ด้วยอำนาจสภาว: ของตนเองเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้อง ด้วย
ชารมฺมณปัจจัย แคะอนันตปัจจัย ชื่อว่า ปกตฺปนิสฺสยปัจจัย

10. ปุเรชาติปัจจัย

วจนํตถะ

“ปุเร ชาติตถาติ = ปุเรชาติ” สภาธรรมทีเกิดก่อนปัจจัยปบนัธรรม ชื่อว่า ปุเรชาติ
“ปุเรชาติ จ ภิสฺ ปัจจัย จาติ = ปุเรชาติปัจจัย” ธรรมทีเกิดก่อนด้วย เป็นปัจจัยด้วย ชื่อว่า ปุเรชาติปัจจัย

11. ปัจฉาชาติปัจจัย

วจนํตถะ

“ปัจฉา ชาติตติ = ปัจฉาชาติ” ธรรมทีเกิดทีหลังปัจจัยปบนัธรรม ชื่อว่า ปัจฉาชาติ
“ปัจฉาชาติ จ ภิสฺ ปัจจัย จาติ = ปัจฉาชาติปัจจัย” ธรรมทีเกิดทีหลังด้วย เป็นปัจจัยด้วย ชื่อว่า ปัจฉาชาติปัจจัย
“ปัจฉาชาติ หุตวา อูปการิก ธมฺมิ = ปัจฉาชาติปัจจัย” ธรรมทีเกิดทีหลังปัจจัยปบนัธรรม แล้วอุปการะแก่
ธรรมทีเกิดก่อน ชื่อว่า ปัจฉาชาติปัจจัย

12. อาเสวนปัจจัย

วจนัตถะ

“อาปนุปรุณิ เสวันิ = อาเสวนิ” การเสพอารมณ์บ่อยๆ ชื่อว่า อาเสวนะ
 “อาเสวัติ ปุณุปรุณิ ปวตฺตตีติ = อาเสวนิ” จิตดวงเดียวที่เกิดซ้ำกันบ่อยๆ ครั้น ชื่อว่า อาเสวนะ
 “อาเสวนตุเจณ อนนฺตรานิ ปคณพลวภาวย อุปการิก ธมฺมิเม = อาเสวนปัจจัย” ธรรมที่ช่วยอดทนหนีโดย-
 ความติดต่อกันไม่มีระหว่างกัน เป็นสภาพที่มีกำลังคงแก่แรง เพราะอรรถว่าเสพอารมณ์บ่อยๆ ชื่อว่า อาเสวนปัจจัย
 - “อาเสวนญจ ติ ปจฺจยญฺจาติ = อาเสวนปัจจัย” การเสพอารมณ์บ่อยๆ นั้นด้วย เป็นปัจจัยด้วย ฉะนั้น ชื่อว่า อาเสวนปัจจัย

13. กัมมปัจจัย มี 2 คือ { 1. สันชัตกัมมปัจจัย
2. นานักขณิกกัมมปัจจัย

วจนัตถะ

“กรรมิ = กम्मิมิ” การกระทำ เรียกว่า กรรม
 “กิริติ ปฏิสังขริตีติ = กम्मิมิ” ธรรมที่จัดแจง หรือปรุงแต่งซึ่งปัจจัยป็นธรรม ชื่อว่า กรรม
 “กมฺมภาเวน อุปการิก ธมฺมิเม = กम्मปัจจัย” ธรรมที่ช่วยอดทนหนีโดยความจัดแจง หรือปรุงแต่ง ซึ่งปัจจัยป็น-
 ธรรม ชื่อว่า กัมมปัจจัย

1. สันชัตกัมมปัจจัย

วจนัตถะ

“กยฺยตฺวาจฺจจิตฺตตฺตภาสิขรณฺนุตาเนน จิตฺตปฺปโยคสฺสขานฺเตน กิรียาภาเวน ปจฺจยิ อุปการิกติ = กम्मปัจจัย”
 ธรรมที่ช่วยอดทนหนีโดยเป็นภาวะแห่งการกระทำอันนับเนื่องในจิตตปฺปโยค: คือเป็นธรรมที่ช่วยปรุงแต่งซึ่งอา-
 ทรแห่งกาย แห่งวาจา และจิต ชื่อว่า กัมมปัจจัย
 “สันชัตกम्मมฺมจ ติ ปจฺจยญฺ จาติ = สันชัตกम्मมฺมปัจจัย” ธรรมที่จัดแจง หรือปรุงแต่ง ซึ่งปัจจัยป็นธรรม
 ที่เกิดพร้อมกันนั้นด้วย เป็นปัจจัยด้วย ฉะนั้น จึงชื่อว่า สันชัตกัมมปัจจัย

2. นานักขณิกกัมมปัจจัย

วจนัตถะ

“นานาขณิ = นานักขณิ” ขณะต่างกัน ชื่อว่า นานักขณะ
 “นานักขณเณ ปวตฺตตี กम्मิมิ = นานักขณิกกम्मิมิ” ธรรมที่เกิดขึ้นขณะต่างกัน ชื่อว่า นานักขณิกกรรม
 “อุตฺตโน ปจฺจยปฺปนฺนธมฺมปวตฺตติกฺขณินิเต วิสฺสุเต สตีเต นานาขณลลิตฺธาติ = นานักขณิก” เจตนาที่สำเร็จแล้ว
 ในขณะที่ต่างกันที่เป็นอดีต ซึ่งเป็นคนละขณะกับขณะที่บังเกิดขึ้นแห่งปัจจัยป็นธรรมของตน ชื่อว่า นานักขณิก
 “นานักขณิกกम्मิมิ หุตฺวา อุปการิก ธมฺมิเม = นานักขณิกกम्मมฺมปัจจัย” ธรรมที่เป็นนานักขณิกกรรมนั้น เป็นปัจจัย
 ช่วยอดทน ชื่อว่า นานักขณิกกัมมปัจจัย

14. วิปากปัจจัย

วจนัตถะ

“ปฺหายกปฺหตฺตพฺพภาเวเน อญฺณมณฺณวิรุทฺธานิ กุสลากุสลานิ ปากติ = วิปาก” ธรรมที่เป็นผลของกุศล
 และอกุศล อันเป็นปฏิปักษ์แก่กันและกัน โดยความเป็นปหายกธรรม และปหายตฺตพฺพธรรม ชื่อว่า วิปาก
 “(วา) สํวชฺชอนฺวชฺชภาเวเน वा กณฺหสํกฺกภาเวเน वा อญฺณมณฺณวิสิฐฺธานิ กุสลากุสลานิ ปากติ = วิปาก”
 (หรือ) ธรรมซึ่งเป็นผลของกุศลและอกุศลเป็นพิเศษแปลกจากกัน โดยความเป็นสํวชฺชธรรม และอนฺวชฺชธรรม
 หรือโดยความเป็นธรรมดี และชั่ว ชื่อว่า วิปาก
 “วิปากิ ค โส ปจฺจยิ จาติ = วิปากปัจจัย” วิปากนั้นแหละเป็นปัจจัย จึงเรียกว่า วิปากปัจจัย
 “(ก) วิปจฺจยภาเวเน ปจฺจยิ อุปการิกติ = วิปากปัจจัย” (หรือ) ชื่อว่า วิปาก ปัจจัย เพราะอรรถว่า
 ช่วยอดทนโดยทำให้สำเร็จ

15. อาหารปัจจัย (หมายถึงอาหาร 4)

วจนัตถะ

“ลักลัปจยุปปนเน อหฺรติ ภูโส ทรตีติ = อหฺราโร” สภาวะที่นำมา คือสภาวะที่ประมวลมา มาก ๆ ซึ่งผลของตน ๆ ชื่อว่า อาหาร

“รปารปานํ อปถมฺภกตฺเตน อปการา จตฺตาริ อหฺราธา = อาหารปัจจัย” อาหาร 4 ที่อุปการะ โดย อรรถว่าเป็นสิ่ง ที่อุปถัมภ์แก่รูปธรรมและนามธรรมทั้งหลาย ชื่อว่า อาหารปัจจัย

16. อินทรีย์ปัจจัย มี 3 คือ { 1. สหชาติอินทรีย์ปัจจัย
2. ปเรชาตินทรีย์ ”
3. รูปชีวิตินทรีย์ ”

วจนัตถะ

“อินฺทิตี ปรมิสฺสฺสริเป กิโรตีติ = อินฺทริยํ” ธรรมชาติใดเป็นใหญ่ คือกระทำซึ่งความเป็นใหญ่ยิ่ง ชื่อว่า อินทรีย์

“อินฺทริยภาเวน อปการิก ชมิโม = อินฺทริยปัจจัย” ธรรมที่ช่วยอุดหนุนโดยความเป็นใหญ่ยิ่ง หรือโดย ความเป็นผู้ปกครอง ชื่อว่า อินทรีย์ปัจจัย

“อิสฺสรียฺจฺเจเน อธิปตฺติยฺจฺเจเน वा อปการา อิตฺติณฺทริยปริสฺสินฺทริยวชฺชวีสฺสิตินฺทริยา = อินฺทริยปัจจัย” อินทรีย์ 20 เว้นอินฺทินฺทริยและปริสฺสินฺทริยเสีย เป็นธรรมช่วยอุดหนุน โดยความเป็นใหญ่ หรือเป็นหัวหน้า ชื่อว่า อินทรีย์ปัจจัย

2. ปเรชาตินทรีย์ปัจจัย

วจนัตถะ

“ปเรชาโต หุตฺวา อินฺทริยภาเวน อปการิก ชมิโม = ปเรชาตินฺทริยปัจจัย” ธรรมที่เกิดก่อนแล้ว เป็นปัจจัยช่วยอุดหนุนโดยความเป็นใหญ่ ชื่อว่า ปเรชาตินทรีย์ปัจจัย

3. รูปชีวิตินทรีย์ปัจจัย (ไม่มีวจนัตถะโดยเฉพาะ) มีแต่ปัจจัยและปโย

รูปชีวิตินทรีย์ปัจจัยนี้ ได้แก่ ชีวิตรูปเป็นปัจจัยช่วยอุดหนุนแก่กัมมชรูปที่เกิดพร้อมกันกับตน ในกัมมชกาลาปรูป 9 มีลักษณะที่กลายเปลี่ยนตน ในกาลาปรูปหนึ่ง ๆ มีชีวิตรูปเป็นผู้รักษาอยู่ ทุก ๆ กาลาปรูป ดังนั้น ชีวิตรูปที่มีอยู่ในกัมมชกาลาปรูปแต่ละอัน นั้น จึงเป็นปัจจัยแก่รูปกาลาปรูปที่เหลือ ๆ หรือ 8 ในกาลาปรูปเดียวกัน ทำนองเดียวกันกับสหชาติอินทรีย์ปัจจัยซึ่งแสดงมาแล้วนั้น การที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงรูปชีวิตินทรีย์ปัจจัยไว้เฉพาะต่างหาก ไม่แสดงร่วมกับสหชาติอินทรีย์ปัจจัย ก็เพราะเหตุว่า สหชาติอินทรีย์ปัจจัยนั้น ปัจจัยธรรมเป็นนามช่วยอุดหนุนแก่ปัจจัยป็นซึ่งเป็นนาม และรูปเกิดขึ้นพร้อมกัน ตั้งแต่อุปาทกขณะ ล้วนรูปชีวิตินทรีย์ปัจจัยนั้น ช่วยอุดหนุนแก่ปัจจัยป็นธรรมตั้งแต่อุปาทกขณะไม่ได้ ต่อเมื่อถึงจิตขณะแล้วจึงจะช่วยอุดหนุนได้

17. ฌานปัจจัย

วจนัตถะ

“อารมฺมณํ ฌายติ อปนฺชฺฌายตีติ = ฌานํ” ธรรมชาติโดยอมเข้าไปแห่งซึ่งอารมณ์ มีรูปารมณเป็นต้น หรือมีกสิณเป็น เพราะเหตุนั้น ธรรมชาตินั้นชื่อว่า ฌาน

“อปนฺชฺฌายนตฺเตน อปการิก ชมิโม = ฌานปัจจัย” ธรรมที่ช่วยอุดหนุนโดยอรรถว่าเข้าไปแห่งซึ่งอารมณ์ชื่อว่า ฌานปัจจัย

“อารมฺมณํ อปนฺชฺฌายติ ทสฺสิมิ वा ภูโส ทรตีติ นิปฺปตฺติตฺตฺวา วิยฌายนฺนฺจฺเจเน อโฉโลกนฺนฺจฺเจเน อปการิก ชมิโม = ฌานปัจจัย” ธรรมที่เป็นปัจจัยช่วยอุดหนุน โดยอรรถว่า เข้าไปใกล้ซึ่งอารมณ์ หรือประจวบหนึ่งว่า ตกไปติดแน่นอยู่ในอารมณ์นั้นแล้ว และแห่ง คือจ้องดูอยู่ ชื่อว่า ฌานปัจจัย

18. มคฺคปัจจัย

วจนัตถะ

“มคฺคิโก วิยตีติ = มคฺคิโก” ธรรมที่เป็นประตงหนทาง ชื่อว่า มรรค

“ลคฺคิตฺทคฺคิตฺถํ นิพพานสฺส ๑ อภิมฺขํ ปาปนิตฺ = มคฺคิโก” ธรรมที่ชื่อว่า มรรค ก็เพราะเหตุว่าเป็นธรรม ที่นำไปสู่ สคฺคิตฺ ทคฺคิตฺ และ นิพพาน

“มคฺคภาเวน อปการิก ชมิโม = มคฺคปัจจัย” ธรรมที่เป็นผู้อุปการะโดยความเป็นมรรค คือนำไปสู่ สคฺคิตฺ ทคฺคิตฺ และ นิพพาน ชื่อว่า มคฺคปัจจัย

<p>19. <u>สัมปยุตตปัจจัย</u></p> <p>วจนัตถะ “สัม เอกุปฺปาหตาทิปกาเรหิ ยุตฺตนิ = สัมปยุตฺต” มีการเกิดขึ้น ขณะเดียวกันเป็นต้น ชื่อว่า สัมปยุตต “สัมปยุตตภาเวน อปการโก ธมฺโม = สัมปยุตตปัจจัย” พร้อมกัน ชื่อว่า สัมปยุตตปัจจัย</p>	<p>๕</p> <p>ธรรมชาติที่ประกอบพร้อมกันโดยประการที่หลาย ธรรมที่อุดหนุนแก่กันและกัน โดยเหตุที่ประกอบ</p>
<p>20. <u>วิปยุตตปัจจัย</u></p> <p>วจนัตถะ “เอกุปฺปาหตาทิปกาเรหิ น ปยุตฺตนิ = วิปยุตฺต” มีเอกุปฺปาหต (เกิดพร้อมกัน) เป็นต้น ชื่อว่า วิปยุตต “วิปยุตตภาเวน อปการโก ธมฺโม = วิปยุตตปัจจัย” เรียกว่า วิปยุตตปัจจัย</p> <p>(ม.415) น.485 คำว่า วิปยุตตนี้ มี ๒ อย่าง คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อภาวิปยุตต หมายถึง เป็นวิปยุตตโดยความไม่มี เช่น ทุจฺจิตฺตวิปยุตต คือจิตที่ไม่ประกอบด้วยทิวฐิ หรือจิตที่ปราศจากทิวฐิ หรือจิตที่ไม่มีทิวฐิ ญาณวิปยุตต คือจิตที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา หรือจิตที่ปราศจากปัญญา หรือจิตที่ไม่มีปัญญา 2. วิสัลฺลาวิปยุตต หมายถึง เป็นวิปยุตตโดยความไม่ปนกัน ได้แก่คำว่า วิปยุตตะ ๑ในวิปยุตตปัจจัยนี้เอง 	<p>ธรรมที่ไม่ประกอบกัน โดยประการต่างๆ ธรรมที่อุดหนุนกัน โดยความเป็นวิปยุตต</p>
<p>21. <u>อติปัจจัย</u></p> <p>วจนัตถะ “ปัจจุปปนฺนลกฺขणेณ อุตฺตภาเวน ทาทิสฺสเสว ธมฺมสฺส อปฺกมฺภกฺกเถณ อปการโก ธมฺโม = อติปัจจัย” ธรรมที่เป็นปัจจัยช่วยอุดหนุน โดยอรรถว่าช่วยอุดหนุนแก่ธรรมที่มีสภาพเดียวกัน โดยความเป็น สภาพธรรมที่มีอยู่ คือมีการที่กำลังเกิดอยู่เฉพาะหน้าเป็นลักษณะ ชื่อว่า อติปัจจัย</p>	
<p>22. <u>นตฺถปัจจัย</u></p> <p>วจนัตถะ “ปรมฺตฺถสฺสภาเวน นตฺถิตาย อปการโก ธมฺโม = นตฺถปัจจัย” ธรรมที่ช่วยอุดหนุนกัน โดยสภาวะ ที่ไม่มีอยู่โดยสภาพปรมาตถ์ เรียกว่า นตฺถปัจจัย</p>	
<p>23. <u>วิคตปัจจัย</u></p> <p>วจนัตถะ “วิคตภาเวน นิโรธสฺส ปตฺติตาย อปการโก ธมฺโม = วิคตปัจจัย” ธรรมที่อุดหนุนกัน โดยภาวะ ที่ปราศจากไป หมายถึง ถึงซึ่งความดับไป เรียกว่า วิคตปัจจัย</p>	
<p>24. <u>อวิคตปัจจัย</u></p> <p>วจนัตถะ “อวิคตภาเวน นิโรธสฺส อปฺตฺติตาย ทาทิสฺสเสว ธมฺมสฺส อปฺกมฺภกฺกเถณ อปการโก ธมฺโม = อวิคตปัจจัย” ธรรมที่เป็นผู้บ่มเพาะ โดยอรรถว่า เป็นผู้บ่มแก่ปัจจัยบั้นธรรม (ที่ยังมีอยู่) เช่นเดียวกัน กับตน โดยภาวะที่ไม่ปราศจากไป คือยังมีถึงซึ่งความดับไป เรียกว่า อวิคตปัจจัย</p>	<p>จบ วจนัตถะของปัจจัย 24 หรือ 47</p> <p>บุญส่ง เมฆาสวรรณดำรง ที่ปี ๒๕๓๔</p>

สรุปปัจจัยธรรม และ ปัจจัยป็นธรรมในปัจจัย ๔๗

ปจ	ปย			
20	(นาม → นาม)	มี 7 ปัจจัยคือ	1. อนันตรปัจจัย	1. สมนันตรปัจจัย
	(นาม → รูป)	มี 4 ปัจจัยคือ	4. ภาสวณปัจจัย	5. สัมปยุตตปัจจัย
	(นาม → นามรูป)	มี 9 ปัจจัยคือ	1. ปัจจชาติปัจจัย	2. ปัจฉาชาติวิปยุตต
17	(รูป → รูป)	มี 6 ปัจจัยคือ	1. เหตุปัจจัย	2. สหชาติปัจจัย
	(รูป → นาม)	มี 11 ปัจจัยคือ	5. วิภกปัจจัย	6. นามตาหรวปัจจัย
	(รูป → นามรูป)	ไม่มี		
8	(นามรูป → นาม)	มี 2 ปัจจัยคือ	1. ธรรมมถริปัจจัย	2. ธรรมมณปัจจัย
	(นามรูป → รูป)	ไม่มี		
	(นามรูป → นามรูป)	มี 6 ปัจจัยคือ	1. สหชาติปัจจัย	2. อดัญญปัจจัย
2	(บัญญัติ นามรูป → นาม)	มี 2 ปัจจัยคือ	1. ธรรมมณปัจจัย	2. ปกตุนปัจจัย
	(บัญญัติ นามรูป → รูป)	ไม่มี		

สรุปจำนวนกาลในปัจจัย ๒๔ หรือ ๔๗ (กาลในที่นี้หมายถึงเขตกัถา คือ ปัจจัยนั้น อดีต เป็นต้น

ปัจจัยที่เป็นปัจเจกกาล	มี 17 หรือ 3๒ ปัจจัย
* ปัจจัยที่เป็นอดีตกาล	มี 7 ปัจจัย คือ อนันตร สมนันตร อนันตรรูปนิสสัย ภาสวณ นานักขนิภกัมม นัตติ วิตต
ปัจจัยที่เป็น ปัจจุบน อดีต	อนาคต (3 กาล) ไม่มี
* ปัจจัยที่เป็น ปัจจุบน อดีต	อนาคต และ กาลวิมุต มี 4 ปัจจัย คือ ธรรมมณ ๓-ธิ ๓-ณู ปกต (หรือ ๓-ธิ ๓-ณู ๓-ณู)

สรุปลักษณะของอำนาจที่ช่วยอุปการะในปัจจัย ๔๗

- * ปัจจัยที่มีอำนาจเป็นชนกสังขติ มี 8 ปัจจัย คือ อนันตรชาติ ๗ ปัจจัย แต่แยกปกตุนนิสสัย นานักขนิภกัมมปัจจัยออกเป็น 2 ปัจจัย
- * " " " เป็นอุปถัมภกสังขติ มี 4 ปัจจัย คือ ปัจฉาชาติ 4 ปัจจัย คือ ปัจฉาชาติ, ปัจฉาชาติวิป, ปัจฉาชาติตติ, ปัจฉาชาติอวิตต.
- * " " " เป็นอนุภกสังขติ มี 3 ปัจจัย คือ รูปชีวิตินทริยปัจจัย, รูปชีวิตินทริยตติ, รูปชีวิตินทริยอวิตต.
- * " " " เป็นชนกสังขติ และอุปถัมภกสังขติ มี 32 ปัจจัย คือ ยกเว้นปัจจัยที่เป็นชนกสังขติ 8, อุปถัมภกสังขติ 4 และอนุภกสังขติ 3 แล้ว, ที่เหลืออีก 32 ปัจจัย มีอำนาจ 2 อย่าง คือ ชนกสังขติ และอุปถัมภกสังขติ. (หรือ ชนกสังขติ และอนุภกสังขติ.)

สรุปจำนวนรูปในปัจจัย ๒๔ หรือ ๔๗

ปัจจัยที่เป็นได้ในบัญญัติการรวม เป็นได้ทั้งหมด 24 ปัจจัย หรือ 47 ปัจจัย

" " ในคติโวการภูมิ มี 21 หรือ 25 ปัจจัย (เว้นปัจจัยที่เป็น ปุเรชาติ: ปัจฉาชาติ: วิปยุตต: เพราะ 3 ปัจจัยนี้เกี่ยวกับรูป

" " ในเสถียรการภูมิ มี 7 ปัจจัยคือ สหชาติ, อดัญญ, สหชาตนิสสัย, นานักขนิภกัมม และรูปชีวิตินทริยชาติ 3 ปัจจัย

ปัจจัยที่เกิดได้ภายนอก คือ สิ่งที่ไม่มีชีวิต มี 5 ปัจจัย คือ สหชาติ อดัญญ, สหชาตนิสสัย, สหชาติตติ, สหชาติอวิตต

ปัจจัยที่เป็น สัพพัญญานปัจจัย มี 4 ปัจจัย คือ 1. สหชาติ. 2. นิสสัย 3. อดีต 4. อวิตต (ปัจจัยที่เป็นเหตุที่ต่างแห่งสังขารธรรม

รูป นาม ทั้งหมด เรียกว่า สัพพัญญานปัจจัย ส่วนปัจจัยที่เหลืออีก 20 ปัจจัย เรียกว่า อดิสัพพัญญานปัจจัย

ในปัจจัย ๒๔ นี้ พระองค์ทรงแสดงโดยความเป็นคู่ ๆ กัน มี ๕ คู่ คือ

1. อกตยุค หนยถึงปัจจัย ที่ทรงแสดงคู่กันโดยเนื้อความ ได้แก่ อนันตรปัจจัย และ สมนันตรปัจจัย
 2. สกตยุค " " " โดยกรออกเสียง ได้แก่ นิสสัยปัจจัย และ อุปนิสสัยปัจจัย
 3. กาลปฏิปัทยยุค " " " โดยตรงกันข้าม ได้แก่ ปุเรชาติปัจจัย และ ปัจฉาชาติปัจจัย
 4. อดัญญมณปฏิปัทยยุค " " " โดยตรงกันข้ามของลักษณะอาการ ที่ทำหน้าที่อุปการะ ได้แก่ สัมปยุต กับ วิปยุตต คู่หนึ่ง, อดีตปัจจัย กับ นัตติปัจจัย คู่หนึ่ง, และ วิตตปัจจัย กับ อวิตตปัจจัย คู่หนึ่ง
 5. เหตุปัจจัย " " " โดยความเป็นเหตุและเป็นผล ได้แก่ กัมมปัจจัย (นานักขนิภกัมม) กับ วิภกปัจจัย
- ณทุกสังขติภพภูมิจาน โดยสังเขป บุญส่ง เมฆาคีวรรณดำรง

สรุป พระบาลยของมหาพรต ๒๔ ปุจฉย

ปุจฉย		ปุจฉย		ปุจฉย	
ปุจฉย	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๑. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๒. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๓. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๔. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๕. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๖. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๗. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๘. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๙. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๑๐. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๑๑. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๑๒. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๑๓. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๑๔. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๑๕. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๑๖. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๑๗. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๑๘. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๑๙. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๒๐. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๒๑. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๒๒. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๒๓. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ
๒๔. สหชตชิตฺติ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ	เหตุ

บัญชีรายชื่อวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยวิทยานิพนธ์	ผู้วิจัย	ผู้วิจัยประเภท
อนันต์, มีบท ๑๘ ข้อ สุนทรนรินทร์	<ol style="list-style-type: none"> จากข้อมูลเอกสาร ตำลึงแปดตากา และ ซมมา มีนชาตยา " ปริมา ปริมา กุศลา ซมมา ปริมา ปริมา อภัสลา " ปริมา ปริมา อพยภททา " ยศ เยศ ซมมาน อนันตทา / สมนนตทา 	<p>มีนชาตยา ตำลึงแปดตากา และ ซมมา อนันตรปจฺเจน ปจฺจโย</p> <p>มีนชาตยา " " " "</p> <p>ปริมาน ปริมาน กุศลาน ซมมาน / ๑๒. (ก-อ) ซมมาน " "</p> <p>" " อภัสธาน " / ๑๓. (ก-อ) " " "</p> <p>" " อพยภททาน " / ๑๔. (ก-อ) " " "</p> <p>" " อพยภททาน " / ๑๖. (อ-ก) ๑๖. (อ-ก) " " "</p> <p>เย เย ซมมา อปฺเปชฺเชนติ จิตตเจตสิก ซมมา</p>
ชาเสน, มีบท ๓ ข้อ นติ, วิคต	<p>เต เต ซมมา</p> <ol style="list-style-type: none"> ปริมา ปริมา กุศลา ซมมา / ๒.๑๑.../๓. กิริยาพยกตา สุนทรนรินทร์, สมนนตริกิตทา จิตตเจตสิก ซมมา 	<p>เตล เตล ซมมาน อนันตรปจฺเจน ปจฺจโย</p> <p>ปริมาน ปริมาน กุศลาน ซมมาน / ๒. อภัสธาน.../๓. กิริยาพยกทาน ซมมาน ชาล...</p> <p>ปฏิปนฺนทาน จิตตเจตสิก ซมมาน นตฺติปจฺเจน ปจฺจโย, วิคตปจฺเจน ปจฺจโย.</p>
อปฺนิสฺสย	<ol style="list-style-type: none"> ปริมา ปริมา กุศลา ซมมา ปริมา ปริมา อภัสลา ซมมา ปริมา ปริมา อพยภททา ซมมา อตุฏิกานํ ปี, / ๑. ปุคฺคิล ปี / ๑๒. เสนาสนํ ปี. 	<p>ปริมาน ปริมาน กุศลาน ซมมาน.../๒. (ก-อ) ซมมาน ภาลฺกฺกฺ.../๓. (ก-อ) ซมมาน...</p> <p>" " อภัสธาน " / ๕. (ก-ก) " " / ๖. (ก-อ) ซมมาน...</p> <p>" " อพยภททาน " / ๘. (อ-ก) " " อปฺนิส.../๑. (อ-ก) ซมมาน...</p> <p>อปฺนิสฺสยปจฺเจน ปจฺจโย.</p>
ปฺเรชาตีนทริย รูป-อิน ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐	<ol style="list-style-type: none"> จากขณนทริย รูปชีวิตินทริย กณนทริย อาทเร ปจฺจชาต จิตตเจตสิก ซมมา วิปฺน ซมมา / ๒. อวิปฺน ซมมา กุศลากุศล กมม 	<p>จากขณนทริย ๓๕๓-๓๕๗ กาย ตฺลปฺเปตฺตกาเนจ ซมมาน อนันตรปจฺเจน...</p> <p>กฏททา รูปาน อนันตรปจฺเจน ปจฺจโย.</p> <p>อิมสฺส กายสฺส อาทเรปจฺเจน ปจฺจโย.</p> <p>ปฺเรชาตสฺส อิมสฺส กายสฺส ปจฺจชาตปจฺเจน ปจฺจโย.</p> <p>อวิปฺน ซมมาน / ๒. วิปฺน ซมมาน วิปฺนชาตปจฺเจน ปจฺจโย.</p> <p>วิปฺน กณนทริย กฏททา ๑ รูปาน กมมปจฺเจน ปจฺจโย.</p>

บรรณสัง กรมศิลปากร

สรุป หัวข้อกฎเกณฑ์เป็นประธาน ในสหชาตชาติเด็ก ๗ ปัจจัย ๒๕๕ ขุฎท. พร้อมทั้งองค์ธรรมและปัจจัยสังเคราะห์

๑. เหตุขุฎท. ๒๔ (นิสสาร) ขุฎท.ที่เป็นประธานมี ๓ คือ
- เหตุสามัญญขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = เหตุ ๕ → สห. ๗๑.๕๒^๒ สห.จิ.รูป, สห.ปฏิ.ก.รูป ได้ปัจจัยสังเคราะห์ที่ 5 คือ ญ.4 เท.1
 - อินทริยมัคคขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = อินทเหตุ → ต.เห.๔๗.๓๗ สห.จิ.รูป, สห.ปฏิ.ก.รูป " 7 คือ ญ.4 เท.อิน.มัต
 - สาธิปัตติอินทริยมัคคขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = วิมฺวสาธิปัตติ (อินทเหตุ) → สาธิปัตติ ๕.๓๔.๓๗, สาธิปัตติ.รูป " 8 คือ ญ.4 เท.อิน.มัต
๒. สหชาตชาติขุฎท. ๒๔ ขุฎท.ที่เป็นประธานมี ๔ คือ
- ฉันทชาติขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = ฉันทชาติปัตติ → สาธิปัตติ ๕.๕๒.๕๐ (ฉันท.วิ.) และสาธิ.จิ.รูป " 5 คือ ญ.4, สห.อิน.1
 - วิริยาชาติขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = วิริยาชาติปัตติ → สาธิปัตติ ๕.๕๒.๕๐ (วิริยา.วิ.) และสาธิ.จิ.รูป " 7 คือ ญ.4, อิน.มัต
 - จิตตชาติขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = จิตตชาติปัตติ → เจ.ชั้น๓ ที่ประกอบด้วยจิตต. และสาธิ.จิ.รูป " 7 คือ ญ.4, อิน.มัต
 - วิมฺวสาธิปัตติขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = วิมฺวสาธิปัตติ → ต.เห.๕๓.๓๔.๓๗ (ปัญญ) และสาธิ.จิ.รูป " 8 คือ ญ.4, อิน.มัต
๓. สหชาตกัมมขุฎท. ๙ คือ อวิ. ๑๕.๕. อวิ. ๑๕.๕. ได้แก่ กตนา ๑.๘๑ → จิต ๘๑.๑.๕๑.๑ และ จิ.รูป, ปฏิ.ก.รูป " 6 คือ ญ.4 กัม.ทา
๔. นามอาหารขุฎท. ๓๓ ขุฎท.ที่เป็นประธานมี ๔ คือ
- นามอาหารสามัญญขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = นามอาหาร.3 (นิส. กตนา.วิม) → จิต ๘๑.๑.๕๒.๑ จิ.รูป, ปฏิ.ก.รูป " 5 คือ ญ.4 นาม.ทา
 - สัททขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = กตนาอาหาร → สัม.ข.คือ จิต ๘๑.๕๑ (จิตต.) และ จิ.รูป, ปฏิ.ก.รูป " 6 คือ ญ.4 ทา+กัม
 - อินทริยมขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = วิญญานอาหาร → สัม.ข.คือ ๑.๕๒ และ จิ.รูป, ปฏิ.ก.รูป " 6 คือ ญ.4 ทา+อิน.
 - สาธิปัตติอินทริยมขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = วิญญานอาหารที่เข้าถึงความเป็นอริปัตติ → สัม.ข.คือ ๑.๕๑ สาธิ.จิ.รูป. (นิส.วิ) " 7 คือ ญ.4, ทา+อิน
๕. สหชาตอินทริยมขุฎท. ๗๒ ขุฎท.ที่เป็นประธานมี ๗ คือ
- อินทริยมสามัญญขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = นามอินทริยม.๓.๓ → สัม.ข.คือ จิต ๘๑.๕๒ และ จิ.รูป, ปฏิ.ก.รูป " 5 คือ ญ.4, อิน.1
 - สัคคขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = วิริยะ-สัค-เอกัค-ปัญญ → สัม.ข.คือ สห.๗๑.๕๒^๒ สห.จิ.รูป, สห.ปฏิ.ก. " 6 คือ ญ.4, อิน+มัต
 - สณนขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = เวทนา-เอกัค → สัม.ข.คือ จิต ๗๑.๕๒ (ทวิ.๑๐) จิ.รูป, ปฏิ.ก.รูป " ๕ คือ ญ.4, อิน+นาม
 - สณน มัคคขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = เอกัคคตา → สัม.ข.คือ สห.๗๐ (วันวิ.๑๐) สห.จิ.รูป, สห.ปฏิ.ก. " ๗ คือ ญ.4, อิน-นาม-มัต
 - สอาหารขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = มนินทริยม (จิตต.๗) → สัม.ข.คือ สห.๕๒ และ จิ.รูป, ปฏิ.ก.รูป " 6 คือ ญ.4, อิน+ทา
 - สาธิปัตติอาหารขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = มนินทริยมที่เข้าถึงความเป็นอริปัตติ → สัม.ข.คือ ๑.๕๑ (วิ.๑) สาธิ.จิ.รูป " 7 คือ ญ.4, อิน-อิน-ทา
 - สาธิปัตติมัคคขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = วิริยะที่เข้าถึงความเป็นอริปัตติ → สัม.ข.คือ สาธิ-๕.๕๒.๕๐, สาธิ.จิ.รูป " 7 คือ ญ.4, อิน-อิน-มัต
 - สหเหตุมัคคขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = อินทเหตุคือ ปัญญา → สัม.ข.คือ ต.เห.๔๗.๓๗ (ปัญญ) สห.จิ.รูป, สห.ปฏิ.ก. " 7 คือ ญ.4, อิน-เท-มัต
 - สหเหตุอริปัตติมัคคขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = อินทเหตุคือ ปัญญาที่เข้าถึงอริปัตติ → สัม.ข.คือ ต.เห.๕.๓๔.๓๗, สาธิ.จิ. " 8 คือ ญ.4, อิน-เท-อิน-มัต
๖. ฉนขุฎท. ๓๖ ขุฎท.ที่เป็นประธานมี ๔ คือ
- ฉนสามัญญขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = ฉ.ฉน.๕ → สัม.ข.คือ จิต ๗๑.๕๒ (วันทวิ.๑๐) และ จิตต.รูป, ปฏิ.ก. " 5 คือ ญ.4, ฉน.๑
 - อินทริยมขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = เวทนา-เอกัค → สัม.ข.คือ จิต ๗๑.๕๒ (วันทวิ.๑๐) และ จิ.รูป, ปฏิ.ก. " 6 คือ ญ.4, ฉน+อิน
 - สัคคขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = จิตต-เอกัค → สัม.ข.คือ สห.๗๑.๕๒^๒ สห.จิ.รูป, สห.ปฏิ.ก. " 6 คือ ญ.4, ฉน+มัต
 - อินทริยมัคคขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = เอกัคคตา → สัม.ข.คือ สห.๗๐ (วันวิ.๑๐) สห.จิ.รูป, สห.ปฏิ.ก. " 7 คือ ญ.4, ฉน-อิน-มัต
๗. มัคคขุฎท. ๕๗ ขุฎท.ที่เป็นประธานมี ๗ คือ
- มัคคสามัญญขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = ฉ.มัต.๑ → สัม.ข.คือ สห.๗๑.๕๒^๒ สห.จิ.รูป, สห.ปฏิ.ก. " 5 คือ ญ.4, มัต.๑
 - อินทริยมขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = วิริยะ-สัค-เอกัค-ปัญญ → สัม.ข.คือ สห.๗๑.๕๒^๒ สห.จิ.รูป, สห.ปฏิ.ก. " 6 คือ ญ.4, มัต+อิน
 - สณนขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = จิตต-เอกัคคตา → สัม.ข.คือ สห.๗๑.๕๒^๒ สห.จิ.รูป, สห.ปฏิ.ก. " 6 คือ ญ.4, มัต+ฉน
 - อินทริยมฉนขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = เอกัคคตา → สัม.ข.คือ สห.๗๐ (วันวิ.๑๐) สห.จิ.รูป, สห.ปฏิ.ก. " 7 คือ ญ.4, มัต-อิน-ฉน
 - สาธิปัตติอินทริยมขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = วิริยะที่เข้าถึงอริปัตติ → สัม.ข.คือ สาธิปัตติ ๕.๕๒.๕๐, สาธิ.จิ.รูป " 7 คือ ญ.4, มัต.อิน
 - สหเหตุอินทริยมขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = อินทเหตุคือ ปัญญา → สัม.ข.คือ ต.เห.๔๗.๓๗, สห.จิ.รูป, สห.ปฏิ.ก. " 7 คือ ญ.4, มัต-เท-อิน
 - สหเหตุอริปัตติอินทริยมขุฎท. (๑) อวิ. ๑๕ = ปัญญาที่เข้าถึง-วิมฺวสาธิปัตติ → สัม.ข.คือ ต.เห.๕.๓๔.๓๗, สาธิ.จิ.รูป " 8 คือ ญ.4, มัต-เท-อิน-อิน

	สหชาตมณูนาใหญ่ ๔๐				สหชาตมณูนากลาง ๑๗				ปัจจัยสังเคราะห์	จาะ			
	สหชาตชาติใหญ่ ๔ ปจ.				สหชาตชาติกลาง ๔ ปจ.								
	สห	นิล	อิต	อวิ	อัญ	ปา	สัม	วิป					
อวิปากะ: 5	สหชาตจานิกะ	1. จิต 89	19.52	ภ. 4	ป. หทย. 1	→	จิต 89	19.52	ฐ. 28	๔	คือ สห.ชาติใหญ่ ๔	๘	
	อัญ	2. จิต 89	19.52	ภ. 4	ป. หทย. 1	↔	จิต 89	19.52	ภ. 4	ป. หทย. 1	๕	คือ ญ. 4. + อัญ	๓
	อัญ - สัม	3. จิต 89	19.52			↔	จิต 89	19.52			๖	คือ ญ. 4. + อัญ-สัม	๓
	วิป	4. จิต 75	19.52			→	จิต ๗๕	17	ป. ก. 20		๕	คือ ญ. 4. + วิป	๓
	อัญ - วิป	5. ป. หทย. 1				↔	ป. หทย. 1	15	19.35		๖	คือ ญ. 4. + อัญ-วิป	๑
อวิปากะ: 5	สหชาตจานิกะ	1. วิป 36	19.38			→	วิป 36	19.38	จ. 15	ป. ก. 20	๕	คือ ญ. 4 + ปา	๑
	อัญ	2. วิป 36	19.38			↔	วิป 36	19.38	ป. หทย. 1		๖	คือ ญ. 4. + อัญ-ปา	๑
	อัญ - สัม	3. วิป 36	19.38			↔	วิป 36	19.38			๗	คือ ญ. 4. + อัญ-ปา-สัม	๑
	วิป	4. วิป 22	19.38			→	จิต ๗๕	15	ป. ก. 20		๖	คือ ญ. 4 + ปา - วิป	๑
	อัญ - วิป	5. ป. หทย. 1				↔	ป. หทย. 1				๗	คือ ญ. 4. + อัญ-ปา-วิป	๑
	รวมมณูนา	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๖	๕	๒	๔	๕๗			

บทสัง เหมาสวรรณดำรง

บันทึก

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

บันทึก

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

